

ACADEMIA ROMÂNĂ
Grupul de reflecție
Evaluarea Stării Economiei Naționale

ESEN - 2
INTEGRAREA ROMÂNIEI ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

FUNDAMENTAREA POLITICILOR
DE DEZVOLTARE REGIONALĂ. ANALIZA SWOT
ȘI COOPERAREA TRANSFRONTALIERĂ

Dr. Victor PLATON,
Dr. Constantin CIUTACU

Secția de Științe Economice, Juridice și Sociologie a Academiei Române

Institutul Național de Cercetări Economice
Centrul de Informare și Documentare Economică

ACADEMIA ROMÂNĂ
Grupul de reflecție
Evaluarea Stării Economiei Naționale

Coordonare generală:
Academician Eugen SIMION
Președintele Academiei Române

Coordonare executivă:
Academician Aurel IANCU

Consiliul de orientare și evaluare științifică:

Secția de Științe Economice, Juridice și Sociologie a Academiei Române

Acad. Tudorel POSTOLACHE, președintele Secției;
Prof. dr. Constantin BĂRBULESCU, m.c.; Acad. Mircea Paul COSMOVICI;
Prof. dr. Daniel DĂIANU, m.c.; Acad. Emilian DOBRESCU;
Prof. dr. Ion DOGARU, m.c.; Acad. Ion FILIPESCU;
Acad. Aurel IANCU, vicepreședinte executiv;
Prof. dr. Constantin IONETE, membru de onoare al Academiei Române;
Prof. dr. Mugur C. ISĂRESCU, m.c.; Acad. Costin KIRIȚESCU;
Prof. dr. Vasile STĂNESCU, membru de onoare al Academiei Române;
Acad. Iulian VĂCĂREL; Prof. dr. Gheorghe ZAMAN, m.c.;
Prof. dr. Cătălin ZAMFIR, m.c.

Institutul Național de Cercetări Economice

Prof. dr. Mircea CIUMARA, director general
Prof. dr. Valeriu IOAN-FRANC, director general adjunct
Prof. dr. Gheorghe DOLGU

Directoratul și secretariatul științific

Prof. dr. Valeriu IOAN-FRANC; Prof. dr. Sorica SAVA;
Mircea FĂȚĂ; Drd. Aida SARCHIZIAN; Dan OLTEANU

*Ediție realizată cu asistență financiară din partea Comunității Europene,
grant B7-030-ZZ00 24.03.08.15.*

Punctele de vedere exprimate în acest studiu aparțin autorilor și, prin urmare, nu pot fi considerate în nici un fel ca exprimând punctul de vedere oficial al Comunității Europene.

CUPRINS

Introducere	7
1. Cadrul teoretico-metodologic pentru dezvoltarea analizei SWOT la nivel regional	9
1.1. Considerații generale privind analiza SWOT	9
1.2. Conținutul orientativ al analizei	11
1.3. Etapele metodologice ale soluționării disfuncțiilor; locul analizei SWOT.....	11
1.4. Metode curente pentru identificarea disfuncționalităților	14
2. Tehnica analizei SWOT	17
2.1. Elemente conceptuale	17
2.2. Planul analizei SWOT	18
2.2.1. Analiza mediului intern.....	18
2.2.2. Analiza mediului extern.....	19
2.2.3. Analiza propriu-zisă	20
2.3. Concluzii privind analiza SWOT.....	21
3. Cooperarea transfrontalieră și dezvoltarea economică prin prisma politicilor europene	23
3.1. Probleme specifice regiunilor de frontieră.....	23
3.2. Programe și măsuri eligibile care să soluționeze problemele din regiunile transfrontaliere	24
4. Analiza SWOT la nivelul Regiunii de Cooperare Transfrontalieră cu Ungaria	28
4.1. Considerații generale privind Regiunea de Cooperare Transfrontalieră cu Ungaria	28
4.2. Dezvoltarea urbană în RCTU.....	30
4.2.1. Creșterea urbană în regiunea transfrontalieră	30
4.2.2. Prevederi ale Planului de Amenajare a Teritoriului Național.....	33
4.2.3. Alte caracteristici ale sistemului urban regional	34
4.3. Analiza SWOT pe sectoare	36
5. Propuneri privind obiectivele strategice de dezvoltare economică a RCTU.....	48

6. Studiu de caz: Starea calității factorilor de mediu și factori de poluare în RCTU	56
6.1. Introducere.....	56
6.2. Starea calității factorului de mediu aer	56
6.2.1. Poluanții gazoși, pulberile în suspensie și pulberile sedimentabile.....	57
6.2.2. Precipitațiile cu caracter acid.....	58
6.2.3. Poluarea sonoră	58
6.3. Starea calității factorului de mediu apă	59
6.3.1. Apele de suprafață.....	59
6.3.2. Sistemul informațional și de monitoring.....	61
6.3.3. Calitatea apelor uzate evacuate	62
6.4. Starea calității factorului de mediu sol	63
6.5. Gestiunea deșeurilor.....	64
6.6. Pădurile	67
6.7. Aree protejate.....	69
6.8. Concluzii privind starea mediului	71
7. Anexe.....	73
8. Bibliografie.....	93

CONTENTS

Introduction.....	7
1. Theoretical and methodological framework for SWOT analysis on the regional level.....	9
1.1. General viewpoints on SWOT analysis.....	9
1.2. Orientative contents of the analysis.....	11
1.3. Methodological stages to find solutions to dysfunctions; SWOT analysis place.....	11
1.4. Current methods to identify dysfunctions.....	14
2. SWOT analysis technique.....	17
2.1. Conceptual elements.....	17
2.2. SWOT analysis plan.....	18
2.2.1. The internal environment analysis.....	18
2.2.2. The external environment analysis.....	19
2.2.3. The analysis proper.....	20
2.3. Conclusions concerning SWOT analysis.....	21
3. Cross-border co-operation and economic development from the perspective of the European policies.....	23
3.1. Problems specific to the border regions.....	23
3.2. Eligible programmes and measures to solve the problems of the border regions.....	24
4. SWOT analysis at the level of cross-border co-operation with Hungary.....	28
4.1. General viewpoints on the region of cross-border co-operation with Hungary (RCCH).....	28
4.2. Urban development in RCCH.....	30
4.2.1. Urban growth in the cross-border region.....	30
4.2.2. Provisions of the National Territory Planning.....	33
4.2.3. Other features of the regional urban system.....	34
4.3. SWOT analysis per sectors.....	36
5. Proposals concerning the strategic objectives of RCCH economic development.....	48

6. Case study: The quality of the environment factors and pollution factors in RCCH	56
6.1. Introduction	56
6.2. Quality of the air factor.....	56
6.2.1. Gas pollutants, powders in suspension and settled powders	57
6.2.2. Acid rain	58
6.2.3. Noise pollution	58
6.3. Quality of the water factor	59
6.3.1. Surface waters	59
6.3.2. Information and monitoring system	61
6.3.3. Quality of the discharged waste water.....	62
6.4. Quality of the soil factor	63
6.5. Waste management.....	64
6.6. Woods	67
6.7. Protected areas	69
6.8. Conclusions regarding the condition of environment	71
7. Annexes.....	73
8. Bibliography	93

INTRODUCERE

Parteneriatul de aderare al României la UE conține o serie de clauze și angajamente privind elaborarea și punerea în aplicare a politicii de dezvoltare regională și de adaptare a “acquis-ului” comunitar la realitățile naționale. În decursul ultimilor trei ani s-a constituit cadrul legal și instituțional al dezvoltării regionale în România.

Punctul de vedere al Comisiei Europene privind structura legislativă și instituțională - exprimat prin documentul ”2000 Regular Report” - arată că ”... în România, procesul construcției instituționale în domeniul dezvoltării regionale a fost îndeplinit, pe baza experienței și a modelelor specifice existente în statele membre...”

Principala problemă ce trebuie soluționată în perioada următoare este de a face operaționabile legile și mecanismele existente; instituțiile create trebuie să capete experiență și adaptabilitate pentru a putea face față multiplelor solicitări ce vor apărea. Pentru rezolvarea acestei probleme considerăm importante o serie de idei care să contribuie la funcționarea mecanismelor și a instituțiilor de dezvoltare regională.

Reducerea disparităților și soluționarea unor probleme regionale implică o politică specifică cu multiple acțiuni și cu unități teritoriale țintă.

Obiectivele principale ale politicii de dezvoltare regională în România ar fi necesar să țină seama de următoarele cerințe:

- diminuarea disparităților regionale existente;
- crearea premiselor favorizante pentru susținerea poliilor de dezvoltare;
- pregătirea mecanismelor de acces la Fondurile structurale și la Fondul de coeziune ale Uniunii Europene;
- corelarea politicilor și activităților sectoriale guvernamentale la nivelul regiunilor, prin stimularea inițiativelor și prin valorificarea resurselor locale și regionale, în scopul dezvoltării economico-sociale durabile și al evoluției culturale a acestora;
- stimularea cooperării interregionale, interne și internaționale, a celei transfrontaliere, inclusiv în cadrul euroregiunilor, precum și participarea regiunilor de dezvoltare la structurile și organizațiile europene care promovează dezvoltarea economică și instituțională a acestora, în scopul realizării unor proiecte de interes comun, în conformitate cu acordurile internaționale la care România este parte.

În acest context, lucrarea de față completează cercetarea realizată în anul 2000 de același colectiv de autori (*Tendențe, mecanisme și politici ale dezvoltării regionale în România și Uniunea Europeană*), prin clarificarea unor aspecte de natură metodologică privind elaborarea politicilor de dezvoltare regională în zonele de frontieră. Acest subiect nu a mai fost abordat de cercetarea economică și, date fiind evoluțiile pozitive ale procesului de integrare europeană, cooperarea transfrontalieră va căpăta o amploare și mai mare.

1. CADRUL TEORETICO-METODOLOGIC PENTRU DEZVOLTAREA ANALIZEI SWOT LA NIVEL REGIONAL

1.1. Considerații generale privind analiza SWOT

Numele SWOT este acronimul expresiei: Strengths-Weaknesses-Opportunities-Threats. Analiza SWOT poate fi înțeleasă ușor ca o examinare a Punctelor Forte și a Punctelor Slabe interne, precum și a Șanselor și a Amenințărilor provenite din mediul extern, grupate de regulă într-un tabel (vezi tabelul 1.1). Analiza SWOT este un instrument general destinat a fi folosit în etapele preliminarii ale luării deciziilor și ale planificării strategice pentru o largă diversitate de probleme.

Tabelul 1.1

Elementele analizei SWOT

ELEMENTE	POZITIVE	NEGATIVE
INTERNE	Puncte Forte	Puncte Slabe
EXTERNE	Șanse	Amenințări

Utilizarea analizei SWOT a devenit o activitate importantă în cadrul managementului strategic, pentru identificarea soluțiilor și planificarea optimă a acțiunilor, deoarece dă posibilitatea unei rapide treceri în revistă a punctelor-cheie ale unei disfuncții, precum și a direcțiilor în care trebuie să se acționeze pentru soluționarea acesteia. Legat de managementul strategic și de utilizarea instrumentului sus-amintit este necesar să fie avute în vedere o sumă aspecte.

Analizele SWOT nu sunt preocupări conjuncturale, ele urmând a se elabora ori de câte ori managementul va sesiza schimbări importante apărute pe plan național sau internațional în ceea ce privește tendințele care se manifestă la nivelul diverselor piețe sectoriale sau/și spațiale. Din acest motiv, practica trecerii în revistă a caracteristicilor pozitive și negative atât interne cât și externe va trebui să fie însușită, astfel încât să fie elaborate noi variante de analiză ori de câte ori va fi necesar, aceasta constituind în etapa actuală una dintre condițiile dinamismului și eficienței managementului strategic.

Analiza SWOT a fost aplicată inițial la nivelul companiilor, în scopul perfecționării funcționării acestora în condițiile dinamicii accentuate a schimbărilor în mediul economic și social de după al doilea război mondial. Cu timpul s-a observat că principiile analizei pot fi extinse și aplicate la nivelul oricărui tip de entitate spațial-funcțională cu o anumită coerență.

Fiecare entitate (regiune, organizație, grup, individ) *prezintă disfuncții specifice*, iar analiza SWOT este orientată de fiecare dată spre soluționarea concretă

a acestora; în elaborarea analizei poate fi utilizată o metodologie¹ comună, care face obiectul acestei lucrări.

În principiu, metodologia respectivă se bazează pe o anumită succesiune a unor pași, după cum urmează:

1. se întocmește o analiză preliminară (ciornă, schiță), care evaluează într-o manieră succintă punctele-cheie și posibilele soluții ale disfuncțiilor;
2. părțile interesate decid în legătură cu soluția care se consideră indicat a fi adoptată;
3. se trece la elaborarea analizei SWOT propriu-zise, pe baza recomandărilor primite.

Fundamentarea pleacă întotdeauna de la **ipoteze și premise** cu privire la evoluția viitoare care, împreună cu realizările perioadei trecute, sunt folosite la întocmirea variantelor de perspectivă.

Analiza SWOT trebuie să se încheie cu propunerea unei strategii de dezvoltare pe termen mediu sau lung, cu precizarea:

- direcțiilor în care se va acționa;
- rezultatelor probabile;
- efortului necesar și etapizarea acestuia;
- incertitudinii și riscului în atingerea rezultatelor.

Se poate aprecia că, în condițiile actuale, strategia nu ar trebui să ia în considerare o perioadă mai mare de 10 ani, uneori chiar mai puțin, ținând seama de schimbările ce pot apărea în mediul intern și internațional. Totuși, durata trebuie estimată și în raport cu dimensiunile și specificul entității analizate (o strategie la nivelul unei regiuni va avea desigur altă perspectivă decât cea a unei întreprinderi mici sau mijlocii).

Este util să se sublinieze ideea conform căreia *analiza SWOT trebuie să devină o acțiune continuă*, că ea nu se limitează la cerințele actuale ale procesului de management strategic (se pot face aici anumite apropieri de modul de elaborare și utilizare a documentațiilor de urbanism și amenajarea teritoriului: PAT, PUG, PUZ).

¹ *Metoda (din gr. methodos - mijloc, cale, mod de expunere) este un mod de cercetare, sistem de reguli sau principii de cunoaștere și de transformare a realității obiective. Caracterul științific al unei metode depinde de reflectarea veridică a fenomenelor studiate, a legilor lor obiective. Metoda în știință ia naștere prin conversiunea domeniului teoretic enunțiativ, consemnativ, al unei științe în domeniul teoretic normativ, în indicații și prescripții asupra modului cum trebuie abordat un obiect pentru a se obține despre el cunoștințe autentice (D.F.). Metodologia (din gr. methodos) este un ansamblu de metode folosite într-o anumită știință, al cărui fundament îl constituie sistemul celor mai generale legi și principii ale științei respective (ex.: metodologia fizicii) (D.F.). Uneori termenii de metodă și metodologie se confundă.*

Aspectele menționate, fără a fi exhaustive, evidențiază rolul complex ce revine analizei SWOT ca document de bază pentru luarea deciziilor cu privire la evoluția viitoare și trebuie subliniat că analizele SWOT își găsesc utilitatea și în probleme complexe, ele fiind în măsură să abordeze activități diverse² în vederea ameliorării rezultatelor economice generale.

Sintetizând cele prezentate anterior se poate admite că analiza SWOT este hotărâtoare pentru luarea deciziilor.

1.2. Conținutul orientativ al analizei

Așa cum s-a arătat, obiectivul de bază al analizei SWOT este evaluarea soluțiilor strategice pe termen mediu sau lung. Pentru a răspunde acestor cerințe, *analiza SWOT trebuie să cuprindă următoarele capitole:*

- identificarea în mediul intern a Punctelor Forte (PF);
- identificarea în mediul intern a Punctelor Slabe (PS);
- identificarea în mediul extern a Șanselor (S);
- identificarea în mediul extern a Amenințărilor (A);
- selectarea punctelor-cheie: Plus, Minus, Interesante (PMI);
- grila sau tabelul analizei SWOT;
- prezentarea concluziilor în coordonatele PMI (opțional).

În cele ce urmează sunt trecute în revistă aceste etape, fiind prezentate și o serie de exemple în anexe.

1.3. Etapele metodologice ale soluționării disfuncțiilor³; locul analizei SWOT

Analiza disfuncțiilor și soluționarea lor reprezintă un proces circular care implică o abordare în șase etape distincte (vezi figura 1.1), printr-un complex de tehnici, în cadrul cărora analiza SWOT are un loc bine determinat (vezi anexa 1).

1. **Identificarea** este procesul prin care disfuncțiile sunt definite și ierarhizate în mod distinct și clar.

Este important să identificăm disfuncția care trebuie rezolvată întrucât:

- **resursele și timpul sunt limitate; în același timp nu pot fi rezolvate toate disfuncțiile, așa că efortul trebuie de la bun început să fie concentrat asupra celei mai importante probleme;**

² *Strategiile de dezvoltare, scenariile, analizele realizate de firme și organizații importante (Royal Dutch/Shell, NASA, U.S. Army, Mercedes-Benz, Kellogg, Agenția USA de protecție a mediului), ca și ale unor mărunde biblioteci (Pakistan) și școli (India), până la studii regionale (Pacific) înglobează o analiză SWOT.*

³ *Disfuncționalitatea reprezintă o rupere a echilibrului între situația reală, constatată pe teren, și cea normală, proiectată. Eliminarea disfuncției se poate realiza prin eliminarea diferențelor sau a "distanțelor" dintre situația reală și cea proiectată.*

- procesul de rezolvare a unei disfuncții implică **dobândirea de experiență**, precum și **sporirea nivelului de expertiză**⁴;
- rezolvarea cu succes a primei probleme conduce la soluții **ușor de reprodus** la nivel local sau național și asta cu atât mai mult cu cât ea se regăsește în lista de priorități a instituțiilor.

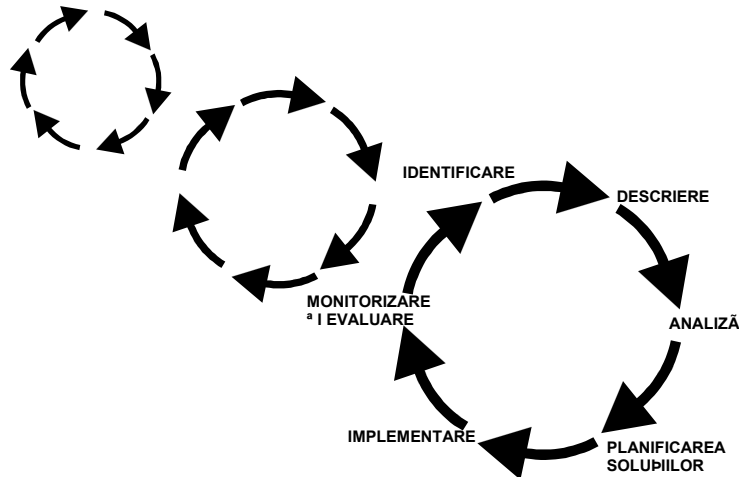

Figura 1.1 - Schema analizei și soluționării disfuncțiilor

Identificarea unei disfuncții pune față în față doi termeni, **ceea ce există și ceea ce se dorește a fi obținut**; diferența între situația actuală și situația-țintă este exprimată în termeni de procese, efecte, impact și satisfacere.

Identificarea unei probleme se poate face folosind una dintre următoarele tehnici:

- tehnica observării directe, cum ar fi urmărirea utilizatorului;
- tehnica consensului, cum ar fi matricea priorităților - se folosește ca prim pas procedeul brainstorming;
- tehnica analizei datelor, cum ar fi aceea a diagramelor de control.

2. **Descrierea** este procesul prin care disfuncția este definită complet și cu acuratețe, pentru a înțelege cum și ce influențează procesul.

Cu ajutorul datelor furnizate de fluxul procesului supus examinării se identifică:

- **frecvența** de apariție;

⁴ Prima problemă de abordat trebuie să fie una ușor de studiat și rezolvată. Alegerea trebuie să se oprească asupra unei probleme pentru care există suficiente date ușor accesibile.

- situațiile **când** apare de regulă;
- locul **unde** apare de regulă;
- **care** este zona de influență.

Se trece apoi la alegerea indicatorilor care vor fi utilizați la descrierea problemei și la colectarea datelor necesare, concluzionând prin tabele și grafice.

3. **Analizarea disfuncției** este procesul prin care sunt sistematizate și ierarhizate diferitele cauze, stabilindu-se totodată și care dintre acestea pot fi abordate imediat.

Sistematizarea cauzelor se face prin:

- redefinirea disfuncției în vederea clarificării ideaticii problemei, astfel încât aceasta să poată fi analizată;
- revizuirea întrebărilor ce definesc disfuncția, pentru a fi siguri asupra clarității lor (despre ce problemă este vorba, cât de frecvent apare disfuncția, când apare disfuncția, care sunt factorii implicați);
- revizuirea prin brainstorming a cauzelor posibile;
- gruparea cauzelor în funcție de afinități sau de relații, ca pas premergător descrierii lor grafice;
- elaborarea unui tabel al cauzalităților;
- reprezentarea grafică a cauzelor cu o diagramă cauză-efect.

În urma analizării cauzelor se trece la **alegerea unei serii de patru sau cinci factori-cheie**, ce se află la originea disfuncției și care vor constitui baza implementării soluțiilor. În acest scop se pot utiliza:

- o balanță care să permită observarea frecvenței de apariție a diferitelor cauze;
- analiza Pareto pentru focalizare asupra factorilor-cheie;
- foile de observație directă a subiecților sau grupurilor;
- matricea priorităților pentru ierarhizarea cauzelor după importanță.

4. **Planificarea soluțiilor** - pornind de la factorii-cheie determinați anterior, sunt identificate și selectate diferitele alternative de soluționare a unei disfuncții.

Întrucât întotdeauna există mai multe rezolvări, alegerea "cele mai bune" strategii depinde de forțele favorabile, de cele adverse sau ostile, precum și de costul și eficiența soluțiilor alternative.

Analiza SWOT s-a impus între tehnicile eficiente prin care se identifică atât forțele favorabile, cât și cele adverse, precum și modul în care trebuie acționat pentru a beneficia de pe urma Punctelor Forte și pentru a diminua Amenințările.

Așa cum am mai menționat anterior, ea este doar una dintre tehnicile care se aplică în analiza și soluționarea disfuncțiilor și, așa cum reiese din cele arătate și aici, ea își are locul în cadrul etapei de planificare a soluțiilor.

5. **Implementarea** este procesul prin care soluțiile sunt transpuse în practică, urmărindu-se calendarul și valorile asociate acestuia, care au fost determinate anterior.
6. **Monitorizarea și evaluarea** reprezintă procesul prin care se verifică gradul în care a fost rezolvată disfuncția, modul în care s-a făcut implementarea soluțiilor și dacă trebuie aduse rectificări.

Aceste șase etape sunt elementele procesului de identificare și soluționare/rezolvare a unei disfuncții, ciclul putând fi reluat ori de câte ori este nevoie. Se observă că procesul combină tehnicile și capacitățile de cunoaștere intuitivă a realității cu cele bazate pe analiza matematică și statistică a indicatorilor semnificativi. Totodată, procesul este susținut de participarea reală a tuturor "actorilor" implicați și interesați de rezolvarea problemei respective.

1.4. Metode curente pentru identificarea disfuncționalităților

Disfuncționalitățile sunt împărțite de obicei în două categorii: interne și externe. Cele interne (sau intrafuncționale) se referă la aceeași funcție (economică, socială etc.) și sunt determinate de conflicte între caracteristicile aceleiași funcții. Cele externe (sau interfuncționale) sunt generate de caracteristici și relații între mai multe funcțiuni.

Pentru identificarea și selectarea disfuncționalităților unui anumit domeniu sau entitate spațial-funcțională (cum este de obicei cazul la nivel regional), se folosesc analize de tip multicriterial. Dintre acestea, cele mai frecvente sunt diagramele ISIKAWA și graficele PARETO. Utilizarea acestora servește mai ales la relevarea cauzelor majore ale unor fenomene și, implicit, la alegerea soluțiilor optime necesare pentru înlăturarea acestora.

Diagramele ISIKAWA permit stabilirea precisă a cauzelor (variabilelor) care determină același efect. Aceste diagrame au formă de coadă de pește (a se vedea figura 1.2) și se mai numesc și diagramele celor "5M", deoarece grupează 5 categorii principale de variabile de-a lungul a 5 axe: a resurselor umane, a comportamentelor (metodele utilizate), a mediului, a resurselor materiale utilizate și a materiei asupra căreia se acționează.

Diagramele de analiză sunt utilizate pentru studierea factorilor determinanți în raport cu importanța lor descrescândă. Aceste grafice evidențiază faptul că un număr redus de cauze determină un procent important din efectele semnalate (de exemplu: 20% din cauze determină 80% din efecte), acțiunile eficiente fiind cele îndreptate împotriva cauzelor cu frecvență maximă și cost minimal necesar înlăturării lor. Diagramele de analiză (figura 1.3) se elaborează după diferite criterii, precum: frecvența în procesul de desfășurare a disfuncționalității, costul financiar, energetic, al suprimării totale sau parțiale a unei cauze și, în fine, eficiența globală a eliminării unei cauze.

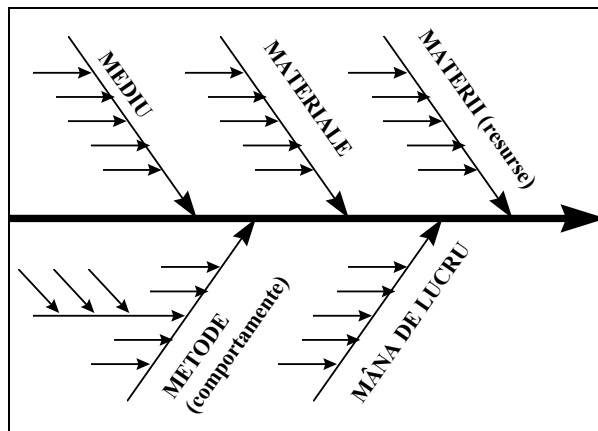
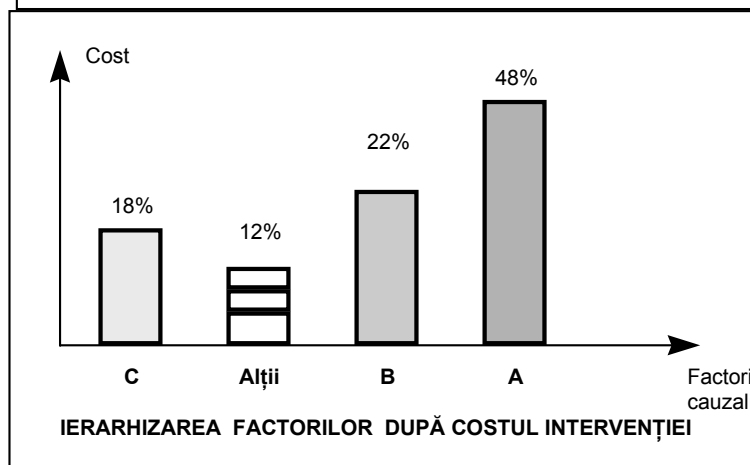
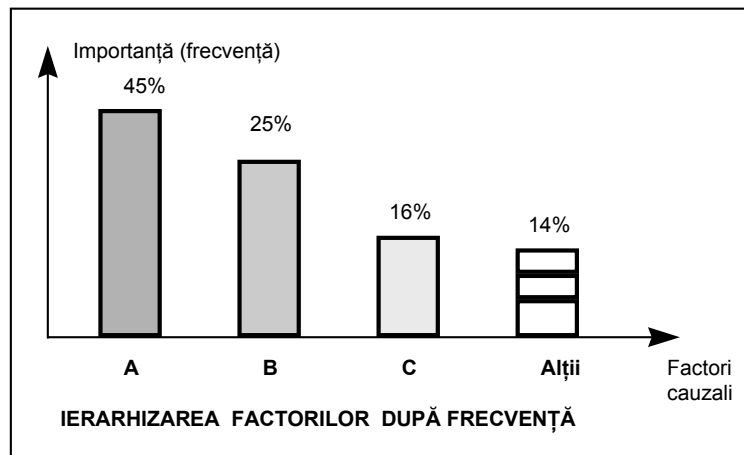

Figura 1.2 - Diagrama cauză-efect

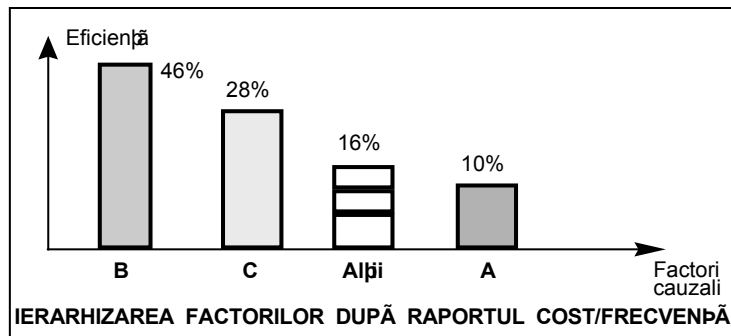

Figura 1.3 - Diagrame de analiză

Analiza factorilor cauzali cu ajutorul diagramelor sus-amintite permite o mai bună clasificare a acestora și, implicit, o alegere optimizată a soluțiilor de intervenție, care trebuie de asemenea evaluate prin prisma unui set de criterii, precum: eficacitate, viabilitate, cost, eficiență, consecințe.

2. TEHNICA ANALIZEI SWOT

2.1. Elemente conceptuale

Elaborarea unei perspective sau scenariu referitoare la viitor implică analizarea informației, punerea în balanță a căilor alternative (pentru regiuni, organizații, grupuri sau indivizi) și efectuarea unei analize SWOT.

Tehnica analizei SWOT a fost dezvoltată în contextul planificării strategice a afacerilor de către cercetătorii universității Harvard. Analiza SWOT este acum un instrument cu largă aplicare în furnizarea de informații de importanță la luarea deciziilor strategice.

Numele, cum am arătat anterior, este un acronim al cuvintelor englezești (descriind calități) **S**trengths, **W**eaknesses, **O**pportunities, **T**hreats. A fost preferată următoarea echivalare în limba română:

- **S**trengths prin Puncte Forte (deși în literatura de profil, în franceză, Strengths este tradus prin forces);
- **W**eaknesses prin Puncte Slabe;
- **O**pportunities prin Șanse;
- **T**hreats prin Amenințări.

O parte importantă în analiza SWOT revine identificării disfuncțiilor și a șanselor care ar putea să rezulte într-un scenariu anume și apoi pe această bază să se soluționeze problemele și/sau să fie fructificate Șansele. Este important de asemenea să fie cunoscute și evaluate Amenințările în raport cu Punctele Slabe și cu Punctele Forte ale entității analizate pentru a cunoaște mai bine măsura în care acestea pot amplifica sau nu anumite disfuncții.

Elaborarea de scenarii este o tehnică sofisticată care necesită un efort considerabil și timp îndelungat. Examinarea viitorului este de cea mai mare importanță deși puțini manageri sau angajați consideră că în sarcina lor intră și timpul pentru a se gândi la perspectivă. Pe de altă parte, rolul și importanța scenariilor nu trebuie supraevaluate, întrucât toate condițiile se vor schimba înainte chiar de a ajunge la obiectivul propus. Utilizarea eficientă a scenariilor de dezvoltare implică atât o corectă evaluare a ipotezelor, cât și o anumită flexibilitate în aplicare, care să permită continua reevaluare a ipotezelor inițiale în raport cu schimbările reale (Deligny).

Tehnica analizei SWOT poate fi utilizată în rezolvarea mai multor tipuri de probleme, dar este cel mai adesea folosită la elaborarea strategiilor alternative pentru a face față eficient la diferite condiții viitoare posibile și probabile. În mod obișnuit, ea implică analiza mediului intern și extern al organizației (regiunii, orașului, firmei, grupului sau individului) pentru cunoașterea Punctelor Forte, a Punctelor Slabe și a preconizatelor Șanse și Amenințări. Scopul este de a conso-

lida elementele de potențial favorabile și de a le contracara pe cele defavorabile, de a valorifica împrejurările favorabile și de a diminua efectul amenințărilor.

Analiza internă se concentrează asupra unor factori, cum ar fi: **avantajul tehnologic, abilitățile funcționale sporite, resursele umane și materiale, capacitățile logistice, experiența personalului și eficiența conducerii.**

Analiza externă se focalizează asupra unor factori, cum ar fi: **acțiunile anticipate ale competitorilor, previziunile economice, precum și asupra examinării modului de schimbare a comportamentului clienților (sau a unei comunități în cazul unei entități spațial-teritoriale).**

Factorii-cheie de impact asupra viitorului organizației (regiunii, grupului sau individului) sunt identificați, ierarhizați, și dintre ei se aleg, de regulă, patru sau cinci de cea mai mare importanță. Scenariile viitoare se bazează pe previziuni⁵ ce rezultă din impactul acestor factori-cheie cu alți factori identificați în cadrul analizei SWOT. Unele proiecții se concentrează asupra unuia singur sau asupra a doi factori-cheie, în timp ce alte scenarii sunt axate pe alți factori până se poate identifica o tendință pe termen lung.

Prin procesul de examinare a regiunii, organizației, grupului sau individului, sunt identificați factorii interni și externi, atât cei pozitivi, cât și cei negativi; sunt reținute și selectate informațiile esențiale pentru dezvoltarea strategiilor viitoare. În mod implicit, însuși procesul în sine de analiză, aduce beneficii substanțiale, căci în măsura în care contribuie la cunoașterea factorilor strategici, analiza SWOT identifică adesea, pe lângă o listă cu ceea ce este de dorit, și problemele operaționale - acțiunile concrete, care pot fi abordate neîntârziat.

Trebuie spus că *analiza SWOT nu este un instrument perfect*, el prezentând și neajunsuri ce rezidă din însăși natura sa, presupunând o cercetare a unor elemente greu cuantificabile ale unei situații date⁶. Din acest motiv tratarea disfuncțiilor trebuie să se facă cât mai obiectiv și mai rațional cu putință.

2.2. Planul analizei SWOT

2.2.1. Analiza mediului intern

Mediul intern este format din totalitatea variabilelor și elementelor asupra cărora entitatea supusă analizei poate interveni (factori endogeni sau intrinseci).

1. Identificarea Punctelor Forte implică determinarea avantajelor, precum și a activităților ce se îndeplinesc cu succes. Acestea se vor face realist,

⁵ De exemplu, tratatele de pace dintre națiuni diminuează cererea de arme strategice, în timp ce sporirea traficului de droguri și a terorismului duce la o creștere a pieței pentru echipament de detecție pe aeroporturi.

⁶ Punctul de vedere formulat poate fi folosit în mod incorect pentru justificarea unei acțiuni decise anterior, în loc de a fi utilizată ca mijloc de a deschide noi perspective; amenințările pot fi privite ca ocazii favorabile, depinzând de entitatea care este analizată.

fără modestie exagerată, începând cu o enumerare a tuturor caracteristicilor, dintre care se vor selecta apoi cele care corespund criteriului propus.

- a) se evaluează importanța (I) efectelor pentru fiecare Punct Forte pe o scară cu valori de la 1 la 10 ($I=1-10$);
2. Identificarea Punctelor Slabe presupune determinarea activităților care pot fi supuse unui proces de ameliorare, a celor îndeplinite necorespunzător, precum și determinarea situațiilor care trebuie ocolite. Acestea se vor face realist, fără evitarea adevărilor neplăcute, evaluând activitatea actorilor proprii și a competitorilor, precum și modul în care sunt percepute de către alții acțiunile entității.
 - b) se evaluează gravitatea (G) efectelor pentru fiecare Punct Slab pe o scară cu valori de la 1 la 10 ($G=1-10$).

2.2.2. Analiza mediului extern

Mediul extern, complementar celui intern, este format la rândul lui din totalitatea variabilelor, pozitive sau negative, asupra cărora însă entitatea supusă analizei nu poate interveni (factori exogeni sau extrinseci).

3. Identificarea Șanselor implică determinarea tendințelor care prezintă interes, precum și a direcției din care pot veni, cum ar fi:
 - schimbări tehnologice;
 - evoluția pieței, a climatului de afaceri și a pieței forței de muncă;
 - modificarea politicilor guvernamentale;
 - evoluția relațiilor sociale a mentalităților comunitare, profilul populației, stilul de viață etc.;
 - alte evenimente de nivel local.
 - c) se evaluează probabilitatea (P) de apariție a fiecărei Șanse pe o scară cu valori ($P=1-10$);
4. Identificarea Amenințărilor nu este o sarcină ușoară⁷, pericolele putând îmbrăca diverse forme; se va proceda la determinarea obstacolelor, a acțiunilor concurenței, a limitării aduse de bugetele alocate, a tendințelor negative existente în structura societății, ca și la amenințările aduse de schimbările tehnologice, de piața muncii, de conflictele locale sau regionale etc.
 - d) se evaluează gravitatea (A) de impact a fiecărei Amenințări ($A=1-10$).

⁷ Este nevoie să facem precizarea că, în mod evident, șansele și amenințările nu au un caracter absolut și imuabil. Ceea ce pare la o primă vedere a fi o ocazie favorabilă ar putea să nu se manifeste ca atare atunci când este pusă în relație cu resursele entității și cu așteptările societății. Cu siguranță că cea mai mare provocare a analizei SWOT constă în elaborarea de judecăți corecte de pe urma cărora să beneficieze atât entitatea, cât și comunitatea.

2.2.3. Analiza propriu-zisă

Identificarea punctelor-cheie Plus, Minus, Interesante (PMI) se face prin introducerea datelor obținute anterior într-un tabel (vezi tabelul 2.1) și supunerea acestora unui proces de selecție. La final, de obicei se selectează patru puncte-cheie care vor constitui axele unei reprezentări grafice a analizei SWOT.

Tabelul 2.1

Factorii-cheie (PMI) în analiza SWOT

	Punctele Forte (PF) cele mai importante: PF1, PF2, PF3, ..., PF _i	Punctele Slabe (PS) cu cea mai mare gravitate: PS1, PS2, ..., PS _i
Amenințările (A) cu cea mai mare greutate de impact: A1, A2, A3, ..., A _i	De exemplu: PS1+PS3↔ A2, situație care implică alegeri speculative	De exemplu: PS1+PS4↔ A4, situație periculoasă
Șansele (S) cu cea mai mare probabilitate de apariție: S1, S2, S3, ..., S _i	De exemplu: PF2+PF4↔ S2, situație ideală	De exemplu: PS1+PS5↔ S3, situație problematică

Reprezentarea grafică a rezultatelor analizei SWOT se face în baza a patru factori-cheie determinați anterior. Se vor trasa astfel două axe ortogonale pentru a crea diagrama combinației factorilor:

- pe direcția verticală în sus se vor reprezenta Punctele Forte conform importanței I; pe direcția verticală în jos se vor reprezenta Punctele Slabe în ordinea corespunzătoare gravității G;
- pe direcția orizontală spre dreapta se vor reprezenta Șansele în funcție de probabilitatea P de apariție; pe direcția orizontală spre stânga se vor reprezenta Amenințările ordonate după gravitatea efectului (vezi figura 2.1).

Axele despart în plan patru cadrane, care definesc pozițiile în care se poate situa entitatea supusă analizei după cum urmează:

1. Cadrantul I corespunzător unei concentrări de Puncte Forte și Șanse indică o situație ideală pentru dezvoltare;
2. Cadrantul II corespunzător unei concentrări de Puncte Forte și Amenințări indică o situație în care se poate evalua capacitatea de rezistență a entității și de diversificare a soluțiilor de dezvoltare;
3. Cadrantul III corespunzător unei concentrări de Puncte Slabe și Amenințări indică o situație deosebit de periculoasă;
4. Cadrantul IV corespunzător unei concentrări de Puncte Slabe și Șanse indică o situație foarte periculoasă și implică faptul că entitatea supusă analizei trebuie să acționeze în vederea unei re poziționări strategice.

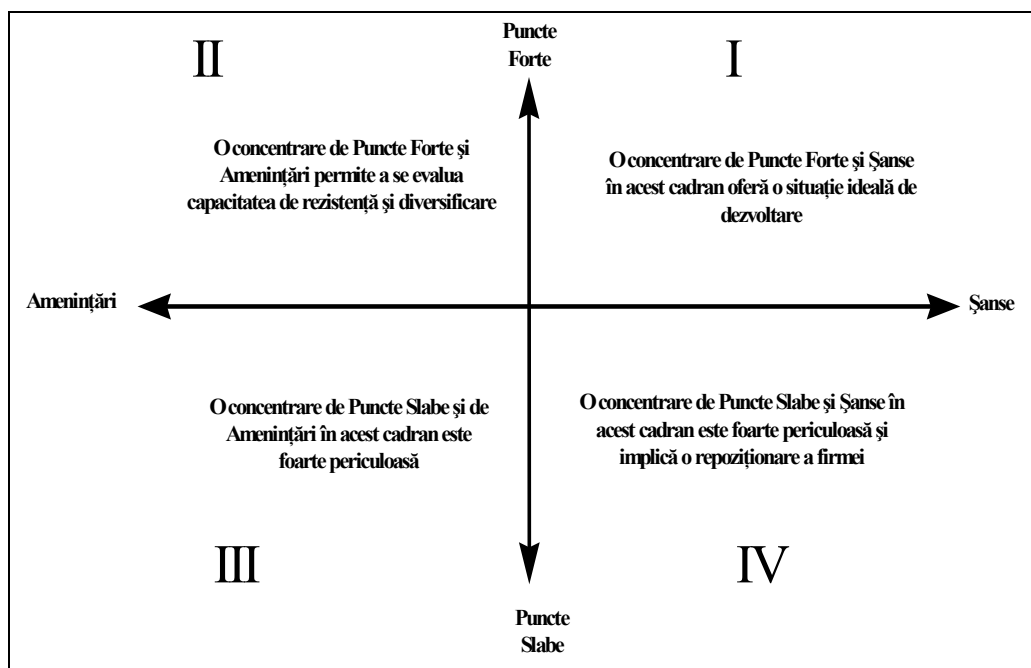

Figura 2.1 - Diagrama combinației factorilor în analiza SWOT

Întrucât, așa cum am mai subliniat, analiza SWOT se aplică la soluționarea unei diversități de probleme și disfuncții, cum ar fi dezvoltarea regiunilor, orașelor, organizațiilor, firmelor, grupurilor de firme sau indivizilor, denumite pe scurt entități, este necesară prezentarea în anexe a unor cazuri concrete și diversificate.

2.3. Concluzii privind analiza SWOT

Analiza SWOT poate fi un instrument eficient și rapid pentru cercetarea posibilităților de a iniția programe noi, precum și pentru fundamentarea deciziilor referitoare la regiuni, organizații, grupuri sau indivizi. Analiza SWOT prospectează posibilitățile viitoare printr-o apropiere sistematică atât în ceea ce privește aspectele pozitive, cât și cele negative, reprezentând un mod relativ simplu de comunicare a ideilor, politicilor sau preocupărilor, fiind de un real ajutor la lărgirea viziunii persoanelor cu atribuții administrative. Totodată, acest tip de analiză servește și altor actori implicați în problemele unei entități, inclusiv a cercetătorilor și specialiștilor, datorită stimulării dialogului și cooperării interdisciplinare, precum și a stării de emulație creatoare pe care o provoacă.

Avantajele incontestabile ale acestui tip de analiză sunt determinate de necesitatea focalizării eforturilor pe aspectele majore, fundamentale și determinante pentru evoluție, permițând astfel o canalizare corectă și eficace a procesului decizional și a resurselor implicate.

Probabil că mesajul cel mai puternic pe care îl transmite analiza SWOT este acela că oricare ar fi direcția de acțiune care s-a hotărât, luarea deciziei trebuie să includă următoarele elemente: **consolidarea Punctelor Forte, reducerea Punctelor Slabe, sesizarea Șanselor și contracararea Amenințărilor.**

Pentru a fi folosită în modul cel mai eficient cu putință, analiza SWOT trebuie să fie flexibilă. O dată cu trecerea timpului situația se schimbă și trebuie făcută o actualizare a analizei. Folosită în mod creativ, analiza SWOT, prin limpezimea ei, poate constitui fundamentul pentru o largă diversitate de planuri strategice.

3. COOPERAREA TRANSFRONTALIERĂ ȘI DEZVOLTAREA ECONOMICĂ PRIN PRISMA POLITICILOR EUROPENE

3.1. Probleme specifice regiunilor de frontieră

Regiunile de frontieră trebuie să facă față mai multor probleme specifice. O problemă-cheie, în special în regiunile de frontieră cu caracter rural, este aceea a promovării unor tipuri de activități economice care să fie compatibile cu menținerea unei calități ridicate a mediului și, în unele cazuri, ca mediul înconjurător să nu fie afectat excesiv.

Barierelor care afectează frontierele tradiționale au un impact negativ asupra dezvoltării cooperării transfrontaliere. Principalele probleme care afectează dezvoltarea economică în regiunile de frontieră pot fi sintetizate astfel:

- probleme legate de conflicte potențiale între turism și alte aspecte ale dezvoltării, în special în cazul zonelor cu turism de masă. Acestea includ tendințe de a depăși dependența de turism și creează noi dependențe, un dezechilibru structural în economia regională și incompatibilități în termenii efectelor negative asupra mediului, eroziunea și pierderea integrării în cultura locală și afectarea existenței comunității locale;
- pierderea informațiilor cu privire la un potențial puternic de-a lungul regiunilor transfrontaliere luate ca întreg, ceea ce afectează dezvoltarea și diversificarea economică, angajarea deplină a investițiilor existente în infrastructură și servicii și planificarea unei noi dezvoltări;
- pierderea contactelor transfrontaliere și a rețelelor între instituții publice, agențiile de promovare a turismului și alte organizații inclusiv companii private, contacte care se puteau realiza în scopul dezvoltării și susținerii comune a eforturilor de cooperare, în special în dezvoltarea corespunzătoare a punctelor tari și resurselor de investire, cum ar fi în dezvoltarea unor produse de turism și a unor piețe calitative noi;
- slăbiciuni în infrastructura de transport și telecomunicații. Acest fapt include restricții în modalitățile de traversare a regiunii de frontieră (drumuri, căi de bicicletă, trasee turistice etc.), transportul public de-a lungul graniței, facilități și rețea de recreere, dificultăți în obținerea unor standarde de calitate așteptate, în special pentru grupuri cu venituri mari;
- lipsa cunoștințelor și a tehnologiilor care presupun servicii pentru afaceri de calitate ridicată; lipsa unor cunoștințe de piață care sunt necesare la susținerea dezvoltării unor produse de turism. O problemă importantă este cea a turismului rural care pierde astfel beneficii majore și locuri de muncă, iar locuitorii din aceste regiuni realizează colaborări cu operatori externi, cu companii străine de transport și călătorie;

- perceperea unei concurențe puternice între zonele de o parte și de alta a graniței determină o cooperare dificilă. Această percepție tinde să fie situată pe o poziție greșită în contextul dezvoltării unor activități economice similare sau complementare de-a lungul graniței.

În acest context este nevoie de strategii de dezvoltare cu privire la crearea unei diversități de produse și servicii în zona de graniță.

Aceste probleme, identificate în cadrul UE, au făcut și fac obiectul unor politici specifice care să le diminueze impactul asupra procesului de dezvoltare. Practic, se caută ca regiunile de graniță, izolate de centrele economice și de fluxurile comerciale, să nu mai fie doar zone de tranzit, ci să se dezvolte pe baza resurselor pe care le dețin.

3.2. Programe și măsuri eligibile care să soluționeze problemele din regiunile transfrontaliere

Inițiativa de Cooperare Transfrontalieră a Comunității Europene, adoptată în anul 1990, intenționează să pregătească zonele de frontieră pentru realizarea unei Comunități fără frontiere interne. Scopul Inițiativei s-a axat în ultima perioadă pe relațiile care lipsesc din rețelele transeuropene pentru transport și distribuția energiei în regiunile care cad sub incidența Obiectivului 1.

Programul Interreg II combină funcțiile avute de alte două programe anterioare (Interreg I și Regen). Această inițiativă are trei standarde distincte cu un buget total alocat de 3,159 miliarde euro la prețurile anului 1996 (din care 2,613 miliarde euro trebuie să fie direcționate la regiuni care erau încadrate sub fostele Obiective 1 și 6):

- Interreg II A (1994-1999): cooperarea transfrontalieră;
- Interreg II B (1994-1999): completarea rețelelor energetice;
- Interreg II C (1997-1999): cooperarea în zone de planificare regională, în particular managementul resurselor de apă.

Programele și măsurile de dezvoltare a regiunilor transfrontaliere cuprind următoarele elemente:

- zone eligibile;
- măsuri eligibile;
- finanțarea proiectelor.

1. Zonele eligibile

Sunt considerate zone eligibile următoarele tipuri de regiuni:

- toate zonele NUTS III din Comunitate situate de-a lungul zonelor de frontieră interne și externe;
- zonele NUTS III stabilite pe frontierele de mare.

În cazurile stabilite și în contextul programelor de cooperare transfrontalieră, asistența Comunității poate fi susținută prin măsuri garantate în zonele NUTS III adiacente celor prezentate anterior:

- ca acestea să implice un nivel ridicat de cooperare transfrontalieră;
- ca regulă generală, să concentreze mai mult de 20% din cheltuielile totale din programele respective.

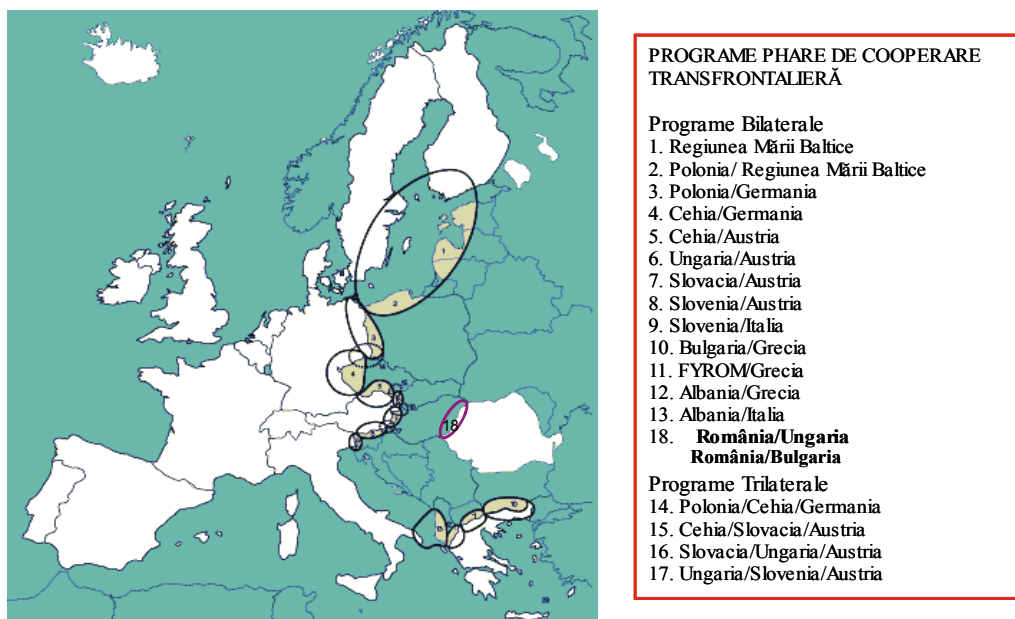

Figura 3.1 - Harta Programelor de Cooperare Transfrontalieră

2. Măsuri eligibile

Sunt considerate măsuri eligibile, ce pot fi finanțate din fonduri europene, următoarele:

- studiile prezintă planuri de dezvoltare care privesc zonele ca unități integrate geografic;
- dezvoltarea și/sau susținerea firmelor mici și mijlocii, în principal de-a lungul rețelelor frontaliere comerciale stabilite între aceste firme;
- turismul general și agroturismul;
- dezvoltarea resurselor locale de apă, a furnizării de gaz și energie, telecomunicațiile locale și dezvoltarea resurselor de energie regenerabile;
- prevenirea poluării și controlul, utilizarea rațională a energiei și transferul deșeurilor;
- dezvoltarea rurală;

- creșterea productivității muncii în agricultură și susținerea comerțului de frontieră;
- înființarea sau dezvoltarea organizațiilor comerciale, asociațiilor profesionale și grupurilor de planificare transfrontalieră;
- îmbunătățirea infrastructurii (transport, media etc.) în zone unde există un deficit serios;
- cooperarea în domeniul educației și culturii, inclusiv cooperarea la cel mai înalt nivel educațional, între centrele de cercetare și universități;
- susținerea activităților de pregătire, în particular pentru șomeri, femei și alte categorii sociale afectate de formarea unei piețe unice;
- cooperarea în domeniul sănătății;
- măsuri în domeniile energie, telecomunicații și transport, proiectate ca o completare a dezvoltării rețelelor transeuropene;
- măsuri speciale care să rezolve probleme apărute din existența unui limbaj diferit, proceduri administrative și sisteme legislative diferite;
- pregătirea măsurilor de planificare transfrontalieră;
- prevenirea comerțului ilicit de-a lungul frontierelor externe.

3. Finanțarea

Aceste programe de cooperare transfrontalieră au alocate spre finanțare 2400 milioane ECU (prețuri 1994), din care 1800 milioane ECU sunt alocate pentru regiuni aflate sub incidența Obiectivelor 1 și 6.

Împrumuturile pot fi garantate de Banca Europeană de Investiții (BEI) și de Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului. Țările care nu sunt membre ale UE nu pot primi finanțare de la Fondurile structurale, dar activitatea transfrontalieră în zone din țările Europei Centrale și de Est adiacente granițelor externe ale UE poate fi finanțată prin programe PHARE.

Evaluarea programelor înaintate

Comisia Europeană acordă o atenție specială următoarelor aspecte atunci când evaluează programele pentru finanțare:

- existența unei strategii coerente pentru zonele de frontieră care să cuprindă combinații corespunzătoare măsurilor structurale și măsurilor sociale;
- impactul substanțial al măsurilor propuse asupra dezvoltării regiunilor de frontieră (interne și externe) în cazul frontierelor interne ale UE;
- măsurile propuse promovează cooperarea transnațională în cât mai multe zone posibile (în cazul frontierelor externe);

- se aplică principiul complementarității asistenței financiare a Comunității la contribuțiile naționale și regionale;
- gradul ridicat de implicare al autorităților locale și regionale în implementarea, monitorizarea și evaluarea programelor propuse.

Necesități și priorități în regiunile de frontieră

1) Dezvoltarea economică regională:

- Acțiunile și măsurile politicilor de dezvoltare economică trebuie să se concentreze asupra utilizării durabile a resurselor naturale; de asemenea, trebuie să se asigure că activitățile industriale și de producție nu afectează echilibrul natural din zonă.
- Calitatea mediului este un factor important în atragerea investițiilor și noilor afaceri bazate pe activități de servicii, care utilizează tehnologii “curate” pentru dezvoltarea pieței și marketingul produselor din regiune (în special alimente și artizanat), dar și pentru noile industrii, servicii și turism. Calitatea mediului este importantă pentru păstrarea și atragerea locuitorilor în regiunile de frontieră, pentru viață, muncă și turism.

2) Dezvoltarea unei pieței regionale a muncii;

3) Infrastructură și facilități de dezvoltare;

4) Investiții și localizarea afacerilor = atractivitatea regiunii;

5) Dezvoltarea turismului.

4. ANALIZA SWOT LA NIVELUL REGIUNII DE COOPERARE TRANSFRONTALIERĂ CU UNGARIA

Potrivit Legii dezvoltării regionale (Legea nr. 151 din iulie 1998) - articolul 2, un obiectiv important este acela de *“stimulare a cooperării interregionale, interne și internaționale, a celei transfrontaliere, inclusiv în cadrul euroregiunilor, precum și participarea regiunilor de dezvoltare la structurile europene care promovează dezvoltarea economică și instituțională a acestora, în scopul realizării unor proiecte de interes comun și conforme cu acordurile internaționale la care România este parte”*. În acest context, cele patru județe de la granița⁸ cu Ungaria compun Regiunea de Cooperare Transfrontalieră cu Ungaria (RCTU) având o suprafață de 2841,3 mii ha (11,9% din teritoriul României), cu o populație de circa 2190 mii locuitori (9,7% din populația totală). Pe teritoriul acestei regiuni există un număr de 1298 localități din care 28 localități urbane. Județul cu teritoriul cel mai mare este Timiș (30,6%), urmat de Arad (27,3%), Bihor (26,6%) și Satu Mare (15,5%).

Teritoriul RCTU este caracterizat printr-o mare diversitate naturală, predominantă fiind zona de câmpie și luncă (57% din suprafața totală), urmată de cea de dealuri și podișuri (24,0% din total) și munte (19,0%); terenul destinat agriculturii deține 71,5% din total, iar restul este ocupat de păduri (20,9%).

Această regiune este străbătută de o rețea hidrografică bogată, formată dintr-un mare număr de cursuri de apă (Tisa, Someș, Mureș, Bega, Timiș, Criș, Ier, Aranca), majoritatea drenate de râul Tisa, cuprinzând și numeroase lacuri naturale și artificiale. Datorită complexității structurii geologice din zonă, subsistemul deține o mare varietate de bogății minerale (zăcăminte de țiței, lignit, roci utile și materiale de construcții, minerale și minereuri complexe, izvoare minerale etc.).

Privită în contextul general al regiunilor transfrontaliere românești, RCTU se caracterizează printr-un grad mai mare de dezvoltare comparativ cu media națională.

4.1. Considerații generale privind Regiunea de Cooperare Transfrontalieră cu Ungaria

Cele patru județe cuprinse în RCTU - Arad, Timiș, Bihor, Satu Mare - alcătuiesc împreună Zona agricolă de Vest, având condiții geografice și pedoclimatice favorabile agriculturii și activităților bazate pe materiile prime agricole. Zona respectivă este recunoscută pentru tradițiile vechi în cultura cerealelor, a plantelor tehnice și a creșterii animalelor și pentru dezvoltarea activităților meșteșugărești.⁹ În Bihor, de exemplu, anumite activități meșteșugărești existau din secolul al XII-lea,

⁸ Granița României cu statele vecine se întinde pe o suprafață de 2946 km, astfel: Ucraina - 635 km (21,55%), **Ungaria - 445 km (15,10%)**, Iugoslavia - 544 km (18,46%), Bulgaria - 631 km (21,41%) și Moldova - 691 km (23,45%).

⁹ Monografia județului Bihor, Ed. Academiei, 1972.

iar în secolul al XVIII-lea funcționau numeroase bresle: lemnari, zidari, cioplitori în piatră, croitori, lăcătuși, armurieri etc.

Agricultura era sectorul dominant în regiune, cu un grad de mecanizare sporit față de restul țării și cu producții medii ridicate. În anul 1931¹⁰, provinciile Banat și Crișana-Maramureș reprezentau cca 11% din suprafața arabilă a României, ponderea cea mai mare (în jur de 85%) fiind a proprietăților sub 5 ha.

După anul 1945, ca urmare a cooperativizării, în RCTU erau dominante unitățile agricole cooperatiste (63% din total), sector mai mic din punct de vedere al dimensiunii comparativ cu media pe țară. Unitățile agricole de stat dețineau o pondere de 25% din total în RCTU, superioare ca număr comparativ cu media pe țară (21% în România).

Către sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, apar și se dezvoltă primele unități industriale sub formă de ateliere și mici întreprinderi specifice industriei alimentare și ușoare.¹¹ Între cele două războaie mondiale, industria regiunii cunoaște o anumită prosperitate, apărând unități noi în domeniul industriei alimentare, industriei construcțiilor de mașini, a materialelor de construcții, a industriei textile, de pielărie și încălțăminte, a industriei chimice.

Veniturile totale obținute din activități industriale, în anul 1931, situau regiunea pe locul trei față de celelalte provincii istorice. Caracteristic pentru industria din zonă, în perioada respectivă, este preponderența industriei mari (cca 80% în Banat și 51% în Crișana-Maramureș). De altfel, marea industrie, din punct de vedere al veniturilor, se situa pe primul loc pe țară în Banat și pe locul trei după Muntenia, în Crișana-Maramureș.

După anul 1948, programul de industrializare aplicat de regimul comunist a produs mutații structurale în economia județelor. Cele mai importante aspecte sunt următoarele:

- în cadrul industriei, au avut prioritate construcțiile de mașini și industria chimică, întreprinderile republicane au devenit preponderente (peste 80%);
- producția industrială s-a concentrat în câteva centre - de obicei reședințele de județ;
- a crescut foarte mult numărul întreprinderilor mari și foarte mari (între 200 și 5000 angajați).

Ramurile cu dinamica cea mai pronunțată și cu investiții în capacități noi au fost: construcțiile de mașini și prelucrarea metalului, industria chimică, materialele de construcții, prelucrarea lemnului, industria alimentară, industria textilă, tricotaje și confecții, industria pielăriei, blănăriei și încălțăminte.

Turismul s-a dezvoltat mai ales pe baza obiectivelor cu valoare etnografică deosebită, cu valoare istorică sau arhitecturală și mai puțin pentru peisajul natural care, datorită specificului câmpenesc, nu este foarte variat și pitoresc.

¹⁰ *Nicholas Georgescu-Roegen, Economia României, Ed. Expert, 1997, p. 8, 14, 18, 25.*

¹¹ *Monografii județene: Timiș, Arad (1979); Bihor (1972); Satu Mare (1976).*

În perioada 1970-1989, producția industrială în RCTU a cunoscut o creștere continuă în ansamblul ei, valoarea acesteia mărindu-se de patru ori. În România, producția industrială în aceeași perioadă a crescut numai de 3,86 ori. Sectoarele industriale cu cele mai mari creșteri au fost sectorul de combustibili (creștere de 22 ori), metalurgia neferoasă (creștere de 18,4 ori) și chimia (creștere de 8,8 ori).

În agricultură, după anul 1945, un mare volum de investiții s-a orientat către lucrările hidroameliorative, mecanizare și chimizare; proprietatea de stat și cooperatistă au devenit dominante. S-au dezvoltat, de asemenea, mari complexe pentru creșterea animalelor și s-au amenajat suprafețe însemnate cu sere și heleștee.

În anul 1989, structura investițiilor din RCTU era dominată de investițiile realizate în sectorul agricol (RCTU fiind a doua zonă agricolă a țării) cu 31% din total, urmau cele realizate în industrie (29%). O importanță deosebită au avut-o investițiile realizate în construcții (17% din total comparativ cu 15% media națională), în timp ce investițiile realizate în sectorul transporturi au fost cu mult sub nivelul celor din țară (10% în România comparativ cu 2% în RCTU). Acesta este unul dintre motivele pentru care infrastructura rutieră are în prezent probleme serioase.

4.2. Dezvoltarea urbană în RCTU

4.2.1. Creșterea urbană în regiunea transfrontalieră

La nivelul anului 1997, cele 4 județe componente ale regiunii transfrontaliere prezentau un grad de urbanizare diferențiat atât ca pondere a populației urbane în populația totală, cât și ca structură și distribuție a rețelei urbane (vezi tabelul 4.1).

Tabelul 4.1

Date generale privind nivelul de urbanizare al regiunii¹²

Județ	Suprafață totală	Populație totală	Populație urbană	% populație urbană	Nr. UAT urbane ¹³	Nr. UAT rurale	Dens. urbană (loc./1000km ²)
Arad	7754	476988	247777	51,9	8 (1)	67	1,04
Bihor	7544	625596	311788	49,8	9 (1)	86	1,20
Satu Mare	4418	392054	181999	46,4	4 (2)	56	0,90
Timiș	8697	692870	430068	62,1	7 (2)	75	0,80
Total regiune	28413	2187508	1171632	53,6	28 (6)	284	0,99
România	238391	22545925	12404690	55	263 (82)	2686	1,10
% în total țară	11,9	9,7	9,4	(-1,4)	10,6 (7,3)	10,6	(-0,11)

Sursa: Anuare statistice, diverse ediții.

Pe fondul unei populări mai reduse a teritoriului, comparativ cu media națională, se poate observa și o pondere mai mică a populației urbane în raport cu media națională. Distribuția spațială a localităților urbane indică, de asemenea, o densitate inferioară mediei naționale.

Despre dezvoltarea urbană a celor 4 județe se poate spune că:

¹² Sursa: CNS, Anuarul statistic al României, 1998.

¹³ În paranteze apare numărul/ponderea municipiilor.

- Timișul are gradul cel mai ridicat de urbanizare, dar prezintă o rețea urbană slab dezvoltată, Timișoara concentrând peste 48% din populația totală și cca 78% din populația urbană;
- În Timiș, primele două orașe (Timișoara și Lugoj) concentrează peste 55% din populația totală și 89,1% din populația urbană;
- Aradul prezintă o distribuție teritorială echilibrată (excepție făcând zona estică, predominant montană) și un nivel de urbanizare mediu; în municipiul Arad este concentrată cca 75% din populația urbană (38,7% din populația totală), restul rețelei urbane fiind constituită din așezări mici (mărimea medie a acestora este sub 9000 de locuitori).
- Bihorul are un grad mai scăzut de urbanizare, dar aparent o rețea urbană mai bine dezvoltată; în realitate trei dintre orașele județului sunt orașe miniere grupate în zona de sud-est, montană, a județului, formând practic un mic nucleu urban cu o populație de cca 16000 locuitori).
- Județul Satu Mare are gradul cel mai scăzut de urbanizare și cel mai mic număr de unități administrativ-teritoriale urbane (4), concentrând în primele două orașe (Satu Mare și Carei) peste 80% din populația urbană a județului.

Centrele urbane ale regiunii au următoarele caracteristici:

- Cele 4 reședințe de județ (având peste 100000 de locuitori fiecare) concentrează peste 74% din populația urbană a regiunii (80% împreună cu Lugoj și Carei), comparativ cu media națională, unde orașele cu peste 100000 locuitori concentrează numai 56,6% din totalul populației urbane (conf. RDU - 1998).
- Sistemul urban este puternic dezechilibrat în zona sa mediană și inferioară (vezi tabelul 4.2). O rețea echilibrată în care cel mai mic oraș să aibă 4-5000 de locuitori ar presupune existența a 55-60 de centre urbane conform regulii lui Zipf (raportul rang-talie).
- Din punct de vedere funcțional, cele 4 mari centre ale regiunii sunt mai strâns legate de alte sisteme; astfel Timișoara are relații importante în sistemul bănățean, împreună cu Lugoj și Reșița, iar Satu Mare împreună cu Baia Mare constituie un bipol al zonei maramureșene, astfel că în plan regional axa urbană polarizatoare se află mai degrabă pe relația Arad-Oradea.
- Cu excepția orașelor Lugoj (TM) și Carei (SM), nici un alt oraș nu cuprinde mai mult de 3% din populația urbană a județului respectiv.

În perioada 1970-1997, conform datelor din RDU - 1998, creșterea populației urbane a urmat un trend crescător de la 37% în 1970, la 55% în 1997. Cele 4 județe din zona transfrontalieră nu au urmat un ritm similar, unele dintre ele înregistrând stagnări sau chiar scăderi în ultimul deceniu (vezi tabelul 4.2).

Tabelul 4.2

Ritmuri ale urbanizării în regiune¹⁴

	Ponderea populației urbane (%)			Rata medie anuală de creștere a pop. urbane (%)		Populația din orașe > 100000 loc.	
	1970	1990	1997	1970-1990	1990-1997	% în pop. totală	% în pop. urbană
AR	40,8	53,4	51,9	1,5	-1,3	38,7	74,5
BH	32,4	48,6	49,8	2,4	-0,4	35,7	71,6
SM	31,9	46,6	46,4	2,5	-0,9	33,1	71,4
TM	42,8	62,0	62,1	2,5	-0,6	48,2	77,7
România	36,9	54,3	55,0	2,7	-0,3	31,1	56,6

Sursa: Anuare statistice, diverse ediții.

Dacă în 1970, Arad și Timiș aveau o populație urbană superioară mediei naționale, în 1997 numai Timișul se menține la o cotă superioară. De altfel, în tot acest interval ritmurile de creștere/scădere au fost mai scăzute/ridicate față de media națională. Cel mai afectat dintre județe a fost Aradul, unde scăderea accentuată din deceniul 10 se explică și prin emigrarea masivă a populației germane (în general urbană). Este posibil ca și scăderea mai rapidă a populației urbane din Satu Mare să fie determinată de o emigrare a populației de origine maghiară din centrele urbane.

Trebuie remarcat faptul că nivelul de urbanizare a fost constant inferior nivelului național cu excepția anului 1977 (după desemnarea ca orașe a unui număr de 9 comune). Este interesantă de asemenea competiția dintre Arad și Oradea, care a dat câștig de cauză celui din urmă. Totodată trebuie subliniată ponderea crescândă a Timișoarei și Oradei în detrimentul Aradului și municipiului Satu Mare (vezi figura 4.1).

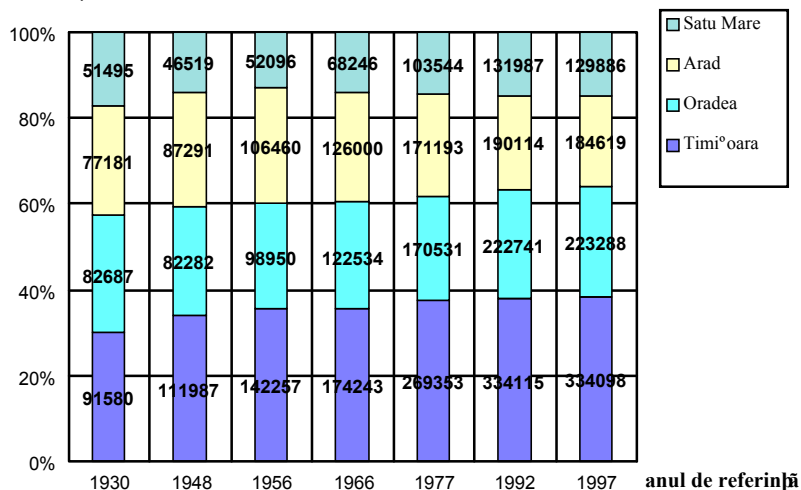

Figura 4.1 - Evoluția ponderii primelor 4 centre urbane din RCTU

¹⁴ Conform RDU, 1998.

4.2.2. Prevederi ale Planului de Amenajare a Teritoriului Național

Conform propunerilor din cadrul PATN - Secțiunea IV - "Rețeaua de localități", ierarhizarea așezărilor urbane și rurale, în funcție de rolul lor teritorial, se ordonează după nouă categorii sau ranguri¹⁵, astfel:

- **Rangul I** - municipiul București, capitala României, metropola cu multiple funcțiuni internaționale, conectată la rețeaua marilor orașe europene;
- **Rangul II** - municipii de importanță națională, cu influență potențială la nivel european: municipii care prin efectivele populației, dinamismul economic și demografic, nivelul de dotare/echipare și accesibilitatea la infrastructura majoră de căi de comunicație se racordează la rețeaua orașelor europene;
- **Rangul IIIa** - municipii de importanță interjudețeană și județeană: municipii reședință de județ care dispun de dotările și echipările necesare spațiului județean și care pe anumite funcțiuni pot avea o influență teritorială mai extinsă;
- **Rangul IIIb** - municipii și orașe-stațiuni turistice naționale (conform listei din Anexa la HG nr. 77/1996 pentru aprobarea Normelor privind atestarea stațiilor turistice);
- **Rangul IV** - municipii și orașe cu rol de echilibru în rețeaua de localități, servind o parte însemnată din teritoriul județean;
- **Rangul Va** - orașe având în genere rol de servire în cadrul zonei imediate;
- **Rangul Vb** - sate reședință de comună de importanță intercomunală care prin nivelul de dezvoltare economică și de dotare/echipare au o arie de atractivitate care depășește limitele teritoriului administrativ al comunei din care face parte;
- **Rangul VI** - sate reședință de comună cu influență exclusiv asupra teritoriului administrativ al comunei respective;
- **Rangul VII** - sate componente ale comunelor, altele decât satele reședință și sate aparținând municipiilor sau orașelor.

¹⁵ **Ierarhizarea funcțională a localităților urbane și rurale:** clasificarea localităților pe ranguri în funcție de importanța în rețea și rolul teritorial potrivit unei structuri de rețea similară modelului locului central, menită să acopere în mod uniform teritoriul, asigurând un sistem de servire a populației eficient din punct de vedere economic și social și o dezvoltare echilibrată a localităților în teritoriu.

Rang: expresie a importanței actuale și în perspectivă imediată a unei localități în cadrul rețelei din punct de vedere administrativ, politic, social, economic, cultural etc., în raport cu dimensiunile ariei de influență polarizate și cu nivelul de decizie pe care îl implică în alocarea de resurse. Această importanță trebuie să-și găsească corespondentul și în nivelul de modernizare (conf. PATN - Secțiunea IV).

Așezările urbane sunt prezente în cadrul primelor 5 categorii/ranguri. Conform propunerilor de încadrare a centrelor urbane existente, în regiune se află categorii de rang II, III și IV.

4.2.3. Alte caracteristici ale sistemului urban regional

În regiune, sistemul de așezări urbane este caracterizat prin prezența a 4 mari centre urbane cu peste 100000 locuitori, care concentrează 40% din populația totală a județului și 3/4 din cea urbană, reprezentând practic singurele nuclee urbane¹⁶ importante din zonă. În fiecare din cele 4 județe, cu excepția Timișului, reședințele se află în raporturi de hipertrofieri¹⁷ foarte mari¹⁸, putându-se constata existența unor capitale județene monocentrice dominante. În județul Timiș există un centru mai bine dezvoltat, având rol de pol de echilibru pentru zona de est a județului, Lugoj, de altfel un important nod rutier pentru direcțiile dinspre Timișoara, Deva și Reșița.

La nivel de regiune, Timișoara apare drept cel mai puternic centru economic, social, financiar-bancar și cultural. Sub aspectul relației transfrontaliere, municipiul are poziția cea mai puțin favorabilă, neavând legături imediate și directe către PCTF-urile de pe granița româno-ungară. Timișoara poate valorifica atutul aeroportului internațional și al poziției-cheie în raport cu granița iugoslavă. În condițiile stabilizării și îmbunătățirii climatului politic în zonă, rolul de placă turnantă al Timișoarei, între România, Serbia și Ungaria, poate deveni semnificativ.

Cele 3 centre urbane de importanță regională - Arad, Oradea și Satu Mare - se află în poziții favorabile față de zona frontalieră, fiind tranzitate de axe rutiere și feroviare majore, care traversează granița. Oradea se află la egală distanță de Arad, respectiv Satu Mare, și totodată pe una dintre axele majore de comunicații. Prin accesibilitate, echipare și dezvoltare economico-socială, Oradea ar putea prelua o funcție de centru polarizator al relațiilor transfrontaliere. Trebuie însă realizată o mai bună interconectare a celor 3 centre de-a lungul frontierei și urmărită o dezvoltare complementară în plan economic și cultural.

Centrele de rang IV, de importanță zonală, sunt orașe și municipii de mărime mică și mijlocie cu anumite tradiții istorice și cu o dezvoltare economică diversificată. Dintre cele 6, se detașează ca importanță Lugojul, vechi centru cultural, nod rutier (la intersecția drumurilor dinspre Timișoara, Deva și Reșița) și sediu al unor institute de învățământ superior. Lipova, Beiuș și Carei sunt de asemenea centre urbane cu vechime, situate în poziții-cheie în cadrul județelor, pe axe majore de comunicație. Marghita și Ineu sunt orașe mai noi (oficial desemnate în 1968)

¹⁶ Nucleele urbane sunt grupări de așezări urbane care depășesc 100000 de locuitori. Ele pot fi mono- sau polinucleare. În regiune, singura grupare de centre urbane este Arad-Curtici (cca 195000 locuitori), acesta din urmă fiind practic în sfera de influență imediată a marelui oraș de pe Mureș.

¹⁷ Raportul de hipertrofieri este exprimat prin proporția dintre primul și al doilea oraș al unei regiuni și reflectă nivelul de concentrare a dezvoltării urbane.

¹⁸ În Arad - 15,8, în Bihor - 10,8, în Timiș - 6,6 și în Satu Mare - 5,0.

cu profil economic mai puțin diversificat, dar situate în vecinătatea unor zone de interes turistic. Centrele de rang IV din regiune sunt mai puțin legate între ele, prin căi de comunicații majore, cât mai ales de reședințele de județ.

Centrele de rang V (17 la număr), precum orașul-stațiune Buziaș, sunt din categoria orașelor mici (sub 20000 locuitori) și au nivel mediu de echipare și dezvoltare economică. Cu excepția orașelor Salonta și Sânnicolau Mare, toate celelalte au devenit centre urbane începând din deceniul al șaselea¹⁹ (vezi tabelul 4.3), unele având chiar mai puțin de 10 ani de existență (Valea lui Mihai din Bihor a devenit oraș în 1989, iar Făget din Timiș, în 1994). Cele mai multe sunt dependente de 1-2 întreprinderi importante având un grad redus de diversificare economică. Dintre ele se detașează centre cu o anumită tradiție sau/și cu o poziție-cheie în raport cu anumite tipuri de resurse și activități (Salonta, Jimbolia, Deta, Negrești-Oaș, Curtici, Nădlac, Sebiș etc.).

Învățământul superior este prezent în 4 centre urbane ale regiunii. La o pondere a populației regiunii de 9,7% în total populație se poate remarca ponderea ridicată a studenților și a cadrelor didactice, precum și numărul mai mare cu 40% al studenților/10000 locuitori față de media pe țară.

Tabelul 4.3

Învățământul superior în centrele urbane ale regiunii²⁰

Județ I	Centrul urban	Nr. facultăți	Nr. studenți	Nr. cadre didactice	Nr. studenți/10000 locuitori
TM	Timișoara	51	29592	2651	885,7
BH	Oradea	15	11204	601	501,8
AR	Arad	9	5693	383	308,4
TM	Lugoj	3	2624	83	532,9
	Regiune	78	49113	3718	224,5
	România	516	360590	24427	159,9
	% în total țară	15,1	13,6	15,2	

Tabelul 4.4

Populația centrelor urbane din regiune la 1 iulie 1997 (conf. AS. 1998) și ponderea acestora în populația totală

Nr. crt.	Județ	Populație	%	Județ	Populație	%	Județ	Populație	%			
	ARAD	476988		BIHOR	625596		SATU MARE	392054		TIMIȘ	692870	
1.	Arad	184619	39	Oradea	223288	36	Satu Mare	129886	33	Timișoara	334098	48
2.	Chișineu-Criș	8754	2	Aleșd	10956	2	Carei	25503	7	Lugoj	49241	7
3.	Curtici	9746	2	Beiuș	12169	2	Negrești-Oaș	16390	4	Buziaș	8270	1

¹⁹ Ștei și Nucet sunt orașe noi construite în anii '50 ca centre industriale.

²⁰ Date CNS, Anuarul statistic 1998.

Nr. crt.	Județ	Populație	%	Județ	Populație	%	Județ	Populație	%	Județ	Populație	%
	ARAD	476988		BIHOR	625596		SATU MARE	392054		TIMIȘ	692870	
4.	Ineu	10369	2	Marghita	18834	3	Tășnad	10220	3	Deta	7179	1
5.	Lipova	11578	2	Nucet	2893	0				Făget	7532	1
6.	Nădlac	8421	2	Salonta	20194	3				Jimbolia	10805	2
7.	Pâncota	7438	2	Ștei	9637	2				Sănnicolau Mare	12943	2
8.	Sebiș	6852	1	Valea lui Mihai	10686	2						
9.				Vașcău	3131	1						
	Total urban	247777	52		311788	50		181999	46		430068	62

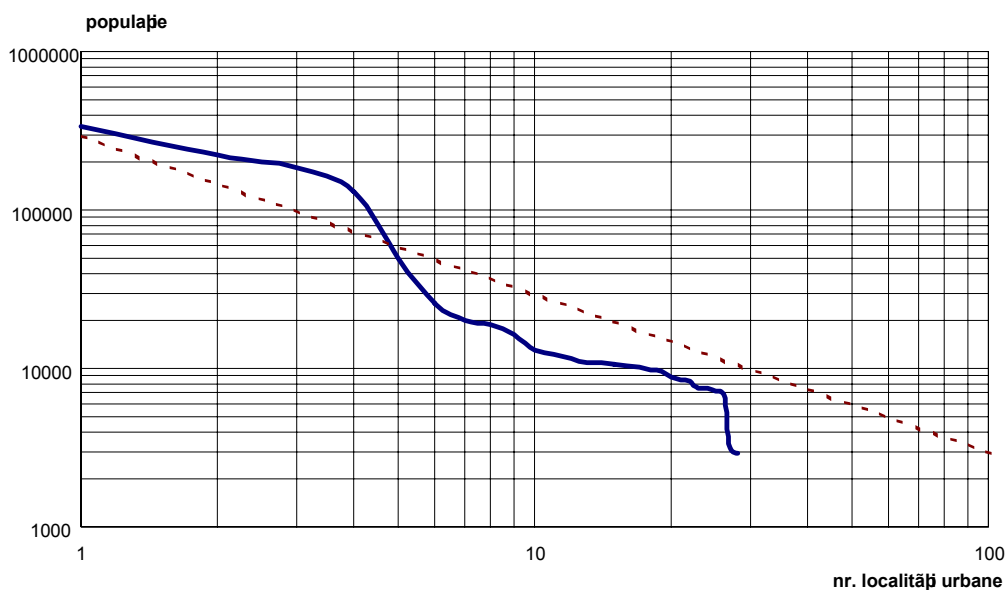

Figura 4.2 - Raportul rang-talie al centrelor urbane din regiune

4.3. Analiza SWOT pe sectoare

În cele ce urmează vom aplica analiza SWOT la RCTU, având în vedere sectoarele economice mai importante.

SECTORUL IMM

Puncte tari:

- IMM-uri numeroase și adaptabile;
- legături cu firme maghiare de cealaltă parte a graniței;
- legături de cooperare cu firmele industriale mijlocii și mari din România;
- potențial bun de dezvoltare în condițiile îmbunătățirii climatului de afaceri în România;
- specializare relativ bună în domeniul serviciilor.

Puncte slabe:

- IMM-uri se înființează în general, în localitățile mai mari, vitregindu-se zonele monoindustriale, orașele mici sau comunele;
- absența unei rețele de servicii în sprijinul întreprinzătorilor, cum ar fi incubatoarele de afaceri, centrele internaționale de afaceri, centrele de transfer tehnologic;
- decapitalizarea întreprinderilor mici și mijlocii a dus la diminuarea drastică a resurselor proprii pentru investiții;
- majoritatea forței de muncă din IMM-uri este antrenată în servicii, comerț și operații de import-export ceea ce denotă existența unui număr scăzut de IMM-uri productive.

Obiectiv de dezvoltare pentru SECTORUL IMM: *Diversificarea activităților productive concomitent cu realizarea unei dimensiuni de scară la nivelul RCTU.*

Obiective operaționale:

- I. Identificarea cadrului general (legislativ, organizatoric etc.) și a dimensiunii cooperării de ambele părți ale graniței;
- II. Crearea unui mediu de afaceri transparent pentru IMM-uri, de o parte și de alta a graniței;
- III. Identificarea principalelor nevoi de cooperare în afaceri;
- IV. Promovarea evenimentelor de afaceri de ambele părți ale graniței;
- V. Dezvoltarea de servicii de afaceri comune pentru firmele românești și maghiare (marketing, aprovizionare, informare, baze de date etc.);
- VI. Crearea de facilități comune pentru IMM-uri (baze de aprovizionare, bănci de date, atestarea calității etc.);
- VII. Facilitarea dezvoltării și creării de afaceri comune (constituirea unui fond finanțat în comun care să faciliteze dezvoltarea IMM-urilor).

INDUSTRIE

Puncte tari:

- structură industrială relativ diversificată;
- forță de muncă cu grad ridicat de calificare;
- capacități industriale cu potențial bun de dezvoltare-restructurare;
- distribuție geografică relativ echilibrată, cu o anume preponderență în sudul RCTU;

- rețea de cooperare cu industria orizontală din România.

Puncte slabe:

- capacități excedentare în unele domenii industriale;
- tehnologii puțin performante la nivelul anilor '70-'80;
- investitori strategici insuficienți;
- lipsa sistemelor de control al calității;
- legături slabe de cooperare cu partenerii potențiali din Ungaria.

Obiectiv de dezvoltare pentru domeniul *INDUSTRIE*: *Crearea de condiții mai bune pentru dezvoltarea industrială și crearea de noi locuri de muncă.*

Obiective operaționale:

- I. Facilitarea tuturor formelor de cooperare industrială transfrontalieră;
- II. Întărirea rețelelor și legăturilor industriale existente;
- III. Promovarea produselor industriale realizate în comun pe piețele UE;
- IV. Întărirea relațiilor între furnizori și producători;
- V. Dezvoltarea de sisteme logistice comune pentru optimizarea costurilor de transport;
- VI. Facilitarea accesului la credite și reducerea costului de finanțare a investițiilor comune (crearea unei Bănci de Dezvoltare Industrială pentru RCTU);
- VII. Facilitarea transferului tehnologic România/Ungaria și din țările membre UE; crearea de clustere tehnologice în domeniile: construcții de mașini, prelucrarea lemnului, textile, ingineria mediului etc.

AGRICULTURĂ

Puncte tari:

- potențial agricol ridicat și mult mai variat, în raport cu aria frontalieră corespunzătoare a Ungariei;
- preponderența sectorului privat în raport cu cel public, atât în structura terenurilor, cât și a șeptelului, favorizant în cooperarea transfrontalieră;
- existența unei baze cadastrale vechi, ce asigură reconstituirea vechilor proprietăți;
- creșterea asociațiilor producătorilor privați și a performanțelor realizate de aceștia, inclusiv a capacității de cooperare cu producătorii maghiari pentru valorificarea produselor pe terțe piețe;

- experiență în conlucrarea dintre instituțiile de învățământ superior și cercetare și fermele agricole;
- experiență în diseminarea tehnologiilor de vârf prin multiplicarea fermelor model;
- valorificarea tradițiilor existente în cultivarea, prelucrarea și comercializarea unor plante pentru industrializare sau pentru consumul direct pe piața maghiară sau pe terțe piețe;
- reîntoarcerea unor specialiști din agricultură spre fermele și asociațiile de profil;
- localizarea reprezentanțelor unor mari firme de producție a echipamentelor agricole;
- acumularea unei experiențe în asocierea furnizorilor de materii prime agricole cu producătorii de produse prelucrate, mai ales în domeniul plantelor pentru industrializare și al valorificării produselor animaliere;
- tendința de optimizare a mărimii fermelor zootehnice, prin multiplicarea fermelor de 50-150 de capete;
- existența unei infrastructuri pentru irigații și desecări, ce poate fi reactivată și racordată cu cea din zona frontalieră maghiară.

Puncte slabe:

- randament slab al producției vegetale, în raport cu cel realizat în zona maghiară;
- lipsă de resurse financiare la nivel de producător pentru dezvoltarea bazei tehnice a agriculturii;
- scăderea numărului de specialiști cu studii medii și superioare din agricultură;
- tendință de reîntoarcere la agricultura de subzistență, mai ales în ariile montane și deluroase;
- grad mare de fragmentare a proprietăților agricole;
- slabă funcționare a sistemelor de irigații și drenaj;
- insuficiența drumurilor agricole, retrasarea cu dificultate a acestora și accesibilitatea greoaie spre exploatațile agricole;
- diminuarea rolului stațiunilor de cercetare în promovarea de noi soiuri și tehnologii agricole;
- lipsa tendințelor de specializare a agriculturii, în raport cu cele mai favorabile condiții pedoclimatice și cerințele pieței, care să favorizeze gradul de complementaritate față de agricultura din aria frontalieră maghiară;

- stare de degradare înaintată a unor soluri (naturală – salinizare, eroziune, alunecări de teren, exces de umiditate etc. – și antropică – poluare în ariile petroliere sau suburbane);
- nivel redus al cererii de produse agroalimentare pe piața consumatorilor;
- număr redus al firmelor de consultanță tehnică în domeniul agricol;
- costul ridicat al produselor agricole și slaba lor competitivitate, inclusiv pe piața internă;
- lipsa activității de prospectare a piețelor, internă și externă, pentru evaluarea corectă a cantităților și a tipurilor de produse agricole;
- pondere mică a plantelor de cultură industriale și medicinale;
- lipsa unor investiții majore în agricultură.

Obiectiv general pentru domeniul *AGRICULTURĂ*: *Utilizarea optimală a potențialului agricol și a componentelor sale complementare pentru valorificarea produselor agricole pe cele două sau pe terțe piețe.*

Obiective operaționale:

- I. Atenuarea diferențierilor existente în materie de competitivitate a produselor agricole;
- II. Înființarea de firme mixte de consultanță tehnică și de marketing în domeniul agricol;
- III. Valorificarea atuurilor de complementaritate a celor două zone frontaliere, în vederea accelerării accesului reciproc pe ambele piețe și pe terțe piețe;
- IV. Revitalizarea culturilor agricole industriale, prin utilizarea capacităților de prelucrare a acestora existente în ambele zone;
- V. Dezvoltarea și interconectarea infrastructurii agricole din ariile respective (sisteme de irigații și drenaj, rețele de drumuri agricole etc.), pentru asigurarea unei funcționalități sporite a acestora la nivel transfrontalier;
- VI. Înființarea unor centre comune de pregătire a fermierilor, inclusiv a unor ferme-model mixte;
- VII. Creșterea gradului de solidaritate locală și regională în combaterea consecințelor unor catastrofe naturale, care vizează culturile agricole (invazie de insecte și dăunători, inundații, revărsări, grindină etc.);
- VIII. Valorificarea infrastructurii existente și modernizarea acestora, mai ales în cazul reactivării producției animaliere.

SERVICII

Obiectiv general pentru domeniul *SERVICII*: Crearea unui mediu favorabil pentru diversificarea serviciilor și îmbunătățirea calității lor.

Obiective operaționale:

- I. Dezvoltarea unui sistem de formare profesională, accesibil și diversificat în domeniul serviciilor;
- II. Îmbunătățirea calității serviciilor publice de interes transfrontalier (vamale, de transport, de gospodărire a apelor etc.);
- III. Stimularea dezvoltării serviciilor din sectorul privat și mai ales a celor cu orientare transfrontalieră;
- IV. Simplificarea procedurilor de autorizare și funcționare a serviciilor de consultanță, informare, promovare;
- V. Încurajarea/stimularea dezvoltării serviciilor din domeniul bancar, asigurări, turism, comerț și alimentație publică în spațiul frontalier;
- VI. Stimularea dezvoltării și localizării de servicii pentru întreprinderi în orașele mici și în spațiul rural (inclusiv servicii specifice pentru domeniul agricol), cu precădere în spațiul frontalier;
- VII. Dezvoltarea de servicii complementare și "în oglindă" în zona frontalieră și în marile centre urbane ale regiunii pentru crearea unui spațiu comun integrator al dezvoltării economice.

TURISM

Puncte tari:

- existența unor arii naturale sau etno-folclorice de mare atractivitate turistică: Țara Oașului, Munții Apuseni, Țara Zarandului;
- existența unor centre urbane importante cu elemente de mare atractivitate turistică: monumente istorice, zone cu valoare arhitectural-urbanistică, evenimente culturale, târguri, expoziții (Timișoara, Oradea, Arad, Satu Mare, Lugoj, Lipova et.);
- existența unui număr important de stațiuni balneoturistice, dezvoltate în relație cu prezența unei anumite resurse naturale (ape geotermale și minerale, pârtii de schi etc.): Buziaș, Lipova, Moneasa, Băile Felix, Băile 1 Mai, Stâna de Vale, Bixad etc.;
- existența unor puncte de atractivitate turistică datorită prezenței unor elemente naturale sau construite valoroase (rezervații naturale, zone cu fond cinegetic, monumente istorice, ansambluri arhitecturale etc.);
- existența unor manifestări culturale tradiționale multietnice în diferite

zone ale regiunii, care pot constitui elemente de atractivitate turistică: sărbători, festivaluri și târguri tradiționale;

- existența unor zone viticole și pomicole care pot constitui arii de atractivitate pentru turismul rural (în județul Arad sau în județul Satu Mare);
- agroturismul este o formă în plină dezvoltare și cu perspective mari pentru viitor. Există deja mai multe gospodării omologate în Țara Oașului (clasa * și **) cu 19 locuri, altele fiind în curs de omologare;
- accesibilitatea bună a principalelor centre urbane din regiune;
- capacitatea de comunicare în limbi de circulație internațională (engleză, germană, franceză) a locuitorilor și ospitalitatea populației;
- îmbunătățirea anumitor servicii și utilități pentru turism în anumite arii (mai ales în centrele urbane): serviciile vamale, benzinăriile, telecomunicațiile, alimentația publică, centrele de distracție pentru tineret, informațiile turistice etc.

Puncte slabe:

- valorificarea redusă a numeroaselor elemente de atractivitate turistică din regiune;
- reducerea numărului total al turiștilor și a numărului mediu de înoptări/zi (de la 3 în 1993 la 1 în 1997), datorită recesiunii economice, a lipsei de investiții în domeniu, a reducerii veniturilor pe piața internă, a lipsei unei politici susținute de promovare a produsului turistic al regiunii;
- degradarea bazei materiale existente, atât fizic, cât și moral, datorită lipsei de investiții semnificative în ultimii 10 ani;
- ponderea redusă a sectorului privat în domeniul turismului;
- standardul mediu de calitate al echipamentelor pentru turism este la un nivel inferior celor din Ungaria și din țările Uniunii Europene, iar dotările hoteliere de standard ridicat (3 și 4 stele) sunt puține la număr;
- calitatea scăzută a serviciilor pentru turism și chiar lipsa unor servicii specifice, precum a rețelelor de centre de informare și a birourilor de consultanță în turism, a sistemelor de carduri bancare etc.;
- lipsa unor centre de pregătire a personalului din domeniul turismului și în domenii conexe acestuia (artă culinară, animator de turism, ghid turistic);
- lipsa unor servicii de transport adecvate pentru facilitarea accesului din principalele zone de debarcare (gări, aeroporturi) către ariile de interes turistic, dar și a indicatoarelor turistice rutiere;
- lipsa drumurilor modernizate și a infrastructurii hidroedilitare moderne, precum și a unor servicii conexe de standard corespunzător (alimentație

publică, puncte de informare, centre culturale etc.) în majoritatea zonelor turistice și mai ales a celor din ariile rurale, precum și insuficiența marcajelor turistice în zonele turistice montane;

- lipsa spațiilor de agrement amenajate în zonele împădurite și, în general, a măsurilor de protecție a mediului în zonele protejate de interes turistic.

Obiectiv general pentru domeniul *TURISM*: *Valorificarea potențialului turistic existent în regiune prin creșterea standardelor de calitate și atragerea pe scară largă a turiștilor străini.*

- I. Îmbunătățirea gradului de accesibilitate în zonele de atractivitate turistică;
- II. Dezvoltarea de forme specifice de turism, complementare zonei ungare: turism cultural, de afaceri, montan, de iarnă, rural etc.;
- III. Accelerarea procesului de privatizare a bazei de cazare și a serviciilor din domeniul turismului;
- IV. Dezvoltarea infrastructurii suport pentru turism, a serviciilor de transport, a celorlalte servicii conexe domeniului;
- V. Promovarea imaginii regiunii prin intermediul agențiilor de turism, a agențiilor de dezvoltare regională și a altor instituții de informare/promovare;
- VI. Valorificarea relațiilor și a manifestărilor tradiționale multietnice și multiculturală, mai ales în zona de frontieră;
- VII. Dezvoltarea unui sistem de protecție și supraveghere a valorilor de patrimoniu natural și construit, în regiunea transfrontalieră.

DOMENII PRIORITARE - SUPTOR PENTRU DEZVOLTAREA ECONOMICĂ

DEMOGRAFIE ȘI RESURSE UMANE

Obiective și subobiective (priorități):

1. Creșterea gradului de toleranță dintre diferitele etnii ale comunităților locale:
 - a) promovarea unor programe de cooperare interetnică și interconfesională;
 - b) diminuarea tendințelor de segregare etnică în afaceri.
2. Sprijinirea sectorului terțiar pentru atragerea populației active din sectorul primar spre astfel de activități:
 - a) promovarea spiritului de inițiativă în afaceri;
 - b) acordarea de facilități IMM-urilor din sectorul terțiar.

3. Încurajarea creșterii naturale a populației prin măsuri de ordin economic și administrativ:
 - a) acordarea de facilități economice pentru persoanele cu mai mulți copii;
 - b) creșterea perioadelor de îngrijire a copiilor.
4. Încercarea de atragere a populației germane spre locurile părăsite:
 - a) înapoierea în totalitate a bunurilor care le-au aparținut înainte de cel de-al doilea război mondial;
 - b) reducerea formalităților și acordarea de facilități fiscale în cazul persoanelor care au revenit pe teritoriul satelor respective.
5. Reducerea ratei șomajului prin instituirea unei rețele de recalificare a forței de muncă spre profesii căutate:
 - a) înființarea de noi instituții și reactivarea instituțiilor existente de recalificare a șomerilor;
 - b) depistarea profesiilor de perspectivă pentru forța de muncă din regiune.
6. Adoptarea de măsuri pentru reducerea gradului de analfabetism, mai ales în cazul populației tinere:
 - a) optimizarea rețelei de așezăminte de învățământ, mai ales în mediul rural;
 - b) organizarea de cursuri de alfabetizare pentru tinerii care au depășit vârsta de includere în circuitul normal de învățământ.
7. Integrarea tinerilor absolvenți în activități economice.

MEDIU AMBIANT

Puncte tari:

- mediu relativ nepoluat;
- fond forestier însemnat cu faună și floră specifică;
- rezervații naturale și monumente ale naturii cu caracter unic;
- resurse de mediu diversificate.

Puncte slabe:

- insuficiența stațiilor de epurare a apelor menajere, ceea ce conduce la poluarea apelor de suprafață și a celor freatice;

- lipsa laboratoarelor și a stațiilor de urmărire și control al poluării;
- activitățile miniere și de extragere a petrolului produc poluarea însemnată a apelor de suprafață și a celor freatice;
- lipsa gropilor de gunoi ecologice;
- poluare însemnată de-a lungul axelor rutiere ce fac legătura cu Ungaria;
- RCTU “acoperă” zonele inferioare ale bazinelor râurilor care au drenat - din punct de vedere al poluării apelor - toate deversările folosințelor de apă din toate județele parcurse de râul respectiv (de exemplu, râul Mureș și afluenții săi traversează 5 județe până a ajunge în județul Arad).

Obiectiv pentru domeniul *MEDIU AMBIANT*: *Protejarea și menținerea calității mediului în regiunea transfrontalieră prin reducerea poluării transfrontaliere și integrarea constrângerilor de mediu în activitatea economică.*

Obiective operaționale:

1. Identificarea principalelor probleme de mediu în regiunea transfrontalieră (Ro/Hu), a factorilor de influență și a măsurilor ce se pot întreprinde (constituirea unui Oficiu de Mediu pentru RCTU, studii și cercetări comune etc.);
2. Dezvoltarea sistemului integrat de monitorizare a poluării în RCTU (apă, aer, sol);
3. Crearea și dezvoltarea structurilor informaționale și organizaționale comune;
4. Implementarea programelor comune de protecție a mediului, inclusiv controlul poluării;
5. Dezvoltarea surselor de energie alternative (geotermale);
6. Conștientizarea și educarea publicului în legătură cu poluarea transfrontalieră;
7. Crearea de arii protejate comune;
8. Încurajarea transferului de cunoștințe ecologice în ambele sensuri ale graniței.

INFRASTRUCTURĂ FIZICĂ ȘI INSTITUȚIONALĂ

Obiective majore și subobiective:

1. Modernizarea și mărirea fluenței și capacității drumurilor de interes regional și transfrontalier și aducerea lor la nivelul standardelor europene:
 - a) modernizarea DE671;

- b) modernizarea celorlalte DE.
- 2. Modernizarea căilor de comunicații și a echipamentelor aferente către zonele cu potențial de dezvoltare socioeconomică din perspectiva dezvoltării zonei transfrontaliere:
 - a) modernizarea căilor rutiere și feroviare către zonele turistice de mare atractivitate;
 - b) modernizarea gărilor și stațiilor CFR de pe aceste trasee.
- 3. Devierea traficului de tranzit prin realizarea arterelor ocolitoare în principalele centre urbane;
- 4. Dezvoltarea serviciilor de transport integrate;
- 5. Realizarea și deschiderea de noi PCTF cu Ungaria, permanente și/sau temporare (ocasionale);
- 6. Integrarea în fluxurile aeriene internaționale și dezvoltarea de servicii complementare în cadrul celor 4 aeroporturi regionale:
 - a) modernizarea infrastructurilor-suport ale aeroporturilor;
 - b) dezvoltarea de servicii specializate (terminale, vămi etc.).
- 7. Extinderea și îmbunătățirea echipării fizice și instituționale în zonele marginale (mai puțin dezvoltate) ale regiunii, aflate în apropierea graniței româno-ungare:
 - a) îmbunătățirea și extinderea sistemelor hidroedilitare;
 - b) îmbunătățirea și extinderea asistenței sanitare și a serviciilor sociale.
- 8. Dezvoltarea unor centre de excelență în domeniul cercetării-dezvoltării, în vecinătatea frontierei româno-ungare (ex.: parcuri tehnologice);
- 9. Dezvoltarea serviciilor antreprenoriale și de reconversie a forței de muncă în centrele aflate în vecinătatea frontierei româno-ungare;
- 10. Dezvoltarea de instituții și echipamente moderne, pentru reuniuni culturale, științifice, politice etc. de anvergură, în vecinătatea frontierei româno-ungare.

DEZVOLTARE URBANĂ

Obiective majore și subobiective:

- 1. Întărirea sectorului median și inferior al rețelei urbane;
- 2. Dezvoltarea sectorului terțiar în centrele urbane mici și mijlocii, mai ales în cele situate în vecinătatea graniței;

3. Specializare și complementaritate în dezvoltarea socioeconomică a centrelor urbane;
4. Revitalizarea unor centre urbane mici și mijlocii de tradiție, aflate în zona de graniță (Carei, Salonta, Sânnicolau Mare);
5. Dezvoltarea unui sistem de comunicații integrate între centrele urbane, în special în vecinătatea graniței;
6. Stimularea relațiilor bilaterale transfrontaliere între centrele urbane din vecinătatea graniței româno-ungare;
7. Integrarea dezvoltării urbane cu zonele de potențial economic (turism, industrie alimentară, valori culturale etc.);
8. Eficientizarea managementului urban și dezvoltarea parteneriatului public-privat în gestiunea așezărilor urbane.

5. PROPUNERI PRIVIND OBIECTIVELE STRATEGICE DE DEZVOLTARE ECONOMICĂ A RCTU

Obiectivul general al strategiei de dezvoltare al RCTU - *"Regiunea frontieră RO/HU - spațiu economic stabil și diversificat, capabil să asigure prosperitatea generală a populației"*.

Legat de aceasta se propun câteva obiective de ordin calitativ care reliefează sensul diversificat al dezvoltării economico-sociale regionale, și anume:

1. ridicarea standardului de viață;
2. crearea de noi locuri de muncă;
3. protecția și regenerarea calității mediului;
4. competitivitatea internațională;
5. regenerarea ambientului.

Astfel, rolul sistemului de obiective este de a orienta măsurile spre procesul de dezvoltare dorit, constituind, în același timp, și un instrument optim de control atât al măsurilor, cât și al rezultatelor aplicării acestora.

Domeniile, considerate ca direcții principale de dezvoltare în vederea realizării obiectivului general și a obiectivelor calitative, sunt: *industria, sectorul întreprinderilor mici și mijlocii, spațiul rural, turismul și serviciile*.

În contextul actual al reformelor profunde promovate în plan economic, se recunoaște necesitatea renașterii industriei pe coordonate noi, ca element important în dezvoltarea economică regională. Se impune o gândire strategică la nivel regional a dezvoltării, bazată pe mobilizarea resurselor industriale și tehnologice existente în cadrul regiunii, îndreptată atât spre asistența întreprinderilor mici și mijlocii, cât și spre crearea unor întreprinderi noi, inovative. În acest sens, se impune generarea și consolidarea unui mediu de afaceri favorizant intensificării climatului inovativ al firmelor industriale, prin promovarea unor politici dinamice, orientate spre dezvoltarea infrastructurilor tehnologice integrate, care stimulează și susțin atât producerea, cât și propagarea și asimilarea în economie a noilor tehnologii, prin ghidarea legăturilor între furnizorii de cercetare și consumatori.

Dezvoltarea *industriei*, în cadrul regiunii poate fi privită prin prisma a trei direcții principale, corespunzătoare obiectivelor trasate pentru acest domeniu (*"Creșterea productivității prin promovarea cercetării și introducerii tehnologiilor înalte, prin modernizare și diversificare în vederea realizării produselor competitive."*).

Aceste trei direcții sunt:

- restructurarea industriei grele;

- dezvoltarea și specializarea ramurilor existente;
- stimularea înființării de noi ramuri industriale.

Prin atingerea acestor obiective, produsele industriei vor putea răspunde rigorilor pieței, cerințelor consumatorilor și utilizatorilor, sub aspectul unor criterii economice și sociale. Dezvoltarea viitoare a industriei este privită în strânsă conexiune cu evoluția celorlalte ramuri economice și, în mod special, ca un suport al creșterii utilizatorilor din sectorul întreprinderilor mici și mijlocii.

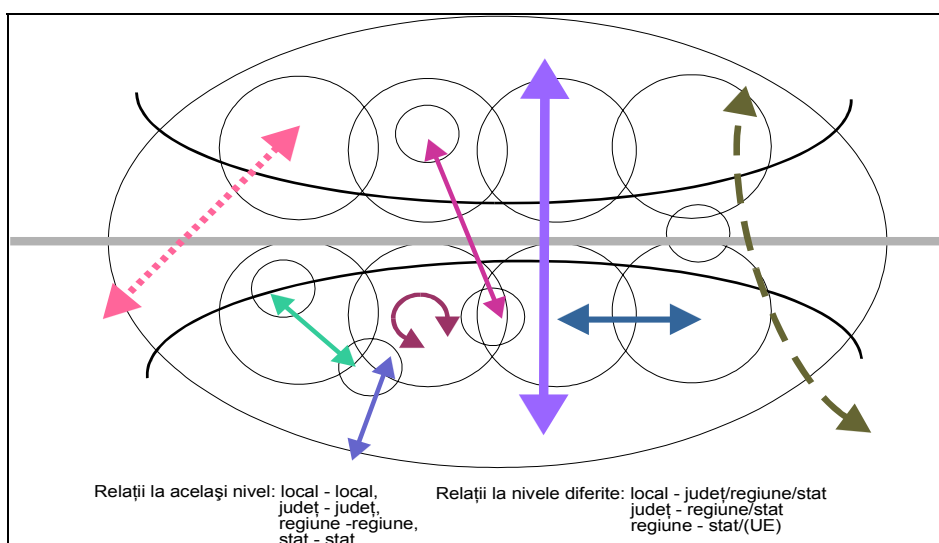

Figura 5.1 - Tipuri de relații în cadrul unei regiuni transfrontaliere

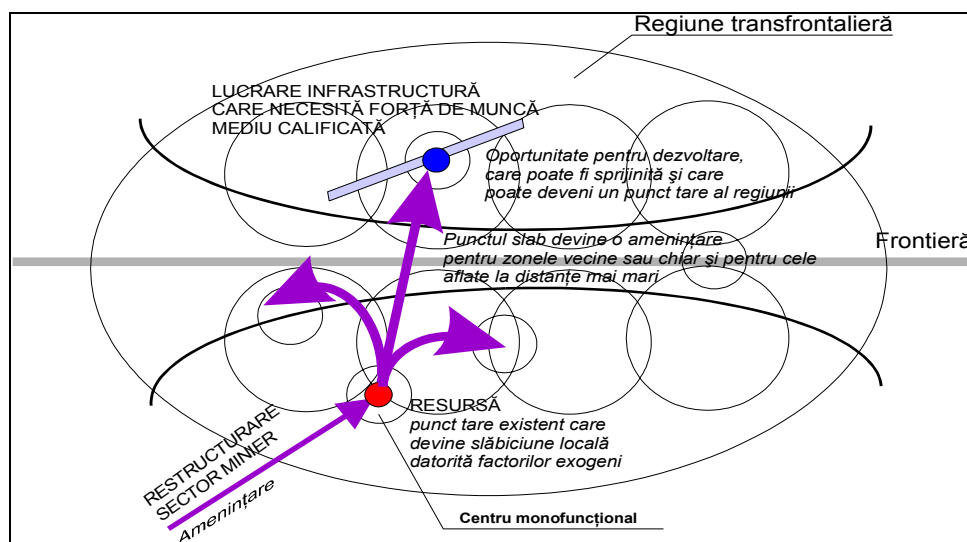

Figura 5.2 - Relativitatea Puntelor Tari și Slabe ale unei regiuni sub acțiunea factorilor exogeni și a mișcării libere a forței de muncă

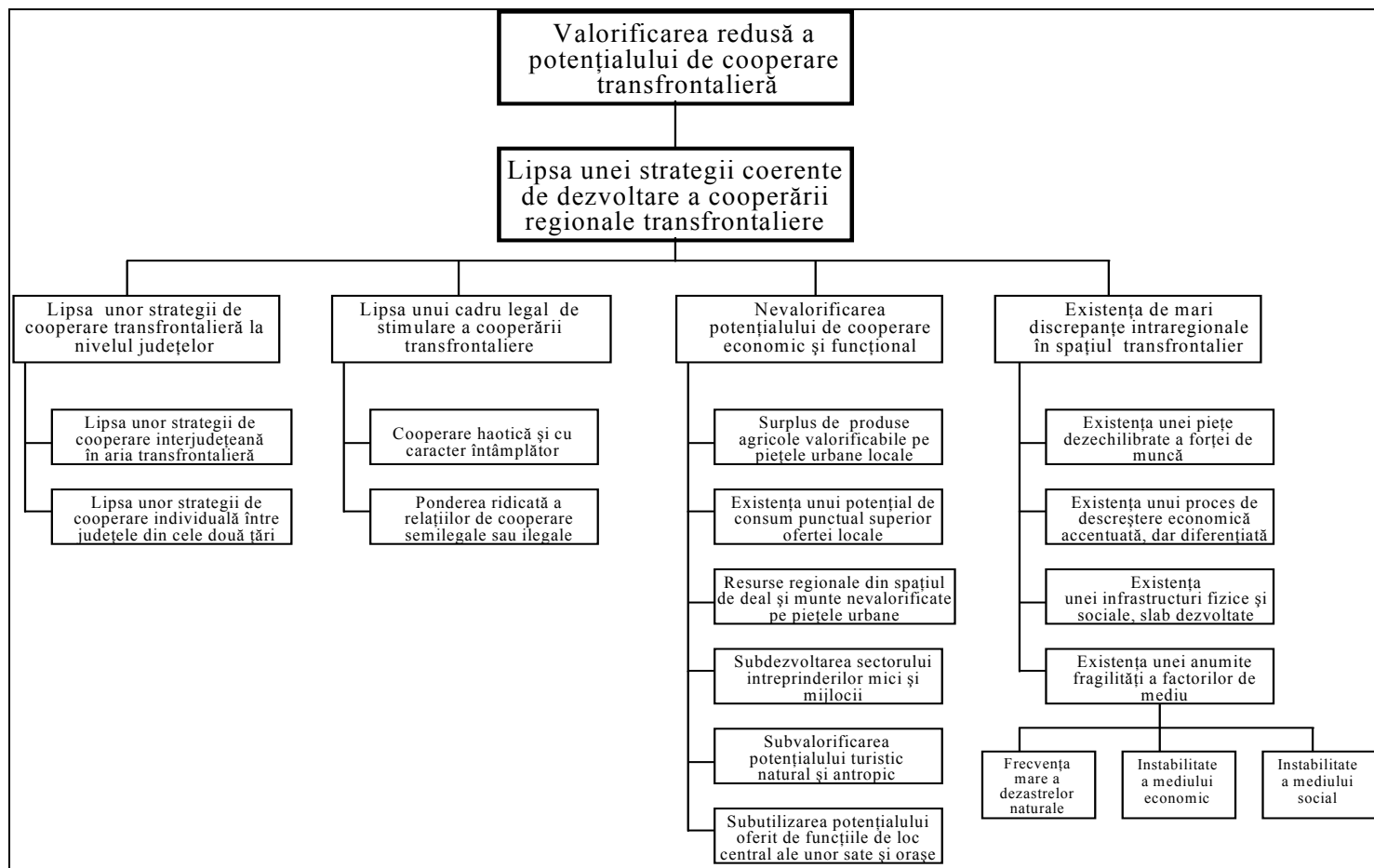

Figura 5.3 - Arborele-problemă al dezvoltării regiunii transfrontaliere România/Ungaria

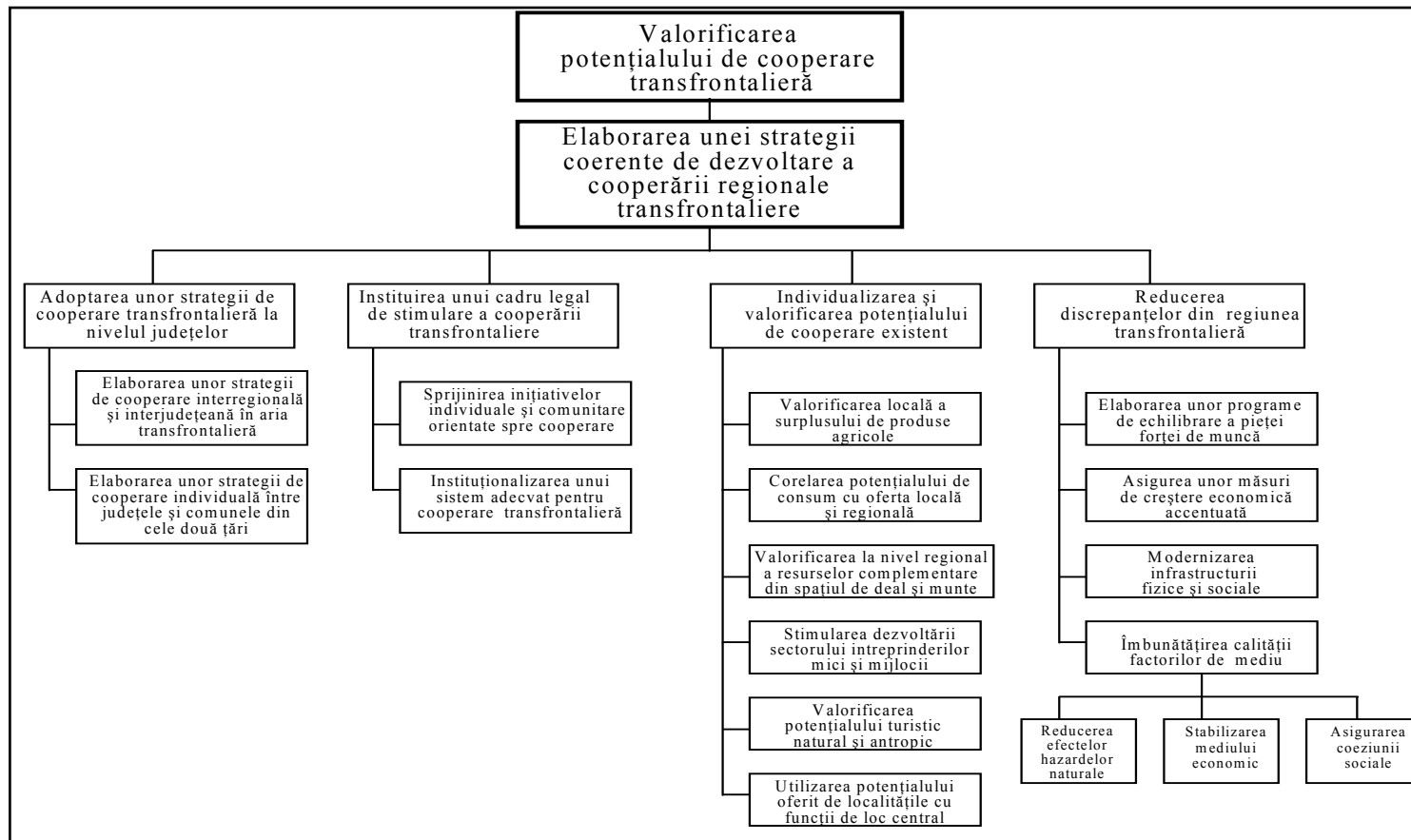

Figura 5.4 - Arborele-obiectiv al dezvoltării regiunii transfrontaliere România/Ungaria

Obiectivele selectate pentru dezvoltarea industriei regionale vor putea fi realizate prin implementarea proiectelor aferente măsurilor propuse pentru atingerea următoarelor obiective operaționale (obiective ale domeniilor de acțiune selectate pentru intervenție, în vederea dezvoltării economice):

1. modernizarea și dezvoltarea infrastructurii fizice - premisă a diversificării industriei, *în domeniul infrastructurii fizice*;
2. îmbunătățirea și adaptarea nivelului de calificare-recalificare la cerințele pieței, *în domeniul forței de muncă*;
3. crearea unui mediu propice activităților inovative din industrie, *în domeniul infrastructurii de susținere a activității*;
4. stimularea și folosirea efectelor sinergice ale cooperării județene, regionale și internaționale, *în domeniul cooperării*;
5. dezvoltarea unei industrii ecologice, *în domeniul mediului*;
6. diversificarea învățământului, corelat cu noile specializări în industrie, *în domeniul culturii și educației*;
7. îmbunătățirea condițiilor de sănătate și de protecție a muncii în industrie, *în domeniul sănătății*.

Experiența economiilor de piață de succes dovedește rolul important al dezvoltării sectorului de întreprinderi mici și mijlocii (IMM), care se constituie ca un element-cheie al dezvoltării economice pe ansamblul ei, fapt demonstrat și în perimetrul județului Timiș, prin amploarea și rata rapidă de creștere pe care a înregistrat-o acest sector în primii ani de după 1989. De aceea, eforturile factorilor de decizie trebuie să se îndrepte, și pe viitor, spre creșterea și întărirea sectorului IMM, întrucât acesta poate să asigure noi locuri de muncă, în vederea absorbirii forței de muncă eliberate din sectorul de stat, în urma restructurării și modernizării. Totodată, dezvoltarea corespunzătoare a sectorului IMM va duce la formarea și întărirea unei clase de mijloc, cu rol decisiv în stabilitatea socială și în ridicarea calității vieții în județ și, prin aceasta, în regiune.

Prin urmare, obiectivele propuse pentru dezvoltarea sectorului de întreprinderi mici și mijlocii prevăd ca "*Sectorul IMM să devină vector de bază al progresului economic*", prin:

- stimularea constituirii și dezvoltării IMM-urilor productive;
- stimularea constituirii și dezvoltării întreprinderilor micilor meșteșugari;
- stimularea constituirii și dezvoltării IMM-urilor de servicii în sprijinul activităților productive.

Întrucât în prezent sectorul IMM, aflat în perioada de creștere cu tendințe de consolidare, se confruntă cu multiple probleme pentru soluționarea eficace a

acestora, se propun acțiuni în principalele domenii care determină atât funcționalitatea, cât și performanțele lui:

1. stimularea înființării de noi IMM-uri prin dezvoltarea unei *infrastructurii fizice* specifice;
2. pregătirea întreprinzătorilor și a forței de muncă, în scopul dezvoltării și diversificării sectorului IMM, *în domeniul forței de muncă*;
3. crearea unui mediu favorabil înființării de noi întreprinderi și susținerii celor existente, *în domeniul infrastructurii de susținere a activității*;
4. dezvoltarea parteneriatului între IMM-uri, a cooperării între acestea și industrie, *în domeniul cooperării*;
5. sprijinirea IMM-urilor ecologice, *în domeniul mediului*;
6. diversificarea învățământului, corelat cu noile tendințe ale pieței moderne, *în domeniul culturii și educației*;
7. îmbunătățirea condițiilor de muncă și de sănătate, ca suport pentru dezvoltarea economică, *în domeniul sănătății*.

O altă componentă importantă în expansiunea economică regională o constituie dezvoltarea corespunzătoare a spațiului rural, prin aceasta asigurându-se și o alternativă economică pentru spațiul urban. Obiectivele strategice propuse pentru acest sector urmăresc *“promovarea unei agriculturi performante și revigorarea spațiului rural, ca alternativă socioeconomică a mediului urban”*. În acest sens, s-au creionat următoarele obiective specifice:

- exploatarea extensivă și intensivă a solului;
- stimularea dezvoltării ramurilor agricole - zootehnie, pomicultură, viticultură, piscicultură și apicultură;
- revigorarea mediului rural ca alternativă socială a mediului urban.

În vederea realizării acestor obiective, se propun următoarele obiective operaționale care vizează domeniile de acțiune:

1. dezvoltarea infrastructurii fizice, ca suport al activității asociative în spațiul rural, *în domeniul infrastructurii fizice*;
2. repopularea spațiului rural și pregătirea forței de muncă pentru agricultură și servicii complementare, *în domeniul forței de muncă*;
3. crearea unui cadru favorabil de informare și susținere a activităților specifice, *în domeniul infrastructurii de susținere a activității*;
4. ameliorarea competitivității agriculturii, prin crearea unui sistem de cooperare favorabil creșterii productivității, *în domeniul cooperării*;

5. protejarea spațiului rural, ca spațiu de viață ecologic, și stimularea producției agricole ecologice, *în domeniul mediului;*
6. revitalizarea și conservarea structurilor sociale caracteristice vieții rurale, *în domeniul cultură-educație;*
7. stimularea dezvoltării sistemului sanitar în spațiul rural, *în domeniul sănătății.*

Obiectivele dezvoltării turismului se referă la “*promovarea resurselor locale de atracție*”, și anume:

- încurajarea turismului local la mică distanță;
- reabilitarea și dezvoltarea obiectivelor turistice ale teritoriului;
- promovarea altor forme de turism.

Pentru aceasta, se propun următoarele obiective operaționale:

1. îmbunătățirea calității serviciilor turistice prin modernizarea infrastructurii fizice specifice, *în domeniul infrastructurii fizice;*
2. crearea de noi locuri de muncă și pregătirea forței de muncă pentru ridicarea calității serviciilor în turism, *în domeniul forței de muncă;*
3. stimularea inițiativei private în turism și crearea unui cadru de susținere a turismului local, *în domeniul infrastructurii de susținere a activității;*
4. întărirea bazei economice a turismului prin stimularea cooperării în rețea, *în domeniul cooperării;*
5. stimularea turismului în condițiile de protejare a mediului, *în domeniul mediului;*
6. protecția, conservarea și valorificarea patrimoniului cultural-istoric al regiunii, *în domeniul cultură-învățământ;*
7. revigorarea stațiunilor balneare și de tratament în vederea îmbunătățirii nivelului de sănătate, *în domeniul sănătății.*

Sectorul servicii este, de asemenea, important a se amplifica în contextul general de dezvoltare economică a regiunii, deoarece reprezintă o zonă dinamică a economiei moderne, care înglobează activități cu potențial ridicat de valoare adăugată. Dezvoltarea optimă a sectorului de servicii permite, în același timp, susținerea dezvoltării economiei regionale. Prin urmare, pentru dezvoltarea serviciilor se propun obiective care urmăresc “*creșterea ponderii serviciilor și diversificarea lor în structura economică regională*”, astfel încât serviciile să devină un sector cu putere economică în sine, dar și un suport real al dezvoltării celorlalte domenii economice, prin:

- dezvoltarea și îmbunătățirea serviciilor publice;

- dezvoltarea serviciilor financiar-bancare;
- dezvoltarea unor structuri de servicii specializate, orientate spre atragerea de noi întreprinderi.

Obiectivele operaționale propuse pentru dezvoltarea acestui segment sunt:

1. crearea facilităților infrastructurale pentru dezvoltarea serviciilor orientate spre înființarea de noi întreprinderi, *în domeniul infrastructurii fizice*;
2. crearea de noi locuri de muncă și pregătirea forței de muncă pentru ridicarea calității serviciilor, *în domeniul forței de muncă*;
3. crearea unui cadru informațional adecvat diversificării gamei serviciilor de calitate, *în domeniul infrastructurii de susținere a activității*;
4. stimularea unei rețele de colaborare între serviciile publice și private, *în domeniul cooperării*;
5. stimularea serviciilor cu orientare ecologică, *în domeniul mediului*;
6. diversificarea învățământului corelată cu tendința de creștere a sectorului servicii, *în domeniul educației și culturii*;
7. stimularea inițiativei private în domeniul serviciilor sanitare, *în domeniul sănătății*.

6. STUDIU DE CAZ: STAREA CALITĂȚII FACTORILOR DE MEDIU ȘI FACTORI DE POLUARE ÎN RCTU

6.1. Introducere

Prezentul capitol va trata starea mediului ambiant în Regiunea de Cooperare Transfrontalieră cu Ungaria (RCTU), ce cuprinde județele: Satu Mare, Timiș, Arad și Bihor.

Au fost avute în vedere următoarele aspecte principale:

- starea calității factorului de mediu aer cu principalii poluanți care îi afectează calitatea (poluanții gazoși, pulberile în suspensie și sedimentabile, precipitațiile cu caracter acid și poluarea sonoră etc.);
- starea calității factorului de mediu apă - a fost abordată calitatea apelor de suprafață și a celor subterane, apele uzate și evacuate în mediu, calitatea apei potabile distribuită populației etc.;
- starea calității factorului de mediu sol;
- starea actuală și principalii factori care influențează pădurile din această regiune;
- ariile protejate;
- gestiunea deșeurilor;
- concluzii finale.

Analiza stării mediului din RCTU a pornit de la condițiile specifice existente, punându-se accentul doar pe aspectele ce pot influența cooperarea transfrontalieră cu Ungaria.

6.2. Starea calității factorului de mediu aer

Global, la nivelul întregii țări, poluarea aerului la majoritatea poluanților este sub media țărilor din Uniunea Europeană (UE-12), iar la dioxid de sulf (SO₂), chiar dacă depășește media țărilor UE, este sub media emisiilor țărilor OECD.²¹

În RCTU, principalii factori de influență negativă asupra calității aerului sunt: poluanții gazoși, pulberile sedimentabile și în suspensie, precipitațiile cu caracter acid (ploile acide) și zgomotul.

²¹ Strategia protecției mediului, *MAPP*, București, p. 57.

6.2.1. Poluanții gazoși, pulberile în suspensie și pulberile sedimentabile

Calitatea aerului este influențată de efectul cumulat al industriei, traficului rutier, al încălzirii spațiilor de locuit și comerciale etc.

În prezent, din cauza reducerii producției industriale, dar și ca urmare a unor măsuri de protecția mediului adoptate, cantitatea de emisii poluante din regiunea transfrontalieră (în special amoniac, oxizi de azot, dioxid de sulf, pulberi în suspensie) s-a încadrat în general în limitele maxime admise.²² Din datele privind monitorizarea poluării aerului pe anii 1996, 1997 (anexa 10), se constată următoarele depășiri ale concentrației maxime admisibile:²³

- în județul Arad, în anul 1997, s-au înregistrat depășiri la pulberile în suspensie, frecvența depășirilor fiind de 42,6%;
- în județul Timiș s-au înregistrat depășiri ale CMA la pulberile sedimentabile (în anul 1997) în proporție de 65%;
- în județul Satu Mare au fost consemnate depășiri ale CMA la fluor și compuși, atât în anul 1996 și 1997, frecvența depășirilor fiind de 6,56%. În ultimii ani se constată diminuarea poluării aerului datorită reducerii activității economice;
- din datele statistice existente în Raportul Comisiei Naționale pentru Statistică privind mediul înconjurător 1997, 1998, nu rezultă că județul Bihor ar avea depășiri ale CMA la vreo substanță poluantă.

Traficul rutier reprezintă o importantă sursă de poluare în regiunea RCTU doar pe lungimea drumurilor cu trafic greu foarte intens (camioane care tranzitează România).

Astfel, ca principală arteră de transport care face legătura între Europa de Vest, Bulgaria și Turcia, traficul auto este deosebit de intens în județul Arad unde contribuie la poluarea cu CO₂ (97% din total), cu NO_x (30% din total), cu SO₂ (10% din total) și de asemenea la poluare cu pulberi sedimentabile, ozon etc.

În județul Timiș, traficul rutier intens pe căi de rulare dimensionate necorespunzător, suprastructura deteriorată, prezența în trafic a autovehiculelor grele aflate într-o stare tehnică necorespunzătoare, dirijarea insuficientă a circulației și viteza mare cu care circulă unele autovehicule, determină depășirea limitelor maxime admise la poluanții cu CO₂, NO_x și SO₂. De asemenea, și în județul Satu Mare se constată poluarea aerului ca urmare a unui trafic intens în zonă.

O problemă generală este lipsa instalațiilor de reținere și recuperare a noxelor la care se adaugă și inexistența unui sistem de măsurare și supraveghere a emisiilor de poluanți în atmosferă.

²² Această situație se poate schimba în funcție de nivelul activității industriale.

²³ Sursa: Mediul înconjurător în România, CNS, București, 1997, 1998.

6.2.2. Precipitațiile cu caracter acid

Ploile acide²⁴ sunt cauzate în principal de existența în atmosferă a dioxidului de sulf și a oxizilor de azot care conduc la formarea acidului sulfuric și a acidului azotic. Acești compuși sunt antrenați de picăturile de apă din nori și sunt transportați la mari distanțe (putând genera poluare transfrontalieră) sau sunt antrenați spre sol de picăturile de ploaie chiar în apropierea sursei; acestea afectează toți factorii de mediu: aerul, apa, solul, covorul vegetal, viețuitoarele, conducând la modificarea calității lor, la îmbolnăviri și dezechilibre mari, uneori foarte grave.

În RCTU, ploile acide se produc în special atât din cauza poluanților locali, cât și din cauza poluanților transportați peste frontieră din direcțiile vest și nord-vest. Valorile înregistrate în regiunea transfrontalieră o încadrează în categoria zonelor cu precipitații acide.

Incidența ploilor acide în județul Arad, a fost în anul 1998 comparativ cu anul 1997, de 61% față de 67%, în timp ce pH-ul a fost de 5,46. În județul Satu Mare, în decursul anului 1998 s-a înregistrat o singură ploaie acidă, cu un pH de 3,37 și cu valori ridicate ale conținutului de SO₂ (13,38 mg/l). De asemenea, și în județul Timiș au existat unele probe de precipitații care se încadrează în categoria ploilor acide. În județul Bihor, din numărul probelor efectuate pe parcursul anului 1998, circa 14,2% au fost precipitații încadrate ca ploi acide.

6.2.3. Poluarea sonoră

Acest tip de poluare creează disconfort și devine deranjant, chiar nociv în unele orașe ale țării pe arterele principale de circulație, în apropierea aeroporturilor, în apropierea unor surse de zgomot. Deși nu există o rețea de culegere sistematică informațiilor, pe baza măsurărilor efectuate se apreciază că în orașe, pe arterele cu trafic greu, poluarea sonoră depășește frecvent cu 20-30 dB nivelul de 70 dB considerat admisibil. Combinată cu poluarea cu gaze, poluarea sonoră devine importantă în unele puncte de intersecție a principalelor artere din zonele urbane.

În județul Satu Mare, în anul 1998, s-a urmărit nivelul de zgomot generat de traficul rutier, pe străzi de diferite categorii, piețe, spații comerciale, parcuri, zone de agrement, parcări auto. Astfel, în municipiul Satu Mare nivelul acustic pe străzile de categorie tehnică II (de legătură), variază între 66 și 84 dB față de 70 dB nivelul zgomot de vârf, iar pe străzile de categorie tehnică III între 60 și 84 față de 65-75 dB conform STAS 10009-88.

La limita și în interiorul zonelor funcționale, nivelul de zgomot variază astfel:

- 69-82 dB la limita zonelor feroviare față de 60 dB limita maximă admisă (LMA);
- 60-70 dB în interiorul parcurilor față de 60 dB limita maximă admisă;

²⁴ Sunt considerate ploi acide acele precipitații care au un pH mai mic de 5,6.

- 51-70 dB la limita și interiorul piețelor față de 45 dB LMA;
- 60-74 dB în interiorul parcărilor auto față de 90 dB LMA;
- 60-82 dB la limita parcărilor auto față de 90 dB LMA.

În județul Timiș, în special în municipiul Timișoara, media anuală a nivelurilor de zgomot echivalent cumulate este de 70,3 dB, valoare care depășește limita maximă admisă de 70 dB. În anul 1998, s-au efectuat măsurători de scurtă durată (15-30 min.) ale zgomotului în zonele intens circulate din Timișoara, Deta și Buziaș. În Deta și Buziaș nu s-au înregistrat depășiri ale nivelului de zgomot echivalent admis, ci numai în Timișoara pe arterele principale.

În județul Arad, poluarea prin zgomot se face simțită în special în municipiul Arad pe arterele principale (Podgoria, Piața M. Viteazu, Piața UTA, Piața Romană). Pentru diminuarea nivelului de zgomot din municipiul Arad s-au efectuat lucrări la drumurile de centură care vor scoate traficul greu din oraș.

6.3. Starea calității factorului de mediu apă

6.3.1. Apele de suprafață

Starea calității factorului de mediu apă este urmărită prin analize referitoare la calitatea apelor de suprafață și a celor rezultate în urma procesului de epurare a apei uzate.

Tendința de evoluție a calității apelor din județul Satu Mare, în anul 1998, comparativ cu anul 1997, este aceea de scădere a gradului de poluare. Cele mai ridicate valori ale poluării au fost înregistrate pe râul Crasna (secțiunea Supur și Bervenii), pe secțiunea pârâului Turț și pe râul Tur (poluare cu metale grele provenite de la exploatarea minieră Turț). Alături de aceste secțiuni au mai fost semnalate cazuri de poluare accidentală cu reziduuri petroliere ale râului Someș (secțiunea Dara) și în unele acumulări de apă s-au evidențiat "înfloriri" ale apei cu alge albastre.

Conform Planului de Amenajare a Teritoriului Național - Secțiunea a II-a "Apă", porțiunile de râu ce traversează RCTU au fost încadrate în următoarele categorii de calitate:

- la categoria "degradat" au fost incluse râurile Someș și Barcău;
- râurile Crișul Negru și Crișul Alb au apă încadrată la categoria a III-a de calitate pe tronsoanele care străbat RCTU;
- râul Mureș are apă de categoria a II-a de calitate în amonte de orașul Lipova și de categoria a III-a în aval, până la ieșirea din țară;
- râul Bega are apă de categoria I de calitate în amonte de municipiul Timișoara și "degradat" în aval, până la ieșirea din țară;

- râul Timiș, până în dreptul municipiului Timișoara, este încadrat în categoria I de calitate, iar după ce trece de municipiu și până la ieșirea din țară apa are categoria de calitate a II-a;
- râurile Bârzava și Moravița sunt de categoria a II-a de calitate pe tronsoanele care străbat zona studiată.

Vechimea și calitatea precară a majorității tehnologiilor din industria română din această etapă (1999) se reflectă - poate cel mai pregnant - în gradul ridicat de poluare al majorității cursurilor de apă din România, stare de fapt evident valabilă și pentru apele din RCTU. Din păcate, refacerea calității apei este un proces complex și de lungă durată și poate cel mai important lucru este acela că această refacere este de natură economică, vizând modernizarea generală a tehnologiilor utilizate în România și în special de existența și randamentul stațiilor de epurare.

Dacă la aceasta se adaugă și faptul că regiunea focalizată "acoperă" zonele inferioare ale bazinelor râurilor, adică părțile de bazin care au drenat - din punct de vedere al poluării apelor - toate deversările folosințelor de apă din toate județele parcurse de râul respectiv (de exemplu, râul Mureș și afluenții săi traversează 5 județe până a ajunge în județul Arad), este ușor de imaginat calitatea acestora și explicația gradului avansat de deteriorare a calității apei.

Totuși, în ultimii ani se constată o îmbunătățire generală a calității apelor. Din păcate, această îmbunătățire nu se datorează unor măsuri radicale sau a unor rețehnologizări, ci datorită declinului general al economiei, al industriei în special, care a condus la sistarea sau diminuarea drastică a unor activități mari poluatoare (în special minele și irigațiile care antrenau în drumul lor subteran toate produsele chimice de ierbicizare).

Sub aspectul calității apelor trebuie menționat că studiile de specialitate au pus în evidență următoarele:

- râul Turț are categoria I de calitate numai până în secțiunea Negrești-Oaș și categoria a II-a imediat în aval de Negrești-Oaș până la frontieră. Datorită minelor de pe valea Turț, râul este complet degradat. De asemenea, datorită unor neepurări corespunzătoare a debitelor evacuate, coroborat cu neetanșeitarea lacurilor de decantare a exploatărilor minere din bazinul Tur (mai exact, a celor de pe râul Turț) pânza freatică din aceasta zonă a început să-și înrăutățească parametrii de calitate;
- râul Someș: datorită folosințelor din amonte și în special a calității apei principalilor afluenți - Someșul Mic (aval de Cluj), râul Almaș, râul Cavnic și râul Crasna (aval de Șimleul Silvaniei) - toți cu aport de debit cu categoria a II-a de calitate, râul Someș pe tot traseul din județul Satu Mare este de categoria a II-a;
- în bazinul Crișurilor, din lungimea totală supravegheată, 59% din cursurile râurilor (cca 800 km) se încadrează în categoria I de calitate, 39% (adică cca 525 km) se încadrează în categoria a II-a de calitate și 2% (cca 25 km) în afara normelor admisibile (complet degradate);

- se remarcă un grad de înrăutățire accentuat al cursului râului Ier și în special al râului Barcău, în aval de zona petrolieră Suplacu de Barcău, datorită impurificatorilor (în special petrol) proveniți de la evacuările accidentale direct în râu sau insuficient epurate;
- deteriorarea calității apelor pe râul Crișul Repede în aval de municipiul Oradea, datorită insuficienței epurării a apelor deversate din platforma industrială, din gospodăria comunală și din complexele zootehnice de la Palota;
- pe Crișul Alb, datorită poluărilor produse de exploatarea miniere de la Brad și Luncoșoara (situată administrativ în județul Hunedoara), întreg cursul de apă, din județul Arad are categoria a II-a de calitate;
- demn de relevat este faptul că în bazinul Crișurilor din cele 75 de stații de epurare existente numai 10 funcționează satisfăcător;
- în județele Arad și Timiș, apele Mureșului prezintă o situație similară cu cea a Someșului, respectiv categoria a II-a de calitate. Cunoscut fiind faptul că, în anii precedenți, în bazinul superior al Mureșului s-a dezvoltat o puternică industrie chimică (la Tg. Mureș - Azomureș, la Copșa Mică, Arieș, Zlatna etc. – zone-“bombă” din punct de vedere al impactului ecologic, unde practic s-a instaurat o pustiire biologică), toate evacuările acestor industrii – mai mult sau mai puțin epurate – au condus la degradarea treptată a afluenților Mureșului și evident și a cursului principal.
- studiile de specialitate efectuate în anul 1998 relevă că - pe întregul bazin al Mureșului - din 338 de stații de epurare existente numai 190 de stații au funcționat corespunzător.

6.3.2. Sistemul informațional și de monitoring

În regiunea analizată, sistemul informațional și de monitoring pentru gospodărirea apelor este orientat în vederea cunoașterii operative a tuturor parametrilor care au legătură cu apa (precipitații, niveluri și debite de apă în râuri, volume de apă în lacuri, parametri de calitate ai apei etc.). Toate aceste informații au drept scop - pe lângă cunoașterea permanentă a evoluției în timp a mediului meteo și hidric - și posibilitatea declanșării imediate a unor acțiuni de apărare împotriva inundațiilor sau a altor fenomene meteorologice periculoase, a poluărilor accidentale sau a unor accidente ale lucrărilor hidrotehnice.

În acest context general, trebuie precizat că în fiecare din județele analizate există organizată o rețea de puncte de măsură a parametrilor fizici ai mediului meteo și hidric care, cu o anumită periodicitate, în funcție și de evenimentele hidrometeorologice din zonă, măsoară, transmit operativ și centralizează toate informațiile la un dispecerat local de gospodărire a apelor (de regulă, județean), cu funcționare de 24/24 de ore. Spre deosebire de celelalte aspecte ale gospodăririi apelor, în care factorul natural (mărimea debitelor cursurilor de apă, rezervele de apă din subteran, volumele de apă disponibile din acumulări etc.) dictau activitățile

specifice gospodăririi apelor, în cadrul sistemelor informaționale tehnologia și starea tehnică a echipamentelor cu care se fac măsurătorile, transmisiile de date, prelucrările acestora etc. determină gradul de funcționabilitate și de fiabilitate a sistemului în ansamblu. **Se poate afirma că, din punct de vedere tehnic, întreaga zonă analizată “suferă” de aceeași carență ca și toate celelalte sisteme similare din țară, și anume: o tehnologie foarte învechită și complet nefiabilă. Nu numai că nu există nici o stație automată de măsură și că totul se face prin intermediul factorului uman, dar, datorită perioadei de tranziție prin care trece România (1999) și a puternicului declin economic din această etapă, s-a ajuns chiar la imposibilitatea economică a întreținerii minimului de dotare tehnică existentă.**

Referitor la supravegherea meteorologică prin radar, trebuie menționat că în zona analizată există, în principiu, două radare (Oradea și Timișoara), vechi de 35 de ani. Acestea ar trebui să supravegheze toată zona de vest. Dar, datorită performanțelor tehnice slabe ale acestora, ce utilizează tehnologii de acum 40 de ani, acoperirea reală este de numai 35-40% din teritoriu (iar în județul Satu Mare aproape deloc), fapt confirmat de altfel și din păcate de numeroasele evenimente, unele chiar catastrofale, cu pierderi de vieți omenești²⁵.

6.3.3. Calitatea apelor uzate evacuate

Principalele surse de poluare a apelor în regiunea transfrontalieră sunt stațiile de epurare orășenești cu evacuare directă în emisar, societățile comerciale, complexe de porci și gospodăriile populației.

În general, la stațiile de epurare a apelor uzate, eficiența scăzută a stațiilor determină depășirea concentrațiilor de substanțe poluante.

Astfel, în județul Satu Mare, deversările cele mai importante de ape uzate sunt cele provenind din zone urbane, cum ar fi Carei, Tășnad, Negrești-Oaș sau cele ale Exploatarei miniere Turț, SC Zahărul SA Carei, SC Nutrisam SA Satu Mare și SC Stisom SA Poiana Codrului. Pentru poluarea prin deversarea apelor uzate și încărcate de reziduuri sunt responsabile SNP Petrom, SC Rombars SRL, SC Rustic Brad SA, SC Avicola SA, SC Nord Stern SRL, SC Victoriamob SRL, SC Vinalcool SA; SC Calato SRL (pentru aceste încălcări s-au aplicat amenzi contravenționale).

Analiza calității apelor s-a oprit, în județul Bihor, atât asupra celor uzate și evacuate direct în emisar, cât și asupra altor evacuări. Din aceste analize a rezultat o îmbunătățire a procesului de epurare a apelor uzate datorită închiderii unor unități industriale sau diminuării activității acestora. Cu toate acestea, poluanții rămân în general aceiași, datorită acțiunilor timide de îmbunătățire sau extindere a capacităților de epurare. Principalele surse de poluare a apelor sunt: SC Sinteza SA Oradea, SC Petrolsub Suplacu de Barcău, RENEL - Filiala Elec-

²⁵ Cazul din 1997 din localitatea Frumoasa (BH) unde creșterea bruscă a nivelurilor unui pârâu a dus la moartea a 12 persoane.

trocentrale Oradea, SC ROMCIM Aleșd - Filiala Chiștag, SC Helios SA - Filiala Aștileu, ROMANIA PETROM - Schelele Suplacu de Barcău (petrol) și Marghita (petrol și gaze), SC Suinprod SA Sânnandrei - Palota, ROMANIA Metale rare - Exploatare minieră Bihor, RAGCL Oradea. În județul Bihor, apele subterane prezintă depășiri ale CMA la indicatorii amoniu și azotiți.

În județul Arad s-a constatat că principalele surse de poluare, prin evacuare directă în emisar, sunt apele menajere și industriale insuficient epurate. Astfel, pe râul Crișul Alb, exploatarea minieră și unitățile de prelucrare a minereurilor au stat la originea depășirii concentrațiilor de Fe și Mn, iar valorile superioare CMA de azotați și substanțe organice sunt determinate de evacuarea apelor menajere insuficient epurate. Poluarea râului Mureș atât cu metale (Zn, Cr, Cu), cât și cu substanțe organice și fosfor, își are cauza în evacuările din județele din amonte.

În județul Timiș, din analiza indicatorilor fizico-chimici determinați, rezultă că toate stațiile de epurare a apelor uzate orășenești (funcționând doar cu o treaptă de decantare) din Deta, Jimbolia, Nădrag, Sânnicolau Mare, Făget, Buziaș au o eficiență aproape nulă; cele mai multe cursuri de apă sunt poluate cu apele menajere din gospodării.

Deși există stații orășenești de epurare a apelor, capacitatea acestora este depășită; în mediul rural nu există instalații de canalizare publică și sunt extrem de puține instalații proprii de epurare.

Se poate spune că în RCTU acțiunea factorilor de poluare asupra apelor a fost mai redusă în anul 1997 comparativ cu anii anteriori. Cu toate acestea, există încă un grad mare de poluare datorat deversării apelor reziduale menajere direct în unele râuri sau indirect ca urmare a acțiunii acestora asupra apelor freatice. O influență negativă asupra calității apelor o mai au și ploile acide.

6.4. Starea calității factorului de mediu sol

Calitatea factorului de mediu sol este cea care influențează semnificativ întreaga activitate umană, dar și situația celorlalți factori de mediu: determină starea pădurilor și producția agricolă, condiționează învelișul vegetal, calitatea apelor (râuri, lacuri, ape subterane), servind ca o geomembrană la diminuarea poluării aerului și a apei prin reținerea, reciclarea și neutralizarea poluanților. Solurile, prin proprietățile lor de a întreține și dezvolta viața, de a se regenera, filtrează poluanții, îi absorb și îi transformă.

Au fost identificați în această regiune o serie de factori poluanți, după cum urmează:

- poluare din cauza rampelor de depozitare a deșeurilor;
- poluare din cauza traficului rutier;
- poluare intensivă a solului din cauza agriculturii;
- poluare din cauza sectorului minier și petrolier.

6.5. Gestiunea deșeurilor

În RCTU și în România, problema deșeurilor industriale și orășenești a devenit tot mai acută, fie datorită creșterii cantității lor, fie datorită impactului tot mai pronunțat asupra factorilor de mediu. La acestea se adaugă faptul că nu s-au găsit soluții, metode de gospodărire corespunzătoare, de valorificare a deșeurilor. Starea de curățenie a orașelor s-a deteriorat față de trecut, în special din cauza neglijenței și a nepăsării administrației, dar și a populației. Valorificarea deșeurilor se face în proporție de circa 22-23% din total.

Pentru RCTU datele disponibile sunt limitate la două județe: Timiș și Satu Mare.

În județul Timiș s-au constatat următoarele:

- deșeurile rezultate din activitatea de prelucrare a lemnului se depozitează necontrolat în zona râului Bega în zona municipiului Timișoara;
- din cele 52 de unități de reciclare a deșeurilor re folosibile numai 30 își desfășurau efectiv activitatea, restul fiind închise sau reprofile;
- la nivelul județului au fost identificate 326 rampe, din care: 2 depozite industriale, 7 depozite urbane mixte și 317 depozite menajere rurale. În depozitele amintite se apreciază că se depun anual 211 mii tone deșeurii industriale și 170 mii tone deșeurii menajere;
- există mari deficiențe în sistemul de colectare și reciclare a deșeurilor rezultate de la spitalele din județ.

În județul Satu Mare depozitarea deșeurilor se face fără o sortare prealabilă; din lipsă de fonduri, care să permită o posibilitate de colectare a deșeurilor pe categorii în scopul valorificării acestora, nu se pot îndeplini prevederile Legii nr. 137/1996. În acest sens, se impune definitivarea elaborării Planurilor de Urbanism General și a studiilor de impact pentru reglementarea acestora. Valoarea în lei a depozitelor necesare din județ este de aproximativ 109 miliarde lei, din care 94 miliarde lei în mediul rural.

În județul Arad, cele mai reprezentative deșeurii pe sol, la care apar cantități noi depuse, sunt deșeurii menajere și deșeurii industriale. Cantitatea de dejecții animale depuse pe sol este în scădere ca urmare a depopulării și dezafectării a numeroase ferme de creștere a animalelor.

1. Acțiunea poluantă a rampelor de depozitare a deșeurilor este un factor poluant deosebit de grav și cu urmări dintre cele mai grave și ireversibile.

Astfel, în județul Satu Mare, și în special în zona municipiului Satu Mare, probele realizate în zona de depozitare a deșeurilor menajere au indicat depășiri ale indicatorilor metale grele peste valorile normale, dar sub pragul de alertă. Pragul de alertă a fost depășit, în cursul anului 1998, la indicatorul plumb și la

indicatorul cobalt. Chiar dacă valorile unor indicatori (zinc, cobalt, plumb, crom, nichel, cupru) sunt mai mici decât cele din anul 1997, ele depășesc valorile normale. Aceste depășiri ale indicatorilor metale grele în zona gropii de gunoi se datorează depozitării necorespunzătoare a deșeurilor menajere pe același amplasament cu cele industriale. Se impune stabilirea și amenajarea unei rampe de deșeuri ecologice. De asemenea, analize microbiologice ale solului arată că o încărcare organică mare favorizează dezvoltarea unei microflore bogate, aceasta rămânând constantă chiar în condițiile unor concentrații ridicate de metale grele.

În județul Arad, problema deșeurilor menajere și industriale a devenit tot mai acută datorită creșterii cantității lor și a impactului tot mai pronunțat asupra factorilor de mediu. La acestea se adaugă și faptul că pentru unele tipuri de deșeuri nu s-au definit încă metodele de gestiune și de valorificare care să asigure o reducere a efectelor negative asupra solului și nu numai. Astfel, în municipiul Arad, vechea groapă de gunoi situată în intravilanul orașului și care, prin amplasamentul acesteia a produs o puternică poluare în zonă (aer, apă, sol), este pe cale de a se desființa. În municipiul Arad practic nu există un sector de salubritate, de asemenea nici în celelalte localități. Există o singură rampă amenajată în orașul Ineu și una în devenire în orașul Nădlac. De asemenea, deșeurile industriale constituie o problemă serioasă pentru județ datorită faptului că nu există locuri special amenajate pentru acestea, ele fiind valorificate la întâmplare sau fiind evacuate în zone necorespunzătoare. Chiar dacă au fost întocmite studii de fezabilitate pentru rampe de gunoi amenajate (Lipova, Nădlac, Pecica, Chișineu-Criș etc.), acestea nu au fost promovate.

În județul Timiș există 326 rampe, din care: 2 pentru depozitele industriale (depozitul de cenușă de la Utvin al CET Timișoara și depozitul de șlam petrolier de la Satchinez), 7 depozite urbane mixte (menajere și industriale) și 317 gropi de gunoi sau depozite menajere rurale. Toate aceste depozite ocupă o suprafață totală de 262 ha.

2. Poluarea din cauza traficului rutier afectează în special calitatea mediului din zonele urbane.

Traficul rutier, ca urmare a tranzitării frecvente a acestei zone, este un factor principal de poluare a solului.

Din analizele efectuate în județul Satu Mare rezultă că, în special în imediata vecinătate a drumurilor naționale și județene, există o poluare a solului cu metale grele, mai ales cu plumb, zinc și crom. Comparativ cu anul 1997, s-au semnalat depășiri la numeroși indicatori analizați. Din punct de vedere microbiologic, se constată scăderea activității fosfatazice și dehidrogenazice datorită numărului scăzut de bacterii, iar indicatorul de activitate biologică globală a solului (respirația) este scăzut ca urmare a influenței negative a metalelor grele în formă solubilă.

De asemenea, și în județul Timiș, ca urmare a unui trafic intens, sunt înregistrate depășiri la unii indicatori de sol. Astfel, s-au analizat probe de sol recoltate pe artere auto cu circulație intensă din Timișoara, Recaș și Deta unde s-au

consemnat depășiri atât ale pragului admis, cât și ale pragului de alertă în special la plumb, cadmiu și cupru.

În județul Arad s-a depășit pragul de alertă la plumb și cadmiu.

3. Poluarea cauzată de activitățile agricole.

Îngrășămintele și substanțele fito-sanitare ca factori ai poluării afectează o parte însemnată din regiunea transfrontalieră, în special ca urmare a depozitărilor lor defectuoase.

Astfel, în județul Satu Mare din analizele efectuate s-a ajuns la concluzia că cele mai poluante substanțe agricole au fost azotul și fosforul, datorită fertilizărilor realizate cu îngrășăminte chimice complexe care includ și aceste elemente. De asemenea, pe ansamblu se constată o diminuare a poluării solului cu potasiu care a devenit inaccesibil ca urmare a prețului său foarte ridicat pe piață. Alături de aceste substanțe necesare fertilizării solului, dar care uneori au efecte negative deosebit de grave asupra lui, a existat și o poluare ca urmare a utilizărilor substanțelor pentru combaterea bolilor și dăunătorilor. Au afectat solul în special următoarele substanțe: zinc, fier și cupru, a căror concentrație la sol a depășit nivelul maxim admis. În urma analizelor biologice efectuate pe tipul de sol cernoziom s-a constatat o activitate intensă demonstrată de microflora bogată din sol. Valorile generale ale pH au încadrat calitatea solurilor în slab acidă până la acid moderată.

Pentru județul Arad, situația solurilor ca urmare a afectării cu pesticide este mai puternic poluată în partea de vest cu o concentrare maximă în zona vecină municipiului Arad. Nu s-a constatat existența stocurilor de la un an la altul, cantitățile de îngrășăminte fiind în general deficitare și sub necesarul determinat de starea de aprovizionare a solului cu azot, fosfor și potasiu.

În județul Timiș, în general, s-au respectat prevederile autorizațiilor de mediu privind regimul pesticidelor, iar unitățile care dețineau stocuri de pesticide neutilizabile au fost verificate în mod special și s-a constatat ca acestea sunt păstrate în siguranță în magazine sau depozite. Cu toate acestea, au fost identificate pesticide provenind din depozitul industrial al Uzinelor Chimice Turda depozitate necorespunzător care au poluat solul cu compuși organoclorurați de tip HCl.

4. Poluarea din cauza sectorului minier și petrolier.

Poluarea și degradarea solului datorită activităților miniere și petroliere au fost mult mai importante în trecut și, datorită diminuării activității în cele două sectoare, sunt mai reduse în prezent. Acest fapt impune cu acuitate măsuri și programe de reconstrucție ecologică, deoarece poluarea curentă s-a diminuat.

Ca urmare a existenței în regiunea transfrontalieră a unui sector minier puternic, s-a constatat degradarea și poluarea solului ca urmare a proceselor tehnologice utilizate în minerit sau ca urmare a reziduurilor rezultate din procesele tehnologice în diferite faze.

În județul Satu Mare, pe fluxul tehnologic al exploatărilor miniere au loc pierderi, se degajă pulberi, se produc spălări pluviale; analizele fizico-chimice efectuate arată depășirea limitelor maxime admise la următorii indicatori: zinc, plumb, cobalt, cupru, cadmiu. Pârâul Turț, care traversează sectorul minier cu același nume, a depus prin deversare suspensii miniere în lunca învecinată, afectând puternic solul și vegetația. Prin infiltrarea apelor acide din pârâu are loc nu numai acidifierea solului, dar și acumularea metalelor grele. Comportarea metalelor grele în sol este determinată de pH-ul inițial al acestuia, de stările de oxidare a ionilor de metale, precum și de cantitatea de substanțe organice (humus) existente în sol.

De asemenea, în zonă se poate constata prezența în concentrații foarte mari a fierului, manganului, plumbului, cadmiului și cobaltului, depășind cu mult valorile normale. În perimetrul de impact al zonei de explorare-exploatare minieră Socea, solul este grav afectat datorită apelor de mină evacuate fără epurare. Având în vedere închiderea acestui perimetru, s-a elaborat Programul de conformare și reconstrucție ecologică față de care există rețineri față de realizarea acestuia, datorită lipsei resurselor financiare și a imperfecțiunilor legislative din domeniu.

În județul Arad, deși nu se constată diferențe semnificative ale calității solului comparativ cu anul 1997, la nivel de zone (puncte și areale de observație) apar creșteri și scăderi semnificative, astfel:

- situații de îmbunătățire a calității solului se constată în zonele: Neudorf, Baratca-Păuliș, Turnu-Pecica;
- situații de scădere a calității solului s-au înregistrat în zonele Cermei, Nădlac, Curtici, Bodești-Halmagiu.

În zonele afectate de activitatea de extracție a țițeiului se constată intensificarea procesului de degradare a solului datorită infiltrării de apă salină în sol (punctul Sânpetru German).

În județul Bihor se remarcă o poluare ridicată a solului cu produse petroliere în zona Suplac, provenind de la o conductă de transport de țiței aparținând SNP PETROM - sucursala Suplacu de Barcău. De asemenea, există un risc ridicat de poluare a solului în zona unităților industriale: CET SINTEZA, CLA CHIȘTAG, SCHELA SUPLAC, EM BĂIȚA etc.

În județul Timiș, poluarea solului provine în special de la Schela de petrol Timișoara.

6.6. Pădurile

Din analiza datelor din ultimii ani rezultă că, atât la nivelul întregii țări, cât și la nivelul regiunii transfrontaliere de vest, se constată un proces continuu de degradare a pădurii. Starea de sănătate relativ proastă a pădurilor poate fi explicată prin prezența secetei excesive din ultimul deceniu, la care s-au adăugat

și alți factori: poluarea locală și transfrontalieră, factori agresivi biotici și abiotici, măsuri silviculturale greșit aplicate în trecut și lipsa acestora în prezent. De altfel, procesul de defoliere până la uscare a arborilor se intensifică.

RCTU cuprindea, în anul 1997, o suprafață împădurită de circa 558 mii hectare (8,94% din suprafața împădurită a țării), cu următoarea structură pe județele componente: 35,84% în județul Arad, 34,4% în județul Bihor, 17,7% în județul Timiș și 12% în județul Satu Mare.

În județul Satu Mare, pădurile ocupă 64,7 mii ha, respectiv 14,7% din suprafața totală a județului. Structura pe specii a pădurilor este următoarea: 45% stejar, 25,3% fag, 5,9% rășinoase și 23,8% alte specii. Calitatea pădurilor din județ a fost afectată de recoltarea unor cantități de masă lemnoasă mai mari decât capacitatea de exploatare a pădurilor, stabilită prin amenajări silvice, și de poluarea provocată de activitățile industriale. Pe ansamblu însă situația pădurilor poate fi considerată relativ bună.

În județul Bihor existau, la sfârșitul anului 1997, circa 195 mii ha păduri și alte terenuri cu vegetație forestieră, cu o masă lemnoasă estimată la cca 35110 mii m³, din care 5500 mii m³ esențe rășinoase, iar restul esențe foioase. Din total suprafața împădurită, 5415 hectare au fost afectate de uscare (2,77%); cele mai afectate au fost pădurile de foioase (99%).

Starea și evoluția pădurilor în cursul anului 1997 se poate aprecia global prin următorii indicatori: suprafața afectată de incendii 3,7 ha, suprafața afectată de uscare 4134 ha, suprafața afectată de delictes silvice (tăieri neautorizate) 3409 ha, suprafața tratată cu substanțe chimice pentru combaterea dăunătorilor 90 ha, suprafața împădurită și reîmpădurită 444 ha, suprafața regenerată 258 ha.

În județul Arad, pădurile reprezintă 27,4% din suprafața totală a județului, iar în județul Timiș acestea reprezintă 12,5% din total.

Supravegherea forestieră din România se desfășoară la trei niveluri:

- nivelul 1 bazat pe rețele naționale de 2x2 km și 2x4 km, precum și pe rețeaua europeană de 16x16 km, cu sondaje permanente pentru evaluarea anuală a defolierii coroanei arborilor;
- nivelul 2 și nivelul 3, bazate pe o rețea intensivă de supraveghere a principalilor parametri de stare a ecosistemelor forestiere (parametrii de sol, parametrii fizico-chimici ai aerului, caracteristicile lemnului și creșterea pădurii).

Starea de sănătate a arborilor este caracterizată prin apartenența lor la una din următoarele clase:

- clasa 0 - defoliere nulă (arbori sănătoși: 0-10% din pierderi);
- clasa 1 - defoliere ușoară (arbori cu început de defoliere: 11-25% din pierderi);
- clasa 2 - defoliere moderată (26-60% din pierderi);

- clasa 3 - defoliere forte (61-99% din pierderi);
- clasa 4 - arbore mort.

Tabelul 6.1

Gradul de defoliere a pădurilor în regiunea transfrontalieră de vest (%), 1996, 1997

	Suprafața împădurită (mii ha)	Clasele de defoliere (%)									
		Clasa 0 (defoliere absentă)		Clasa 1 (ușoară)		Clasa 2 (moderată)		Clasa 3 (severă)		Clasa 4 (uscarea copacilor)	
		1996	1997	1996	1997	1996	1997	1996	1997	1996	1997
Arad	200	30,98	31,6	26,85	28,7	37,18	35,6	3,33	3,10	1,66	1,0
Bihor	192	40,11	56,0	46,65	31,9	12,76	11,6	0,26	0,3	0,22	0,2
Satu Mare	67	71,19	42,9	25,19	43,4	3,36	12,9	0,25	0,8	0,01	-
Timiș	99	48,55	54,9	37,74	31,2	12,73	12,4	0,91	1,4	0,07	0,1
TOTAL	558										

Sursa: Raportul Dezvoltării Umane, 1998, *România*.

Așa cum rezultă din tabelul 6.1, în regiunea transfrontalieră de vest a existat un ușor proces de defoliere și uscare a suprafeței împădurite, dar care a avut intensitate mai mică decât cel la nivel național. Astfel, în cele patru județe, suprafețele neatinse (clasa 0) sau ușor afectate (clasa 1), în anul 1997, au fost cuprinse, ca pondere în total suprafață împădurită, între 60,3% în județul Arad și 87,9% în județul Bihor (86,3% în județul Satu Mare și 86,3% în județul Timiș). Comparativ cu anul 1996, suprafețele din clasa 0 și 1 nu s-au modificat semnificativ cu excepția județului Satu Mare care a cunoscut un intens proces de defoliere, de la 96,38% în anul 1996 la 86,3% în 1997. De asemenea, și județul Arad a pierdut din aceste categorii de păduri circa trei puncte procentuale în favoarea categoriilor 2, 3 și 4.

Pădurile cu gradul cel mai mare de defoliere sunt pe teritoriul județului Arad (circa 1% din suprafața împădurită), dar cu evoluție pozitivă comparativ cu anul 1996 când această clasă (4) deținea 1,66% din păduri.

6.7. Arii protejate

După normele IUCN (International Union for Conservation of Nature), în România ariile protejate sunt grupate în următoarele categorii distincte:

- I. Rezervații științifice;
- II. Parcuri naționale;
- III. Monumente ale naturii;
- IV. Rezervații peisagistice.

De asemenea, au mai fost adoptate și următoarele categorii de "Arii protejate": zone care figurează pe lista Programului UNESCO - "Omul și biosfera" și zone aflate în evidența "Patrimoniului mondial și cultural". În anul 1984, "Rețeaua națională preconizată de arii protejate" cuprindea 586 de obiective, ocupând 4,8% din teritoriul României.

În RCTU există un mare număr de rezervații și arii protejate care îi conferă acesteia, pe lângă valoarea peisagistică corespunzătoare, un loc important în ierarhia frumuseților naturale ale țării.

Pe județe, situația ariilor protejate se prezintă astfel:

În județul Timiș, există următoarele rezervații naturale: Satchinez (ornitologică), Lunca Poganișului (laleaua pestriță - monument al naturii), Rădmănești (loc fosilifer) și Murani-Pischia (aviafaună de pasaj). Se are în vedere declararea zonei Lunca Mureșului ca arie protejată în comun cu Ungaria.

În județul Arad, în anul 1994, au fost puse sub ocrotire oficială o serie de arii protejate însumând 8356,6 ha, clasificate după cum urmează:

1. rezervații botanice - 34,3 ha;
2. rezervații zoologice - 138,8 ha;
3. rezervații speologice - 0,2 ha;
4. rezervații paleontologice - 5,1 ha;
5. rezervații forestiere - 572,2 ha;
6. rezervații mixte - 7439,7 ha;
7. rezervații științifice - 20,5 ha;
8. parcuri dendrologice - 145,8 ha.

Suprafața acestor arii protejate în total județ reprezintă numai 1,3%, fiind sub media pe țară (1,97%) și mult sub procentul țărilor vecine: Polonia 4,7% și Ungaria 2,9%.

Sunt de amintit aici rezervațiile: "Dosul Laurului" - Zimbru (botanică), "Runcu-Grosi" (forestieră), Moneasa (mixtă), grădina botanică Macea, parcul dendrologic "Arboretul Silva" de la Gurahonț. Se preconizează punerea sub control a rezervației "Lunca Mureșului Inferior".

În județul Bihor (și în Alba și Cluj) există Parcul Național Apuseni care se întinde pe o suprafață de 37900 hectare.

În județul Satu Mare există numeroase zone și arii protejate, dintre care cele mai importante sunt: Mlaștina Ghenci - comuna Căuaș, Pădurea Urziceni, Pădurea Foieni, Mlaștina Berea-Ciumești, Mlaștina Vermeș, parcul dendrologic Carei (anexa 5).

Astfel, pe întreg teritoriul RCTU există mai multe zone protejate aferente patrimoniului național (vezi tabelul 6.2).

Zonele protejate aferente patrimoniului cultural construit, în special siturile arhitecturale și arheologice în RCTU, sunt următoarele:

- în județul Arad - municipiul Arad, orașele Lipova, Nădlac, Pâncota, comunele Brazii, Fântânele, Gurahonț, Hălmagiu, Pecica, Pleșcuța, Zăbrani și Sântana;
- în județul Bihor - municipiul Oradea, orașul Beiuș, comunele Biharia, Derna, Drăgești, Girișu de Criș, Pomzeu, Răbăgani, Remetea, Rieni, Săcel, Sănandrei, Șoimi, Tețchea, Uileacu de Beiuș;
- în județul Satu Mare - municipiile Satu Mare, Carei, comunele Acăș, Călinești-Oaș, Medieșu Aurit, Socond;
- în județul Timiș - municipiile Timișoara și Lugoj, orașul Făget și comunele Banloc, Gătaia, Marginea.

Se constată că în RCTU există un număr de 40 unități administrative pentru care se impune instituirea de "zone protejate urbane" în cadrul documentațiilor de urbanism și de amenajare a teritoriului, cu prioritate pentru cele 31 care dețin monumente istorice de valoare națională excepțională.

Tabelul 6.2

Zonele protejate din RCTU

Categorია de zonă protejată	Teritoriul administrativ unde se află				
	Arad	Bihor	Satu Mare	Timiș	Total
Parcul Național Munții Apuseni (ha)	-	7748	-	-	7748
Rezervații naturale (ha)	11870,6	3007,5	753,5	3853,5	19484,9
- număr rezervații	26	61	8	33	128
- % din suprafața teritoriului administrativ	1,53	0,4	0,17	0,44	0,68
- număr unități administrative	15	34	7	27	83

Sursa: Programul Phare de Cooperare Transfrontalieră România-Ungaria - studiu regional, iulie 1998.

6.8. Concluzii privind starea mediului

Din analiza stării factorilor de mediu din regiunea transfrontalieră de vest se desprind mai multe concluzii.

Principala concluzie este: *privit în ansamblu, fenomenul de poluare care afectează calitatea factorilor de mediu din RCTU nu influențează major activitățile de cooperare transfrontalieră cu Ungaria.*

Cu toate acestea trebuie amintite o serie de probleme rămase nesoluționate:

- traficul intens (în special trafic greu), care se desfășoară în regiunea transfrontalieră, cauzează o poluare semnificativă dar localizată în lungul axelor rutiere;
- poluarea cu reziduuri menajere și industriale ocupă o pondere însemnată în poluarea generală a regiunii, fiind un aspect ce trebuie avut în vedere la o analiză a stării mediului;
- chiar dacă nu este atât de acut, trebuie menționat și fenomenul de defoliație și uscare a suprafețelor împădurite care urmează o evoluție ușor pozitivă la nivel de regiune;
- poluarea trecută datorată activităților miniere și petroliere, deși influențează puțin cooperarea transfrontalieră, poate constitui o oportunitate de afaceri în domeniul reconstrucției mediului;
- poluarea apelor curgătoare care traversează frontiera poate constitui o piedică, dar și o oportunitate pentru programe comune; relațiile transfrontaliere ar putea fi afectate de poluarea apelor de suprafață: râurile Someș, Crasna, Tur și mai ales prin poluare accidentală; dotările insuficiente pentru intervenție și depoluare, precum și lipsa unui sistem automat și permanent de monitorizare fac practic imposibilă intervenția în vederea stopării poluării accidentale pe teritoriul Ungariei;
- la nivelul întregii regiuni se constată o lipsă acută a instalațiilor de prevenire a poluării, precum și a aparatului și laboratoarelor de analiză și control; aceste lipsuri fac imposibilă aprecierea corectă a nivelului poluării și împiedică măsurile de corectare sau prevenire a poluării.

7. ANEXE

Anexa 1

Sinteza instrumentelor posibil de folosit în procesul recâștigării funcționalității regionale

Instrumente	Etapile în procesul recâștigării funcționalității					
	Identi- ficare	De- scriere	Ana- liză	Planifi- care	Imple- mentare	Monito- rizare
Grafic de bare		X				
Măsurare de performanțe				X		
Brainstorming	X		X	X		
Tabel cauzal			X			
Diagramă cauză-efect			X			
Listă de control					X	
Analiză a fluxului de clienți			X			
Grafic de control	X				X	X
Definire de standarde						X
Algoritmi de diagnostic și intervenție					X	
Interviu extern		X				
Grafic de fluxuri		X				
Grupare ținte			X			
Analiză a câmpurilor de forță				X		
Grafic de ierarhizare a fluxurilor				X		
Histogramă		X				
Matrice a indicatorilor		X				X
Grafic liniar		X				
Curbă de monitorizare					X	
Analiză Pareto			X			
Partograf					X	
Grafic disc		X				
Matrice a priorităților	X		X	X		X
Matrice a programelor				X		
Supervizare					X	
Analiză SWOT				X		
Tabel		X				
Balanță			X			
Urmărirea utilizatorului	X					

Anexa 2**Analiza SWOT – condiții de dezvoltare - regiunea Bekes (Ungaria)****Puncte Forte:**

- resurse naturale importante (terenuri arabile de bună calitate, gaze naturale, izvoare termale);
- condiții hidrogeologice deosebit de favorabile;
- rețea de canale pentru irigație, zone piscicole și ochiuri de apă de importanță turistică;
- economie agricolă competitivă la nivel internațional, cu pondere semnificativă în plan național;
- industrie cu tradiție importantă în domeniul mașinilor-unelte, mobilei, textilelor, sticlă și materiale de construcții;
- atitudine pozitivă a cetățenilor și instituțiilor față de înnoirea metodelor de informare;
- învățământ secundar tehnic de mare tradiție și răspândire;
- rețea de învățământ și sistem de asistență medicală primare adecvate;
- diversitate culturală dată de un număr important de naționalități pentru care există învățământ în limba maternă.

Puncte Slabe:

- existența pe scară largă a procesului de degradare a solului și a factorilor ce împiedică fertilizarea solului (aciditate, acumulare în adâncime a sării, conținut mare de lut, surpări, împădurire slabă);
- fenomene de băltire, în centrul și nordul regiunii apa de băut are un mare conținut de arsenic;
- majoritatea produselor manufacturate au un nivel scăzut de prelucrare, grad scăzut de integrare a producției;
- număr scăzut de întreprinderi novatoare, lipsa capitalului, interes scăzut arătat de investitorii străini;
- servicii financiare slab dezvoltate;
- poziție periferică față de căile principale de transport, lipsă de drumuri publice principale, densitate redusă de mijloace de transport, drumuri secundare în stare proastă;
- linii ferate secundare deteriorate și nefolosibile;

- puține puncte de trecere a frontierei, cu un nivel scăzut al serviciilor;
- rata mare a șomajului, în cadrul căruia o pondere mare o deține populația permanent neangajată, mai ales în zonele periferice ale regiunii;
- puțini specialiști cu înaltă calificare și cunoscători ai unei limbi străine, rata mare a migrației tineretului cu studii superioare;
- rețeaua învățământului secundar este concentrată în reședința de regiune, precum și în câteva orașe mari;
- instituțiile de învățământ superior sunt relativ nedezvoltate și au o structură fragmentată atât în ceea ce privește mărimea, cât și profilul lor;
- rețeaua de așezări are o amplasare disproporționată, predominând micile orașe care se eclipsează reciproc;
- satele din zona de nord-nord-est și de sud a regiunii se află într-o situație dezavantajoasă, cu atât mai mult cu cât ocupă și zone extinse;
- dezvoltare regională redusă, combinată cu slaba putere de integrare;
- marketing de zonă nedezvoltat, imagine nefavorabilă a regiunii, capacitate redusă de atrage interesul.

Șanse:

- în perspectiva dezvoltării durabile și a reevaluării considerentelor de mediu – în funcție de posibilitățile financiare –, crește tendința de a se ridica stații de purificare a apei, dotate cu tehnologie modernă, precum și de reconversie a deșeurilor, în vederea protejării pe termen lung a resurselor de apă;
- prin alăturarea Ungariei la Uniunea Europeană, precum și prin îmbunătățirea preconizată a relațiilor cu România, importanța așezării pe graniță a regiunii va crește, iar prin folosirea mai bună a avantajelor comparative, îmbunătățind imaginea regiunii și întărind cooperarea transfrontalieră, zona va deveni mai atractivă pentru capitalul străin și pentru turism;
- prin utilizarea eficientă a rețelei informatice aflate în plină expansiune, precum și prin socializarea informaticii, se poate diminua simțitor rata migrării și crește potențialul novator;
- prin transformarea calitativă a sistemului ce servește la dezvoltarea resurselor umane, forța de muncă poate deveni capabilă să atingă standardele din economia modernă și să transforme însăși structura economiei;
- sistemul de învățământ superior dacă va fi sprijinit de la nivel central în procesul, deja demarat, de integrare și ridicare a nivelului de pregătire, va fi capabil, prin acestea, să ridice potențialul novator al regiunii;

- prin întărirea procesului de integrare, zona de centru a regiunii Bekes poate deveni un pol important al euroregiunii Dunăre-Koros-Maros-Tisa.

Amenințări:

- regiunea se poate confrunta cu un pericol crescut de inundare dacă nu se va interveni pentru păstrarea și dezvoltarea unui sistem de protecție împotriva inundațiilor;
- riscul exploatării excesive și al contaminării apelor de suprafață și de adâncime poate crește în absența unei cooperări cu România și dacă nu se implementează principiile dezvoltării durabile;
- poziția dezavantajoasă și periferică a regiunii se poate croniciza dacă nu se fac eforturi suficiente pentru a stimula activitățile și interesul ce ar putea rezulta din crearea regiunii Alföld de Sud;
- industria alimentară și, implicit, întreaga economie a regiunii Bekes poate fi serios periclitată dacă nu se fac pregătirile de rigoare în vederea aderării la Uniunea Europeană;
- poziția periferică a regiunii se va accentua, ca și dezavantajele ei competitive, ca urmare a neincluzării atât în prezent, cât și în viitor, a unei dezvoltări semnificative a principalelor drumuri și căi ferate;
- pe viitor, familiile cu o situație materială grea, precum și cele care locuiesc departe de orașe vor fi într-o situație deosebit de dificilă în privința accesului la sistemul de învățământ;
- pauperizarea și degradarea structurii populației din zonele rămase în urmă din punct de vedere economic și social va deveni ireversibilă, datorită redusei descentralizării a dezvoltării resurselor regiunii, precum și dificultăților de finanțare a administrației locale;
- stabilitatea, coeziunea internă, precum și eficiența activității asocierilor în vederea dezvoltării regionale, este posibil să se deterioreze tocmai ca urmare a străduinței de a plasa regiunea printre cele favorizate.

Anexa 3

**Analiza SWOT - planul strategic de dezvoltare economică
a orașului Guelph (Canada)**

Puncte Forte:	Puncte Slabe:	Șanse:	Amenințări:
- Așezat în proximitatea sud-vestică a regiunii Ontario și un acces bun la sistemul de autostrăzi; - Apropiere de piețe mari; - Facilități educaționale mari și proaspăt absolvenți; - Aparține oficial Organizației Triunghiul Tehnologic Canadian; - Sunt disponibile terenuri, apă și alte resurse naturale; - Industrie diversificată; - Sector de automobile puternic și aflat în dezvoltare; - Facilități locative; - Reputație bună ca fiind o comunitate cu nivel bun de trai, precum și având puternice resurse și moșteniri culturale; - Forță de muncă calificată și educată; - Climat pozitiv de muncă; - Infrastructură solidă; - Asistență medicală dezvoltată; - Beneficiază de avantajele Pachetului Național (guvern stabil etc.); - Administrație municipală solidă și program municipal în favoarea dezvoltării; - Unități de cercetare puternice.	- Lipsa unei strategii clare; - Puținătatea terenurilor amenajate; - Deficit de forță de muncă cu calificare; - Costuri cu locuința relativ ridicate; - Probleme referitoare la bălțire și la aprovizionarea cu apă; - Nevoia de a ridica clădiri; - Interes scăzut din partea sectorului privat în amenajarea terenurilor industriale; - Tranzit public limitat; - Recunoaștere și înțelegere scăzută, din partea comunității, a valorii și beneficiilor dezvoltării; - Canalizare de resurse limitate către programele de dezvoltare economică; - Neacceptarea de către industriași a "Procesului de aprobare a dezvoltării"; - Resurse limitate ale comunității și ale conducerii ei de a răspunde la provocări și de a fructifica șansele; - Lipsă de hoteluri sau spații de cazare de cinci stele; - Lipsa unui Centru de afaceri pentru micile întreprinderi.	- Valorificarea debușeu-ului adus de dezvoltarea economică a comunității; - Disponibilități de teren în zona de sud a orașului Guelph și Jail; - Dezvoltare a parteneriatului strategic; - Concentrare tehnologică agroalimentară; - Triunghiul Tehnologic Canadian; - Rețeaua afacerilor legate de mediu; - Creare de legături puternice între instituțiile educaționale și industrie; - Cota orașului Guelph față de alte așezări; - Îmbunătățiri în transporturi; - Aeroport regional; - Îmbunătățirea autostrăzilor; - Tranzit public; - Drumuri pentru camioane; - Schimburi cu orașul Hanlon; - Rețeaua de cale ferată; - Modul în care acționează municipalitatea; - Infrastructură extinsă a sistemului de telecomunicații; - Muncă la domiciliu; - Programe referitoare la resursele de apă; - Înnoirea centrului orașului Guelph.	- Recesiune economică; - "Fuga creierelor" spre sud; - Absența creativității în satisfacerea nevoilor locale; - Îngrijorare față de sporierea predominanței unui sector industrial.

**Analiza SWOT - studiu asupra participativității populației și administrației
la dezvoltare în zona Pacific**

Puncte Forte, avantaje și resurse

• **Puncte Forte:**

- coeziune socială a familiei și a comunității religioase;
- bunăvoință în a împărți resursele cu familia și comunitatea religioasă;
- oratori locali cu simțul dreptății și al umorului;
- capacitate de a munci împreună, punându-și talentul în slujba atingerii unui scop important pentru comunitate;
- aptitudine de a rezolva conflictele prin negociere și unanimitate sau prin abținere;
- convingeri morale puternice;
- tradiția folosirii durabile a resurselor;
- cunoaștere tradițională a plantelor, a grădinăritului durabil și a resurselor marine.

• **Avantaje:**

- o relativă securitate alimentară;
- regim climateric stabil și frumuseți naturale;
- densitate mică a populației;
- izolare geografică și existența unor resurse valoroase;
- controlul comunității asupra resurselor;
- absența problemelor etnice;
- libertatea credinței;
- societate democratică.

• **Puncte Forte ale administrației:**

- cooperare regională în probleme de interes general;
- câștigarea de asistență și ajutor străin;
- mediere încununată de succes a disputelor interne;
- menținerea legii și ordinii, precum și a păcii și armoniei sociale.

Puncte Slabe (referitoare la dezvoltarea durabilă)

- **Elemente care pot fi ameliorate prin procesul participativității:**
 - sentimentul independenței individuale în opoziție cu larg răspânditul “rol dependent” asumat de multe comunități;
 - reducerea diferenței între administrația de tip insular și cea de tip european;
 - metode de acumulare a cunoștințelor;
 - înregistrarea și utilizarea informației;
 - sisteme sociale care permit schimbul de informație pe verticală și orizontală;
 - înțelegerea la nivelul comunității a problematicii și a șanselor economice rezultate din dezvoltarea durabilă;
 - aprecierea la justa valoare, din partea comunității, a propriilor resurse și avantaje față de doritele bunuri ale societății de consum promovate de mass-media;
 - comportament responsabil al utilizatorilor de resurse;
 - managementul timpului și folosirea eficientă a unui aparat administrativ redus;
 - slujbe și șanse pentru populația tânără;
 - armonizarea politicilor administrative pentru a minimiza conflictele;
 - stabilirea unei perspective comune asupra viitorului.
- **Puncte Slabe ale administrației, care pot fi îmbunătățite:**
 - comunicații publice;
 - întărirea legislației și a reglementărilor referitoare la mediu;
 - dezvoltarea afacerilor, mai ales în mediul rural;
 - evidența copiilor;
 - înregistrarea resurselor tradiționale de gestionare a informațiilor;
 - descentralizare;
 - atenție acordată tinerilor;
 - recunoașterea prăpastiei dintre politica colonială de export și nevoile de subzistență;

- recunoașterea bazei ecologice a economiei.
- **Acțiuni care trebuie ocolite și a căror evitare este facilitată de procesul participativ:**
 - divizarea țării în două sectoare majore cu obiective aflate în conflict;
 - stabilirea politicilor administrative fără a se lua în considerație toate părțile interesate;
 - spolierea bogățiilor naturale (fertilitatea solului, resurse forestiere, minerale și marine) pentru a cumpăra la mâna a doua tehnologie secundară și perimată;
 - confundarea chestiunilor științifice cu cele de loialitate politică;
 - confundarea politicilor administrative cu cele morale reglementate de biserică;
 - inducerea în eroare a investitorilor străini;
 - folosirea terenurilor agricole cele mai bune în vederea culturilor de export cu valoare scăzută.

Șanse care nu pot fi controlate, dar de care ar fi de dorit să se poată beneficia

- **Șanse care pot fi îmbunătățite prin deplina cooperare între săteni:**
 - perceperea insulelor din Pacific ca idilice, pașnice (sindromul paradiziac al insulelor din sudul Pacificului - SPISP);
 - turism bazat pe SPISP;
 - regiunea este o preferată a donatorilor de ajutoare, întrucât este percepută ca democratică, civilizată și recunoscătoare;
 - asistență din partea Consiliului Bisericilor din Pacific;
 - dorința pescarilor din țările fără ieșire la mare de a plăti pentru dreptul de pescuit în zonă;
 - atragere de turiști și investitori prin intermediul unui sistem de comunicații îmbunătățit (ex. Internetul).
- **Tendențe interesante care influențează dezvoltarea durabilă:**
 - dezvoltarea surselor de energie alternativă;
 - necesitatea, în cazul solicitărilor de împrumut de la băncile internaționale, a unei fundamentări documentate în ceea ce privește dezvoltarea durabilă;

- cerere de alimente “bio” în conjuncție cu faptul că cele mai multe terenuri agricole nu mai pot fi considerate ca nepoluate chimic;
- creșterea prețurilor la lemnul din pădurile tropicale;
- creșterea valorii de piață a frumuseților naturale și a imaginii de pace și armonie în condițiile unei creșteri constante a stresului.

Amenințări din partea factorilor externi care pot fi evitate sau diminuate prin îmbunătățirea legăturilor între organizațiile locale, naționale și regionale

• **Obstacole de înfruntat:**

- scăderea securității alimentare;
- probleme de sănătate generate de o alimentație necorespunzătoare;
- sporirea problemelor de poluare a terenurilor datorate practicilor agriculturii comerciale necorespunzătoare;
- poluarea suprafeței mărilor și diminuarea pe această cale a resurselor marine;
- creșterea nivelului mărilor și a furtunilor tropicale;
- apariția tot mai frecventă a condițiilor meteorologice nefavorabile;
- dezavantajul evident al distanței mari față de piețele economice;
- absența resurselor naturale valoroase;
- declinul ajutorului extern;
- dependența programelor regionale de asistență străină;
- pericolul imigrării;
- diminuarea turismului internațional datorită recesiunii globale.

Anexa 5

Analiza SWOT a poziției competitive pentru o firmă industrială

Poziția competitivă a unei firme industriale este rezultanta interacțiunii unei serii de patru forțe:

1. dinamica industriei;
2. stabilitatea sau instabilitatea mediului;
3. soliditatea financiară;
4. forța avantajului competitiv.

Față de acești factori puterea financiară reprezintă Punctul Forte, stabilitatea mediului este asociată cu Punctul Slab, avantajul competitiv desemnează Amenințarea, iar puterea industrială constituie posibilitatea de reușită (Șansa).

Punctele-cheie de urmărit (PMI) sunt următoarele:

- RTI (rezultate curente + taxe și impozite + impozite/capitalurile utilizate);
- rotația capitalului, rentabilitatea;
- dezvoltarea;
- rentabilitatea, sectorul de piață;
- raportul valoare adăugată/persoană;
- calitatea (raportată la concurență).

Rezultatele măsurării factorilor determinanți au condus la următoarele valori:

Dinamica industriei

Potențial de creștere a sectorului	slab	0,1,2,3,4,5,6,	ridicat
Potențial de profit	slab	0,1,2,3,4,5,6,	ridicat
Stabilitate financiară	slabă	0,1,2,3,4,5,6,	ridicată
Know-how	simplu	0,1,2,3,4,5,6,	complex
Utilizarea resurselor	ineficientă	0,1,2,3,4,5,6,	eficientă
Intensitate de utilizare a capitalului	ridicată	0,1,2,3,4,5,6,	joasă
Ușurința de penetrare a pieței	ușoară	0,1,2,3,4,5,6,	dificilă
Productivitate, utilizarea capacităților	slabă	0,1,2,3,4,5,6,	ridicată
Altele		0,1,2,3,4,5,6,	
Media din 6			

Stabilitatea sau instabilitatea mediului

Schimbare tehnologică	numeroasă	0,1,2,3,4,5,6,	puțină
Inflație	ridicată	0,1,2,3,4,5,6,	joasă
Volatilitatea cererii	ridicată	0,1,2,3,4,5,6,	strămtă
Intervalul costurilor concurenței	mare	0,1,2,3,4,5,6,	mic
Bariere de intrare	puține	0,1,2,3,4,5,6,	numeroase
Presiunea concurenței	ridicată	0,1,2,3,4,5,6,	
Elasticitatea prețului cererii	elastică	0,1,2,3,4,5,6,	
Altele		0,1,2,3,4,5,6,	
Media din 6			

Soliditatea financiară

RTI	mic	0,1,2,3,4,5,6,	ridicat
Levier	neechilibrat	0,1,2,3,4,5,6,	echilibrat
Lichidități	nebalansate	0,1,2,3,4,5,6,	echilibrate
Capital necesar/capital disponibil	mare	0,1,2,3,4,5,6,	mic
Cash-flow	jos	0,1,2,3,4,5,6,	sus
Barriere la ieșire	dificile	0,1,2,3,4,5,6,	simple
Risc de sector	numeros	0,1,2,3,4,5,6,	puțin
Altele		0,1,2,3,4,5,6,	
Media din 6			

Avantajul competitiv

Segment de piață	mic	0,1,2,3,4,5,6,	mare
Calitatea produselor	inferioară	0,1,2,3,4,5,6,	superioară
Ciclul de viață al produsului	târziu	0,1,2,3,4,5,6,	devreme
Ciclul de înlocuire a produselor	variabil	0,1,2,3,4,5,6,	fix
Loialitatea consumatorilor	joasă	0,1,2,3,4,5,6,	ridicată
Utilizarea capacităților de concurență	joasă	0,1,2,3,4,5,6,	ridicată
Know-how tehnologic	mic	0,1,2,3,4,5,6,	ridicat
Integrare verticală	mică	0,1,2,3,4,5,6,	mare
Altele			
Media din 6			

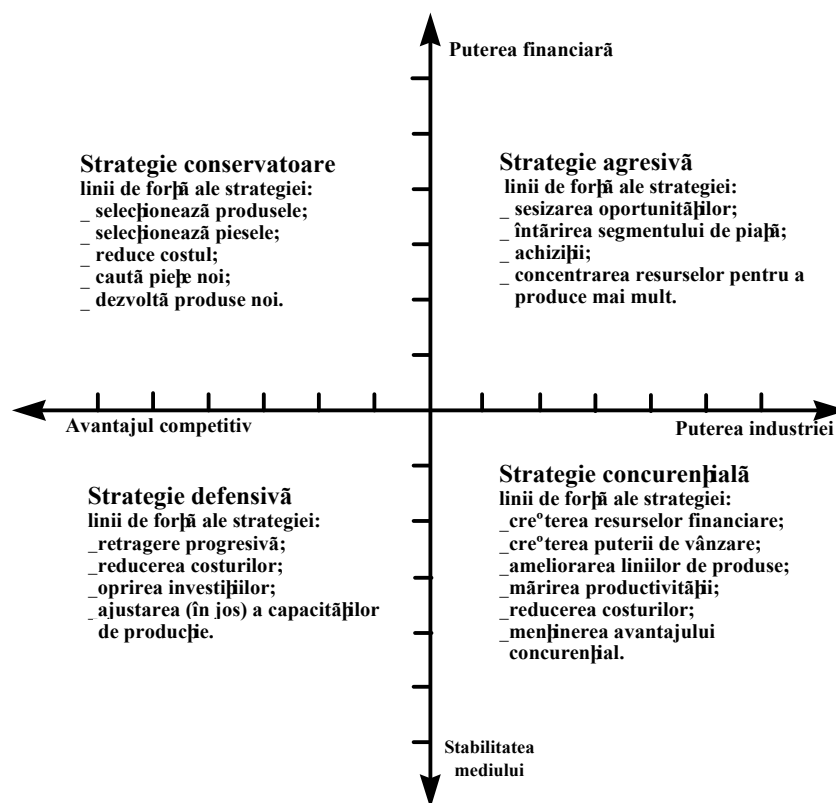

Figura 7.1 - Schema strategiilor posibil de adoptat de o firmă, în urma analizei SWOT

Pe baza analizei factorilor determinanți rezultă patru strategii pe care firma în cauză le poate adopta (vezi figura 7.1). Este vorba de o Strategie Agresivă, o Strategie Conservatoare, o Strategie Defensivă și una Concurențială. Fiecare strategie are la dispoziție anumite "*linii de forță*" după care poate acționa în vederea creșterii competitivității și a eficienței de ansamblu.

Anexa 6

Evoluția centrelor urbane din RCTU

Ju- dețe	Orașe	Anul înfiin- țării	1912	1930	1948	1956	1966	1977	1992	1997	Rang
TM	Timișoara		72555	91580	111987	142257	174243	269353	334115	334098	1
BH	Oradea		64169	82687	82282	98950	122534	170531	222741	223288	2
AR	Arad		63166	77181	87291	106460	126000	171193	190114	184619	3
SM	Satu Mare		34892	51495	46519	52096	68246	103544	131987	129886	4
TM	Lugoj		19818	23593	26707	30252	35364	44537	50939	49241	5
SM	Carei		16078	16042	15425	16780	19686	24050	26372	25503	6
BH	Salonta		15514	15297	14447	16276	17754	19746	20660	20194	7
BH	Marghita	1968	0	0	0	0	0	14589	19071	18834	8
SM	Negrești- Oaș	1964	0	0	0	0	9311	12387	16648	16390	9
TM	Sănnicolau Mare		0	0	9789	9956	11428	12811	13083	12943	10
BH	Beiuș		0	4293	5807	6467	8744	9960	12353	12169	11
AR	Lipova		0	6000	6556	10064	11705	11863	12059	11578	12
BH	Aleșd	1968	0	0	0	0	0	9608	10920	10956	13
TM	Jimbolia	1956	0	0	0	11281	13633	14682	11830	10805	14
BH	Valea lui Mihai	1989	0	0	0	0	0	0	10505	10686	15
AR	Ineu	1968	0	0	0	0	0	10259	10915	10369	16
SM	Tășnad	1968	0	0	0	0	0	9934	10399	10220	17
AR	Curtici	1968	0	0	0	0	0	11104	9987	9746	18
BH	Ștei	1956	0	0	0	5874	5754	7794	10415	9637	19
AR	Chișineu- Criș	1968	0	0	0	0	0	8913	9021	8754	20
AR	Nădlac	1964	0	0	0	0	0	8405	8458	8421	21
TM	Buziaș	1956	0	0	0	5140	5554	7976	8041	8270	22
TM	Făget	1994	0	0	0	0	0	0	0	7532	23
AR	Pâncota	1968	0	0	0	0	0	7206	7446	7438	24
TM	Deta	1968	0	0	0	0	0	6937	7121	7179	25
AR	Sebeș	1968	0	0	0	0	0	6070	6993	6852	26
BH	Vășcău	1956	0	0	0	4538	3621	3441	3337	3131	27
BH	Nucet	1956	0	0	0	9879	2768	2345	2531	2893	28
	Total urban		286192	368168	406810	526270	636345	979238	1178061	1171632	
	<i>Total regiune</i>			<i>1876271</i>	<i>1914138</i>	<i>1956340</i>	<i>2034697</i>	<i>2235838</i>	<i>2227302</i>	<i>2187508</i>	
	% urban în regiune			19,6	21,3	26,9	31,3	43,8	52,9	53,6	
	<i>% urban în România</i>			<i>21,4</i>	<i>23,4</i>	<i>31,3</i>	<i>38,2</i>	<i>43,6</i>	<i>54,3</i>	<i>55</i>	

Anexa 7

Centrele urbane ale RCTU grupate pe ranguri

Nr. crt.	Categorie/rang	Centru urban	Județul	Populație la 1/01/1997
1.	rangul II	Timișoara	TM	334098
2.	rangul IIIa	Oradea	BH	223288
3.		Arad	AR	184619
4.		Satu Mare	SM	129886
5.	rang IIIb (stațiuni)	Buziaș	TM	8270
6.	rang IV	Lugoj	TM	49241
7.		Carei	SM	25503
8.		Marghita	BH	18834
9.		Beiuș	BH	12169
10.		Lipova	AR	11578
11.		Ineu	AR	10369
12.	rang Va	Salonta	BH	20194
13.		Negrești-Oaș	SM	16390
14.		Sânnicolau Mare	TM	12943
15.		Aleșd	BH	10956
16.		Jimbolia	TM	10805
17.		Valea lui Mihai	BH	10686
18.		Tășnad	SM	10220
19.		Curtici	AR	9746
20.		Ștei	BH	9637
21.		Chișineu-Criș	AR	8754
22.		Nădlac	AR	8421
23.		Făget	TM	7532
24.		Pâncota	AR	7438
25.		Deta	TM	7179
26.		Sebiș	AR	6852
27.		Vaşcău	BH	3131
28.		Nucet	BH	2893

Anexa 8

Matrice pentru analiza SWOT la nivel regional

Niveluri de analiză:

- local;
- județean;
- regional;
- național/internațional.

Domenii posibile de analiză:

- geografie și cadru natural - poziție, climă, resurse naturale;
- economie - agricultură și producție agricolă, silvicultură, industrie, producție de energie, populație ocupată;
- populație (resurse umane) - structură pe vârste, etnică, religioasă, profesională, nivel de educație, potențialul forței de muncă;
- infrastructură - căile de comunicații, echipamente publice obligatorii (educație, sănătate etc.) și neobligatorii (prestări servicii, comerț, alimentație publică etc.);
- mediu - calitatea factorilor de mediu, starea vegetației, probleme de impact etc.;
- patrimoniu construit - monumente, centre istorice etc.;
- patrimoniu spiritual - tradiții, obiceiuri etc.;
- finanțe publice - constituirea și utilizarea bugetelor locale, investiții din fonduri publice, investiții străine etc.;
- instituții - administrație centrală și locală, financiar-bancare.. etc.;
- societate civilă - ONG-uri, media.

	Nivel de analiză	Puncte Tari (PT)	Puncte Slabe (PS)	Șanse	Amenințări
1.	Local				
2.	Județean				
3.	Regional				
4.	Național				
5.	Internațional				

Se identifică la fiecare nivel și pentru fiecare domeniu elementele tari și slabe, oportunitățile și amenințările și (acolo unde este posibil) indicatorii relevanți

prin care pot fi confirmate opțiunile prezentate. Trebuie ținut cont de următoarele aspecte:

- punctele tari sau slabe la un nivel superior devin șanse sau amenințări pentru nivelul inferior (de exemplu, lipsa unei legislații adecvate în domeniul patrimoniului construit reprezintă o slăbiciune a nivelului național și o amenințare pentru nivelul local, prin degradarea valorilor existente);
- un element care constituie o șansă sau o amenințare pentru nivelul inferior poate reprezenta un punct tare sau o slăbiciune față de nivelul superior (de exemplu, crearea unei instituții de nivel regional este o oportunitate pentru nivelul județean și local și un punct tare la nivel regional și chiar național).

Pentru exemplificare, se prezintă un posibil model matriceal de analiză SWOT pentru turism, precum și o interpretare posibilă a unei analize dinamice a relațiilor din zona transfrontalieră (anexa 9).

În final, pentru o mai corectă și eficientă orientare a analizei se propune utilizarea unei matrice logice pentru o mai precisă definire a obiectivelor cercetării și studiului regional (anexa 9).

Anexa 9

Dezvoltarea unei matrice de analiză SWOT pentru turism

Nivel de analiză	Geografie și probleme de mediu	Economie	Populație	Infrastructură	Localități	Instituții	Societate civilă	Analiză
Local		Produse artizanale de mare interes (cergi, țesături)			Sate adecvate pentru turismul montan (vara/iarna)			PT
	Mediu nepoluat		Depopularea satelor de munte	Lipsa unui sistem centralizat de alimentare cu apă	Lipsa echipamentelor pentru turism			PS
Județean	Peisaje și parcuri naturale de mare valoare	Program de sprijin al IMM-urilor din zona montană						PT
				Accesibilitate redusă în zona montană		Lipsa unui departament specializat în cadrul CJ		PS
						Centru județean de pregătire pentru turism	Fundații rurale	Șanse
	Alunecări de teren în zonă							Amenințări
Regional				Aeroport internațional	Centru regional puternic vecin zonei montane			PT
				Lipsa unor comunicații adecvate la nivel intra-regional				PS
						Agenția regională pentru turism rural	Monitorizarea problemelor de mediu de ONG	Șanse
			Conflicte etnice					Amenințări
Național								PT
				Adoptarea unei strategii de dezvoltare a rețelei de		Strategia de privatizare a Min. Turismului		Șanse

Nivel de analiză	Geografie și probleme de mediu	Economie	Populație	Infrastructură	Localități	Instituții	Societate civilă	Analiză
				autostrăzi				
		Declinul economic Inflația						Amenințări
Internațional								PT
								PS
		Scăderea prețului mondial la petrol		Srijin financiar pentru infrastructură				Șanse
	Conflicte în regiuni învecinate						Competitivitate sporită a turismului din regiunile vecine	Amenințări

sunt necesare informații generale
 sunt necesare date precise

Anexa 10

Calitatea aerului în RCTU - localități în care s-au înregistrat depășiri ale concentrației maxime admisibile, în anul 1997

Județul, localitatea și substanța poluantă	UM	Variația				Frecvența depășirii min. (%)
		CMA		Concentrația medie anuală		
		min.	max.	min.	max.	
ARAD						
Municipiul Arad						
- pulberi în suspensie 97	mg/m ³	0,13	0,66	0,11	0,17	42,6
- pulberi în suspensie 96	mg/m ³		0,15	-	0,11	-
SATU MARE						
- fluor și compuși 97	microgr/m ³	-	23,1	-	12,8	6,56
- fluor și compuși 96	microgr/m ³	-	-	-	-	-
TIMIȘ						
Oraș Utvin						
- pulberi sedimentabile 97	g/m ³	30,01	38,46	21,06	25,72	65,0
Oraș Deta						
- pulberi sedimentabile 96	g/mp	-	17,39	-	14,74	-

Sursa: Mediul înconjurător în România, CNS, București, 1998, p. 48.

Anexa 11

**Cheltuieli pentru protecția mediului în RCTU, în anul 1997
(mil. lei prețuri curente)**

Județul	Total cheltuieli, din care:	pentru prevenirea și combaterea poluării	pentru protecția mediului natural	pentru CD, instruire	pentru administrarea generală a mediului
ARAD	26815	23477	2327	235	776
BIHOR	60925	49883	9589	517	936
SATU MARE	16656	14310	1349	52	1000
TIMIȘ	42088	38146	3084	82	776
Total	146484	125816	16349	886	3488
Total RCTU în total România (%)	4,0	3,88	6,34	1,11	3,96

Sursa: Mediul înconjurător în România, CNS, București, 1998, p. 61.

Anexa 12**Resursele de apă potabilă și calitatea apelor în județul Bihor, 1996**

Indicator	Valoare
Resurse de apă potabilă în bazinul Crișurilor	395 mil. mc/an
Lungimea râurilor supravegheate în bazinul Crișurilor, pe grupe de calitate:	1093 km
- categoria 1	402 km
- categoria 2	681 km
- categoria 3	-
Depășesc limitele categoriei 3	10 km
Calitatea apei potabile	
Frecvența probelor necorespunzătoare standardului (%)	
Oradea	52
Marghita	40

Sursa: Anuarul statistic al județului Bihor, 1998, CNS.

Anexa 13**Arii protejate și monumente naturale din județul Satu Mare**

Denumire zonă	Tip rezervație	Localizare
Parc dendrologic Carei	botanică	intravilan Carei
Zonă floră Foieni	botanică	extravilan
Mlaștina Vermeș	botanică	între Sanislău, Scărișoara, Pișcolț
Târnoavele din M-ții Oaș	botanică	la E de Luna-Șes, Certeze, la N de Turț, la NE de Cămărzana
Pădurea de frasini Urziceni	botanică	extravilan Urziceni
Curs inferior râu Tur	zoologică	Iac Călinești, la granița cu Ungaria
Pădurea Noroieni	mixtă	7 km NE Satu Mare
Pădurea Mare	mixtă	5 km NV Satu Mare
Rezervația Runc	forestieră	între loc. Bicău, legheriște și Poiana Codrului

Sursa: Calitatea mediului în județul Satu Mare, 1997, CNS.

Bibliografie

- Anuarul statistic al județului Bihor*, CNS, Bihor, 1998
- Anuarul statistic al României*, CNS, București, 1997
- Bartol, K.M.; Martin, D.C., *Management*, New York, McGraw Hill, Inc., 1991
- Boone, Louis E.; Kurtz, David L., *Contemporary Marketing (7th ed.)*, Fort Worth, TX, Dryden Press, 1992
- Breviar statistic județul Arad*, CNS, D.J.S. Arad, 1997
- Calitatea mediului în județul Satu Mare*, Agenția pentru Protecția Mediului Satu Mare, 1997
- Deligny, Jean-Louis, *Le fonctionnaire du futur - méthodes et mobilisation*, Eyrolles, Paris, 1990
- Dezvoltarea umană în județul Satu Mare*, CNS, Direcția Județeană de Statistică Satu Mare, 1997
- Georgescu-Roegen, Nicholas, *Economia României*
- Glen, L.; Star, Steven H., *Advanced Marketing Strategy: phenomena, analysis, and decisions*, Englewood Cliffs, N.J., Prentice Hall, 1991
- Jick, Todd D., *Managing Change: Cases and Concepts*, Burr Ridge, Ill, Richard D. Irwin, Inc., 1993
- Johnson, G.; Scholes, K.; Sexty, R.W., *Exploring strategic management*, Scarborough, Ontario, Prentice Hall, 1989
- Mediul înconjurător în România*, CNS, București, 1997, 1998
- Monografia județului Bihor*, Ed. Academiei, 1972
- National Human Development Report*, România, București, 1998
- Programul Phare de Cooperare Transfrontalieră România-Ungaria - studiu regional, iulie 1998
- Raport anual privind starea mediului în județul Arad*, Agenția de Protecție a Mediului Arad, 1998
- Raport de sinteză privind starea mediului în județul Bihor în anul 1998*, MAPPM, Agenția de Protecție a Mediului Oradea, 1998
- Raport privind realizarea programului de activitate pe anul 1998*, MAPPM, Agenția de Protecție a Mediului Timișoara, 1998

Raport privind starea mediului în județul Satu Mare, MAPPM, Agenția de Protecție a Mediului Satu Mare, 1998

Starea economică și socială, culturală și administrativă în anul 1997, Prefectura județului Satu Mare, 1997

Stoner, James A.F.; Freeman, R. Edward, *Management*, Englewood Cliffs, N.J., Prentice Hall, 1992.

Strategia protecției mediului, MAPPM, București, PHARE Programme, 1996

Trewatha, Robert L.; Newport, M. Gene, *Management: Functions and Behavior*, Dallas, Texas, Business Publications, Inc., 1979

Volume apărute în cadrul colecției ESEN - 2 în anul 2001

**Probleme ale integrării României în Uniunea Europeană.
Cerințe și evaluări**

**Issues on Romania's integration into the European Union.
Requirements and evaluation**

**Stadiul negocierilor în vederea aderării la UE a statelor candidate
din Europa Centrală și de Est**

**Impactul adoptării acquis-ului comunitar privind
politica comercială comună în perspectiva aderării la UE**

**Implicațiile adoptării acquis-ului comunitar privind
politicile comerciale în domeniul produselor agroalimentare**

**Impactul adoptării politicii agricole comune (PAC)
asupra pieței principalelor produse agroalimentare românești**

Politica industrială în perspectiva aderării la UE

Politica energetică în perspectiva aderării la UE

**Sistemul impozitelor și taxelor
în Uniunea Europeană și în România**

CENTRUL DE INFORMARE ȘI DOCUMENTARE ECONOMICĂ
Redactor-șef: Valeriu IOAN-FRANC

Redactor și prezentare grafică: Mihaela PINTICĂ
Coperta: Nicolae LOGIN
